

Toimialakatsaus

Teollisuus

Teknoliateollisuus

Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	4
Metallien jalostus	10
Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus	15

Metsäteollisuus

Paperiteollisuus	23
Puutuoteteollisuus	30

Muu teollisuus

Kemianteollisuus	36
Elintarviketeollisuus	43
Tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuus	49

Rakentaminen	54
--------------------	----

Palvelut

Kauppa	57
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	61
Kuljetus ja varastointi	64
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	67
Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta, pl. asuntojen omistus	71

Birgitta Berg-Andersson, teollisuus

Ville Kaitila, palvelut

Hannu Kaseva, rakentaminen

Julkistamispäivä: 20.6.2016

Toimitustyö: Laila Riekkinen, taitto: Kimmo Aaltonen, kuvat: Kimmo Aaltonen ja Eija Kauppi

Toimialakatsaus 2016/1

Toimialakatsaus perustuu Suhdanne-vuosikirjassa julkaistuihin toimialaennusteisiin. Toimialakohtaiset ennustenumerot löytyvät Suhdanteen taulukoista, mutta toimialoja ei tarkemmin käsitellä vuosikirjassa. Toimialakatsaus sisältää yksityiskohtaista tietoa eri toimialoilta. Se kattaa teknologiateollisuuden, metsäteollisuuden, kemian- ja elintarviketeollisuuden, tevanake-teollisuuden, rakentamisen sekä yksityisen palvelusektorin.

Etlä arvioi maaliskuussa julkaistussa ennusteessaan, että teollisuuden tuotos kääntyy tänä vuonna runsaan prosentin kasvuun. Teollisuustuotannon volyyymi-indeksin alkuperäisen sarjan mukaan koko teollisuuden tuotanto kasvoi tammi-huhtikuussa 0.2 prosenttia viimevuotisesta ja työpäiväkorjattuna 0.3 prosenttia. Teollisuustuotannon hidas elpyminen on alkamassa.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden uusien vientitilausten arvo on edellisvuotista suurempi. Vienti kääntyy tänä vuonna kasvuun, mutta vientihinnat alenevat edelleen. Metallien jalostuksen tuotanto kehittyi huomattavasti suotuisammin kuin EU:ssa keskimäärin. Kapasiteetin käyttöaste on viime kuukausina noussut tuntuvasti. Kone- ja metallituoteteollisuuden tilauskannan vahva nousu on viime vuonna saatujen risteilijätilausten ansiota. Koneiden ja laitteiden tuotantomäärä on EU-maissa keskimäärin yhä pienempi kuin vuoden 2008 alussa. Ruotsissa ja Isossa-Britanniassa tuotantomäärät ovat vähentyneet selvästi enemmän kuin Suomessa. Metallituotteiden valmistus on supistunut samaa tahtia Ruotsissa kuin Suomessa.

Paperiteollisuudessa (ml. sellu- ja kartonkiteollisuus) on tällä hetkellä liikaa kapasiteettia. Investointiaste kuitenkin nousee huomattavasti sekä tänä että ensi vuonna. Puutuoteteollisuudessa tuotannon hinta ja kannattavuus pysyy ennustevuosina lähes vakaana. Kemian-teollisuudessa työn tuottavuus nousee tänä ja ensi vuonna, kun tuotanto kääntyy kasvuun ja työpanos hieman vähenee. Elintarviketeollisuuden viennistä vain runsaat 7 prosenttia

meni tammi-maaliskuussa Venäjälle elintarvikkeiden tuontikiellon seurauksena. Ruotsissa alan tuotannon väheneminen alkoi jo useita vuosia ennen Venäjän tuontikieltoa. Samanaikaisesti tuotanto Liettuassa, Puolassa ja Virossa on lisääntynyt huomattavasti. Tevanake-teollisuudessa on runsaasti liikaa kapasiteettia, ja tehtyjen työtuntien kokonaismäärä vähe-nee edelleen. Samanaikaisesti yksikkötyökustannukset alenevat.

Rakennustuotannon arvioidaan nousevan vajaat 4 prosenttia tänä vuonna, kun uudisrakentamisen tuotannon kasvu vauhdittuu erityisesti asuntojen mutta myös yritysten ja yhteisöjen talonrakennusten kohdalla. Maa- ja vesirakentamisen nopea kasvu jatkuu suurten rakennushankkeiden tukemana. Rakennusalan kannattavuuden koheneminen ja rakennustuotannon kasvu lisäävät alan työn kysyntää merkittävästi vuosina 2016–2017.

Yksityisten palvelutoimialojen tuotos kasvaa runsaan prosentin tänä ja ensi vuonna. Tukku-kauppa kasvaa rakentamisen piristyttyä muuta kauppaa nopeammin. Vähittäiskauppa kasvaa vain hitaasti tänä ja ensi vuonna. Alan työllisyys parani tammi-maaliskuussa. Venäläisten matkailijoiden yöpymisten määrän laskun on kompensoinut muiden ulkomaisten matkailijaryhmien selvä kasvu. Ravitsemistoiminnan liikevaihto kasvaa kuitenkin nopeammin kuin majoitustoiminnan. Liikennepalvelujen kysynnän kasvua tukevat rakentamisen, teollisuuden ja ulkomaankaupan piristyminen sekä ulkomaisten matkailijoiden määrän lisääntyminen. Rahoitus- ja vakuutusosalalla työllisten määrä pysyy suhteellisen vakaana, ja toimialan myynnin määrä kasvaa viime vuotta hitaammin. Kiinteistö- ja liike-elämää palvelevan toiminnan tuotanto kasvaa tänä vuonna hieman viimevuotista hitaammin.

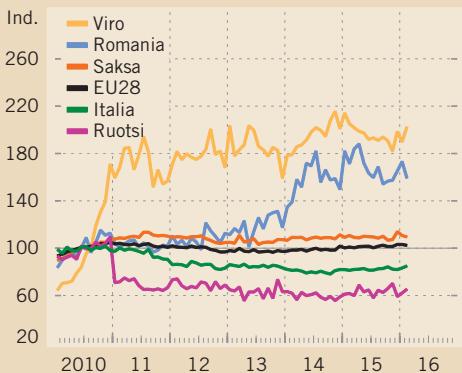
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus

EU-MAIDEN TUOTANTO ON ELPYMÄSSÄ

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotanto on EU-maissa keskimäärin edelleen huomattavasti matalammalla tasolla kuin vuonna 2008. Syökylaskun jälkeen tuotanto lähti kasvuun vuoden 2009 jälkipuoliskolla, mutta kääntyi uudestaan loivaan laskuun vuoden 2011 lopulla. Vuosina 2013 ja 2014 valmistusmäärät pysyivät suhteellisen vakaina. Viime vuonna tuotanto kääntyi uudestaan hienoiseen kasvuun. Viron tuotanto lähti hurjaan nousuun vuonna 2010. Monet muut maat ovatkin siirtäneet tuotantoaan muun muassa Viroon. Myös Romanian, Latvian, Liettuan, Puolan ja Bulgarian tuotantomäärät ovat kohonneet huomattavasti. Ruotsissa tuotanto putosi jyrkästi vuosien 2010 ja 2011 vaihteessa, mikä viittaa siihen, että tuotantoa on kokonaan lopetettu tai siirretty johonkin muuhun maahan. Saksassa kehitys on ollut hieman suotuisampaa kuin EU-maissa keskimäärin, mutta Italiassa tilanne on päinvastainen.

Suomessa tuotannon määrä väheni teollisuustuotannon volyyymi-indeksin mukaan tammi-

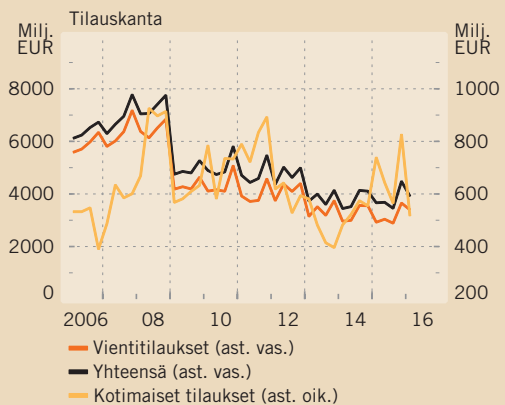
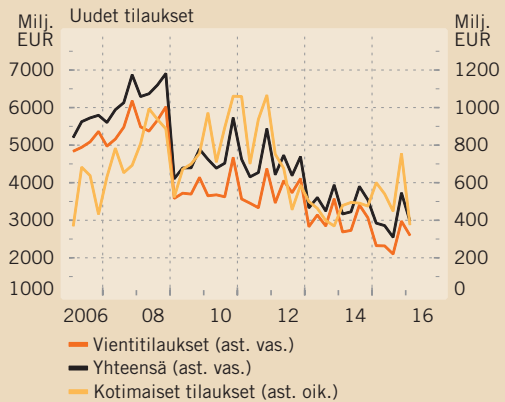
Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotanto, 2010=100, kausitas.

Lähde: Eurostat.

ETLA S16.1/ad108

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Lähteet: Teknologiateollisuus ry, Tulli, Tilastokeskus.

ETLA S16.1/ad102

maaliskuussa 8 prosenttia vuotta aikaisemmas- ta. Maaliskuun ennusteessamme arvioimme, että toimialan tuotos kasvaa 3 prosenttia tänä vuon- na ja ensi vuonna 5 prosenttia. Teollisuustuotan- non volyymi-indeksiin ja kansantalouden tilinpi- don mukaiset tuotokset poikkeavat jonkin verran toisistaan.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotannosta valtaosa menee vientiin. Toimiala jaetaan elekt- roniikkatuotteisiin (C26) sekä sähkökoneisiin ja -laitteisiin (C27). Sähkölaitteiden (toimiala C27) osuus koko tavaraviennin arvosta oli viime vuon- na 6,8 prosenttia ja tietokoneiden sekä elektro- nisten ja optisten laitteiden (toimiala C26) osuus 5,3 prosenttia.

Teknolgiateollisuus ry:n mukaan sähkö- ja elekt- roniikkateollisuus työllisti keskimäärin 41 000 työntekijää Suomessa vuonna 2015. Maaliskuun

loppussa 2016 alan yrityksissä kotimaassa oli noin 37 000 työntekijää. Tammi-maaliskuussa henki- löstö väheni vajaat 8 prosenttia viimevuotisesta. Elektroniikka- ja sähköteollisuuden työpaikois- ta alle 10 prosenttia voidaan luokitella alihankin- naksi. Ulkomaisissa tytäryrityksissä henkilöstön määrä oli 95 000 vuonna 2015, mikä oli perä- ti 16 prosenttia edellisvuotista vähemmän. UI- komaisesta henkilöstöstä yli 80 prosenttia työs- kentelee kehittyvissä maissa Aasiassa, Afrikassa, Lähi-idässä, Keski- ja Itä-Euroopassa sekä Lati- nalaisessa Amerikassa. Myös kehittyvillä alueilla henkilöstön määrä laski viime vuonna.

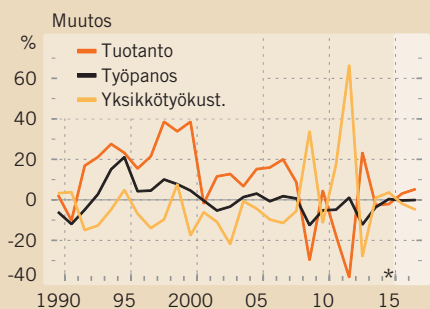
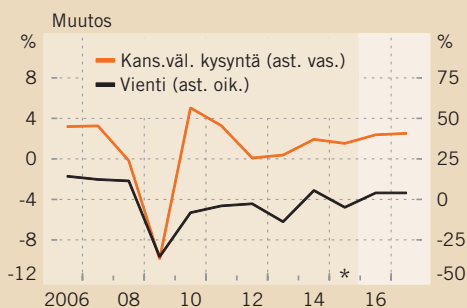
ELEKTRONIKKATUOTTEIDEN VIENNI KIINAAN, RUOTSIIN JA INTIAAN ON KOVASSA KASVUSSA

Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten lait- teiden osuus koko sähkö- ja elektroniikkateolli- suuden viennin arvosta oli kuluvan vuoden tam- mi-helmikuussa 47,5 prosenttia. Ryhmän vienti lisääntyi arvoltaan 7 prosenttia viimevuotisesta.

Mittaus-, testaus- ja navigointilaitteet ovat nyt elektroniikkatuotteiden (toimiala C26) suurin ala- toimiala. Niiden osuus koko sähkö- ja elektroniik- kateollisuuden viennin arvosta oli kuluvan vuo- den tammi-helmikuussa runsaat 14 prosenttia ja niiden viennin arvo väheni 4 prosenttia edellis- vuodesta.

Viestintälaitteiden (toimiala C263) osuus sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Lähteet: Tulli, OECD, Tilastokeskus.

ETLA S16.1/ad101

Hintojen muutos

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S16.1/ad107

10,8 prosenttia. Viestintälaitteiden viennin arvo nousi 29 prosenttia edellisvuodesta. Kaksi viestintälaitteiden suurinta tavararyhmää ovat sähkölaitteet langallista puhelua tai langallista sähkötystä varten, sekä sähköllä toimivien puhelin- tai lennätinlaitteiden osat.

Säteilylaitteiden sekä sähkölääkintä- ja sähköterapialaitteiden osuus oli vajaat 10 prosenttia. Niiden vienti nousi arvoltaan 5 prosenttia. Elektronisten komponenttien ja piirilevyjen osuus oli runsaat 7 prosenttia, kun niiden vienti kohosi 35 prosenttia edellisvuodesta. Tietokoneiden ja nii-

Keskeiset tunnusluvut

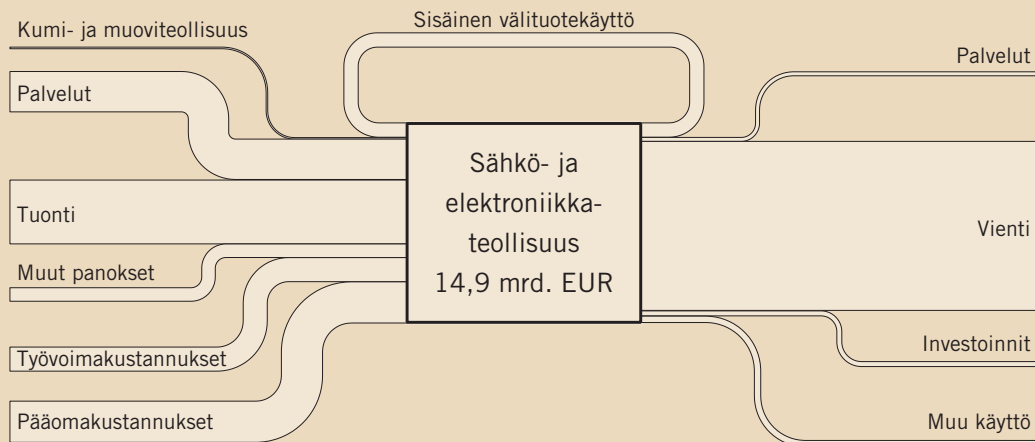
	% -muutos						Keskimäärin	
	2012	2013	2014	2015*	2016 [€]	2017 [€]	2011–15	2016–20 [€]
Vienti	-2,7	-13,8	5,5	-4,9	4	4	-4,2	4
Vientihinta	-1,7	1,3	0,1	1,8	-3	1	0,0	-1
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	-38,3	23,4	-2,6	-2,1	3,1	5,3	-7,4	4,3
- Työpanos	1,1	-12,2	-3,6	0,4	-0,3	-0,1	-3,8	-0,4
- Työn tuottavuus	-39,0	40,5	1,0	-2,5	3,5	5,3	-2,7	4,7
- Pääomavaltaituminen	-1,7	3,8	-0,6	-2,1	-1,6	-1,5	0,5	-1,2
- Kokonaistuottavuus	-37,9	35,3	1,6	-0,3	5,2	7,0	-3,5	5,9

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden hyödykevirrat vuonna 2014

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

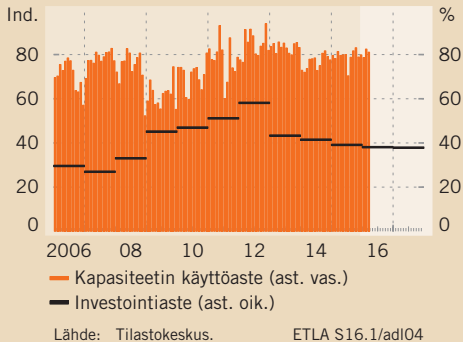

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S16.1/a13h

den oheislaitteiden osuus oli 4 prosenttia. Tuoteryhmän viennin arvo jäi 23 prosenttia edellisvuodesta pienemmäksi.

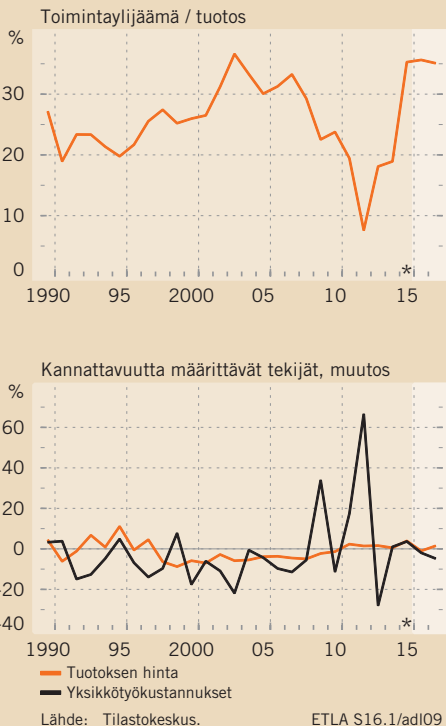
Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

Elektroniikkatuotteiden toimitukset Eurooppaan lisääntyivät tammi-helmikuussa 11 prosenttia vuodentakaisesta. Euroopan osuus oli 50 prosenttia. Vienti Aasiaan (pl. Lähi- ja Keski-itä) nousi niinkään 11 prosenttia, ja sen osuus oli 28 prosenttia. Toimitukset Pohjois-Amerikkaan kasvoivat arvoltaan prosentin edellisvuodesta ja alueen osuus oli 14 prosenttia. Vienti Lähi- ja Keski-itään supistui arvoltaan 17 prosenttia, alueen osuus oli 3 prosenttia.

Viennin kärkimaita olivat tammi-helmikuussa Kiina, Yhdysvallat, Saksa, Venäjä, Ruotsi, Alankomaat, Intia, Ranska, Japani ja Iso-Britannia. Vienti Ranskaan supistui arvoltaan 19 prosenttia ja vienti Japaniin väheni 41 prosenttia viimevuotisesta. Toimitukset kaikkiin muihin kärkimaihin olivat kasvussa.

Kannattavuus

Osakekurssit, 2007/1 = 100, tuottoindeksit

TURKKI NOUSI SÄHKÖLAITTEIDEN VIENNIN YKKÖSMAAKSI

Sähkölaitteiden osuus koko Suomen tavaraviennistä oli kuluvaan vuoteen tammi-helmikuussa 6,3 prosenttia ja sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta 52,5 prosenttia. Sähkölaitteiden vienti väheni arvoltaan 11 prosenttia vuodentakaisesta.

Sähkömoottorit, -generaattorit ja -muuntajat ovat sähkölaitteiden suurin alatoimiala. Niiden osuus koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli tammi-helmikuussa vajaat 35 prosenttia. Ryhmän vienti väheni arvoltaan 18 prosenttia vuodentakaisesta. Sähköjohtojen ja kytkentälaitteiden osuus oli vajaat 7 prosenttia, ja niiden vienti kasvoi arvoltaan 3 prosenttia. Sähkölampujen ja -valaisimien viennin arvo nousi 3 prosenttia, niiden osuus oli vajaat 4 prosenttia.

Suurin markkina-alue oli myös sähkölaitteiden osalta Eurooppa, ja sen vientiosuus oli 67 prosenttia. Toimitusten arvo kuitenkin väheni 3 prosenttia edellisvuodesta. Vienti Aasiaan (pl. Lähi- ja Keski-itä) supistui 3 prosenttia, ja sen osuus oli 16 prosenttia. Vienti Pohjois-Amerikkaan väheni arvoltaan 26 prosenttia edellisvuotisesta, ja osuus oli 8 prosenttia. Toimitukset Lähi- ja Keski-itään vähenivät tuntuvasti, ja alueen osuus oli 3 prosenttia.

Sähkölaitteiden kymmenen tärkeintä vientimaata olivat tammi-helmikuussa Turkki, Saksa, Yhdys-

vallat, Ruotsi, Viro, Kiina, Italia, Norja, Etelä-Korea ja Venäjä. Turkki ohitti Saksan ja nousi tärkeimmäksi vientimaaksi vajaan 12 prosentin osuudellaan. Vienti Saksaan, Yhdysvaltoihin, Ruotsiin ja Venäjälle väheni tuntuvasti.

SÄHKÖ- JA ELEKTRONIIKKATEOLLISUUDEN UUSIEN VIENTITILAUSTEN ARVO NOUSI VUODENTAKAISESTA

Tullin tilastojen mukaan sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvo oli kuluvaan vuoteen tammi-helmikuussa 3 prosenttia edellisvuotista pienempi. Viennin määrä kasvoi Etlan laskelmien mukaan puoli prosenttia vuodentakaisesta.

Teknoliateollisuuden tilauskantatiedustelun mukaan elektroniikka- ja sähköteollisuuden uusi-

Toimiala valmistaa tietoliikennelaitteita, sähkökoneita, instrumentteja ja konntorikoneita.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	15,3
bruttokansantuotteesta	3,1
tavaraviennistä	12,0

¹⁾ käyvin hinnoin vuonna 2014.

Suurimmat yritykset vuonna 2014

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Oyj Nokia Abp	12 732,0	57 600
ABB Oy	2 080,9	5 340
PKC Group Oyj	829,2	19 600
Salcomp Oy	574,0	14 000
Vacon Oyj	409,4	1 610

¹⁾ Globaali.

Vientiosuudet alueittain tammi-helmikuu 2016, %

Yhdysvallat	10,1	Eurooppa	58,6
Kiina	8,6	- EU28	41,9
Saksa	7,7	- Euroalue	26,7
Turkki	7,0	- EFTA	4,7
Ruotsi	5,7	Pohjois-Amerikka	11,0
Venäjä	4,8	Etelä-Amerikka	2,1
Alankomaat	4,2	Väli-Amerikka	1,1
Viro	3,4	Lähi- ja Keski-itä	3,1
Intia	3,2	Kaukoit	21,7
Ranska	2,9	Afrikka	1,4

Omvavaraisuusaste

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S16.1/ad11

en vientitilausten arvo nousi tammi-maaliskuussa 12 prosenttia vuodentakaisesta. Niiden arvo kuitenkin supistui 13 prosenttia edellisestä neljänneksestä. Kertyneen tilauskannan arvo oli 16 prosenttia edellisvuotista suurempi.

Arvioimme maaliskuussa, että koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin määrä kasvaa noin 4 prosenttia sekä tänä että ensi vuonna. Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten

laitteiden viennin määrä (toimiala C26) jäi viime vuonna 5 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. Toimialan vienti kääntyi kuitenkin marraskuussa kasvuun. Alan viennin arvioidaan lisääntyvän noin 4 prosenttia tänä vuonna. Ensi vuonna viennin kasvuvauhdin uskotaan nousevan runsaaseen 7 prosenttiin. Sähkölaitteiden vienti (toimiala C27) kääntyi helmikuussa kasvuun runsaat puoli vuotta kestäneen yhtäjaksoisen supistumisen jälkeen.

Metallien jalostus

SUOMESSA METALLIEN JALOSTUKSEN TUOTANTO KEHITYY SUOTUISAMMIN KUIN EU-MAISSA KESKIMÄÄRIN

EU28-maiden metallien jalostuksen tuotanto on vuoden 2016 alussa keskimäärin selvästi alemmalla tasolla kuin vuoden 2008 alussa. Vain Turkin, Itävallan ja Alankomaiden tuotanto on nousut takaisin vuoden 2008 tasolle. Suomessa metallien jalostuksen tuotantomäärät ovat viimeisen puolen vuoden aikana kehittyneet huomattavasti suotuisammin kuin EU-maissa keskimäärin. Ruotsissa alan tuotanto lähti erittäin voimakkaaseen nousuun vuoden 2014 loppupuolella. Italiassa kehitys on viime vuosina ollut heikkoa, esimerkiksi Saksaan verrattuna.

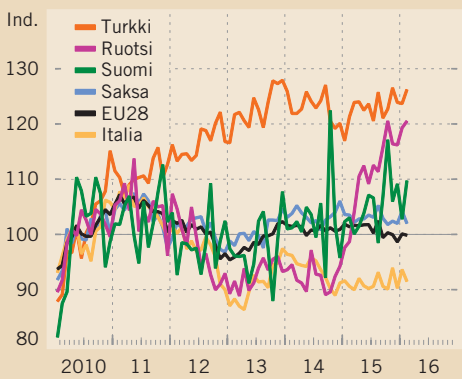
Ylikapasiteetti terästeollisuudessa on globaali ongelma, johon on sopeuduttava. Rakenteellisia muutoksia tarvitaan, ja teollisuuden ja valtioiden edustajat ovat siksi käynnistäneet keskustelun ongelmasta. Esimerkiksi tehoittomia tuottajia ei pitäisi enää tukea.

Teräksen suurimmat tuottajamaat ovat Kiina, Japani, Intia, Yhdysvallat, Venäjä, Etelä-Korea,

Saksa, Turkki, Brasilia, Ukraina, Italia ja Taiwan. Näiden kahdentoista maan yhteenlaskettu osuus koko maailman tuotannosta oli kuluvan vuoden tammi-maaliskuussa 87,3 prosenttia. Puolet koko maailman teräksestä valmistettiin Kiinassa. Aasian osuus koko maailman tuotannosta oli 68,3 prosenttia.

EU28-maiden osuus teräksen tuotannosta oli kuluvan vuoden tammi-maaliskuussa 10,6 prosenttia. Euroopan unionin suurimmat valmistajat

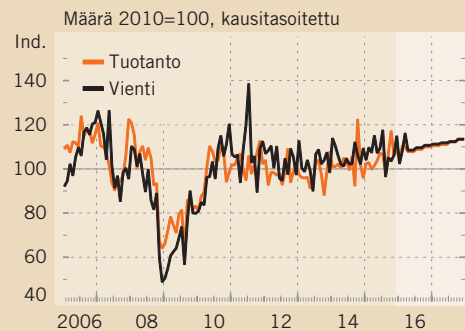
Metallien jalostuksen tuotanto, 2010=100, kausitas.

Lähde: Eurostat.

ETLA S16.1/ad2708

Vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli.

ETLA S16.1/ad2702

Hintojen muutos

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S16.1/ad2707

ovat Saksan ja Italian lisäksi Ranska, Espanja ja Puola. Suomi on suhteellisen pieni tekijä, mutta se mahtuu kuitenkin maailman 40 suurimman teräksen tuottajamaan joukkoon. Vuonna 2014 Suomi oli edelleen sijalla 33.

Kansainvälisen teräsjärjestön (World Steel Association) tilastojen mukaan koko maailman teräk-

sen tuotanto supistui 2,8 prosenttia vuonna 2015. Kuluvan vuoden tammi-maaliskuussa tuotanto väheni 3,6 prosenttia viimevuotisesta. Kiinan tuotanto väheni 3,2 prosenttia ja koko Aasian 3,1 prosenttia. Japanissa teräksen tuotanto väheni 3,6 prosenttia ja Etelä-Koreassa 4,3 prosenttia. Intiassa teräksen valmistus sen sijaan kasvoi 1,8 prosenttia vuodentakaisesta.

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2012	2013	2014	2015*	2016 ^E	2017 ^E	2011–15	2016–20 ^E
Vienti	-4,0	-0,8	3,3	1,7	1	3	1,4	3
Vientihinta	-6,6	-6,8	-1,1	-2,1	-9	4	-2,4	2
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	7,4	17,5	8,6	4,0	0,9	3,2	3,2	2,9
- Työpanos	-7,4	-6,7	-2,9	-0,8	-3,3	-2,7	-3,1	-2,1
- Työn tuottavuus	16,1	25,9	11,8	4,9	4,4	6,1	7,1	5,2
- Pääomavaltuistuminen	3,1	1,6	0,5	-0,2	0,9	0,7	0,8	0,6
- Kokonaistuottavuus	12,6	23,9	11,3	5,0	3,4	5,3	6,1	4,6

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Metallien jalostuksen hyödykevirrat vuonna 2014

PANOSKÄYTTÖ

Kemia
Muu metalliteoll.
Energia
Muut panokset
Tuonti
Palvelut
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen väliuotetekäyttö

Metallien
jalostus
9,0 mrd. EUR

TUOTOS

Metallituoteteollisuus
Kone- ja laite-teoll.
Muu teollisuus
Vienti
Muu käyttö

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

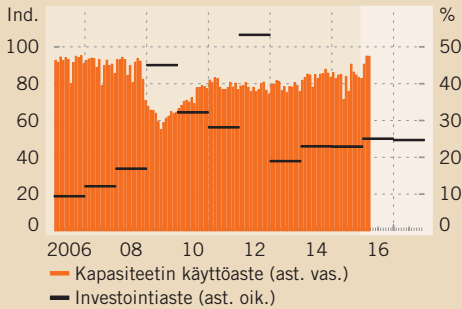
ETLA S16.1/a13f

EU28-maiden tuotanto laski tammi-maaliskuussa 7 prosenttia vuodentakaisesta. Suomessa teräksen tuotanto kehittyi huomattavasti su-

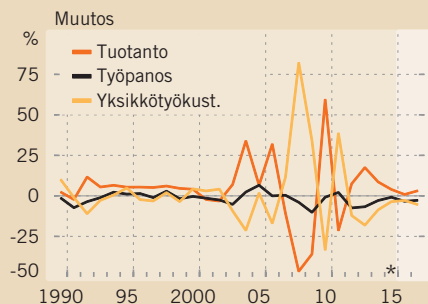
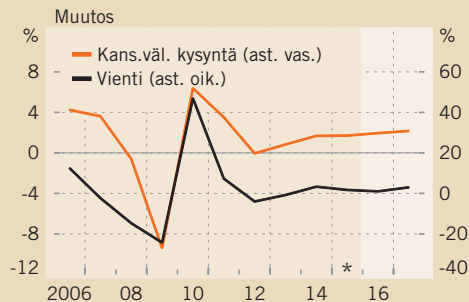
tuisemmin kuin EU:ssa keskimäärin, kun valmistusmäärä kohosi 1,6 prosenttia edellisvuodesta. Teräksen valmistus lisääntyi vain Belgiassa, Suomessa, Kreikassa, Luxemburgissa ja Alankomaissa. Pohjois-Amerikan tuotanto väheni 1,1 prosenttia ja Etelä-Amerikan peräti 14,1 prosenttia. Venäjällä tuotanto putosi 5,2 prosenttia, mutta Ukrainassa se kohosi peräti 18 prosenttia.

Koko maailman teräksen valmistuksen kapasiteetin käyttöaste oli maaliskuussa 1,3 prosenttiyksikköä matalampi kuin vuonna 2015 vastaavaan aikaan, mutta 3,9 prosenttiyksikköä korkeampi kuin helmikuussa 2016.

Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

Kysyntä, vienti ja tuotanto

ETLA S16.1/ad2701

Toimiala valmistaa rautaa, terästä, rautaseoksia, putkia, värimetalleja ja valumetalleja.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	3,5
bruttokansantuotteesta	0,7
tavaraviennistä	11,8

¹⁾ käyvin hinnoin vuonna 2014.

Suurimmat yritykset vuonna 2014

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Outokumpu Oyj	6 844,0	12 500
Rautaruukki Oyj	2 360,0	8 800
Luvata Oy	1 571,0	6 420
Norilsk Nickel Harjavalta Oy	768,0	254
Kuusakoski Group Oy	655,5	2 890

¹⁾ Globaali.

Vientiosuudet alueittain tammi-helmikuu 2016, %

Alankomaat	22,7	Eurooppa	88,6
Saksa	20,1	- EU28	76,6
Ruotsi	12,6	- Euroalue	53,8
Sveitsi	5,8	- EFTA	8,8
Italia	4,0	Pohjois-Amerikka	3,5
Iso-Britannia	3,4	Kaukoit	6,4
Yhdysvallat	3,3		
Norja	3,0		
Puola	2,8		
Tanska	2,4		

Teollisuustuotannon volyymi-indeksin mukaan Suomen metallien jalostuksen tuotanto nousi kuluvan vuoden tammi-maaliskuussa 4 prosenttia edellisvuodesta. Etna arvioi, että toimialan tuotos kasvaa prosentin tänä vuonna ja runsaat 3 prosenttia ensi vuonna. Teollisuustuotannon volyymi-indeksin ja kansantalouden tilinpidon mukaiset tuotokset poikkeavat jonkin verran toisistaan.

KIINASSA TERÄKSEN KULUTUS VÄHENE EDELLEEN VUONNA 2017

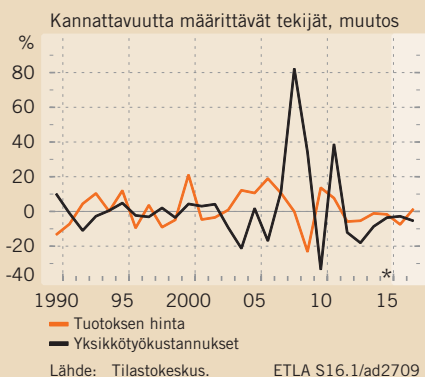
Puolet koko maailman teräksestä menee rakentamiseen. Noin 16 prosenttia käytetään mekaanisten koneiden valmistamiseen, noin 13 prosenttia autoteollisuuteen ja noin 11 prosenttia metallituotteisiin. Muiden kulkuneuvojen osuus teräksen kulutuksesta on noin 5 prosenttia, sähkölaitteiston 3 prosenttia ja kulutustavaroiden 2 prosenttia.

Koko maailman teräksen kulutus supistui 3 prosenttia vuonna 2015. Kiinan osuus terästuotteiden kokonaiskulutuksesta laski viime vuonna 44,8 prosenttiin edellisvuoden 46,2 prosentista, kun kysyntä supistui 5,4 prosenttia. Hallituksen pyrkimys palauttaa talouden tasapaino on rajoittanut investointiaktiiviteettia kiinteistömarkkinoilla. Kehittyneessä maailmassa teräksen kysyntä väheni viime vuonna 4 prosenttia, kun kulutus Yhdysvalloissa laski tuntuvasti. EU28-maiden kysyntä kuitenkin nousi viime vuonna vajaat 3 prosenttia. Kehittyneissä taluksissa (pl. Kiina) kulutus lisääntyi vain 2 prosenttia, koska teräksen kysynnän väheneminen jatkui Venäjän ja Brasilian markkinoilla.

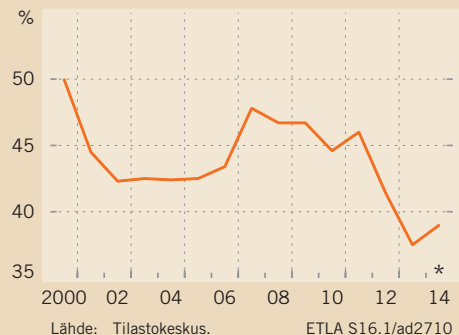
Kansainvälinen teräsjärjestö The World Steel Association arvioi kuluvan vuoden huhtikuussa, että koko maailman teräksen kulutus vähenee 0,8 prosenttia vuonna 2016. Kiinassa kysyntä supistuu 4 prosenttia tänä vuonna hidastuneen talouskasvun seurauksena. Investoinnit kasvavat edelleen hitaasti useimmissa maissa, mikä myötävaikuttaa heikkoon teräksen kysyntätilanteeseen. Poislukien Kiina, maailman kulutus kasvaa tänä vuonna 1,8 prosenttia.

Kehittyneiden maiden teräksen kysyntä kääntyy 1,7 prosentin kasvuun vuonna 2016. EU-maiden elpyminen jatkuu matalan öljynhinnan, matalien korkojen ja heikon euron ansiosta, jolloin teräk-

Kannattavuus

Omavaraisuusaste

sen kysyntä lisääntyy 1,4 prosenttia. Saksassa kulutus kasvaa 1,2 prosenttia.

Yhdysvalloissa teräksen kysyntää heikentävät öljynhintojen lasku ja vahva dollari. Toisaalta parantunut työmarkkinatilanne ja vahva asuntotuotanto tukevat teräksen kysyntää. Vuonna 2016 kysynnän arvioidaan siten kääntyvän 3,2 prosentin kasvuun. Japanissa teräksen kysyntä kasvaa 2,3 prosenttia.

Kehittyvien maiden teräksen kysyntä (poislukien Kiina) kasvaa 1,8 prosenttia vuonna 2016. Intiassa kasvu on erityisen vahvaa matalien öljynhintojen ansiosta. Lisäksi poliittiset toimenpiteet lisäävät infrastruktuuria sekä tehdasteollisuuden tuotantoa. Intiassa teräksen kysyntä kasvaa peräti 5,4 prosenttia vuonna 2016.

Venäjällä teräksen kysyntä vähenee tänä vuonna noin 9 prosenttia vähäisten infrastruktuuri-investointien ja poliittisen tilanteen takia.

Keski- ja Etelä-Amerikassa kulutus supistuu vielä 6 prosenttia lisää vuonna 2016. Brasiliassa teräksen kysyntä supistuu vajaan 9 prosenttia tänä vuonna poliittisen epävarmuuden takia.

Vuonna 2017 koko maailman teräksen kulutus kääntyy hienoiseen 0,4 prosentin kasvuun, mutta Kiinassa teräksen kulutus vähenee edelleen 3 prosentin tahtia. Poislukien Kiina, maailman kulutus kasvaa 3 prosenttia. EU-maiden teräksen kysynnän kasvuvauhti nousee hieman eli 1,7 prosenttiin.

VIENTI RUOTSIIN, NORJAAN JA PUOLAAN ON KASVUSSA

Suomessa metallien jalostuksen viennin määrä lisääntyi viime vuonna vajaan 2 prosenttia. Viennin arvioidaan kasvavan runsaan prosentin tänä vuonna. Toimialan viennin määrä väheni vielä tammi-helmikuussa runsaan prosentin viimevuoti-

sisestä. Metallien jalostuksen vientihinnat laskivat tammi-maaliskuussa keskimäärin 15 prosenttia vuodentakaisesta. Ensi vuonna toimialan viennin arvioidaan lisääntyvän vajaan 3 prosenttia.

Suomessa metallien jalostuksen viennin arvo supistui kuluvan vuoden tammi-helmikuussa peräti 16 prosenttia edellisvuodesta. Euroopan osuus metallien jalostuksen viennistä oli 89 prosenttia, toimitukset alueelle olivat 14 prosentin laskussa viimevuotisesta. Toiseksi tärkein vientialue oli Aasia (pl. Lähi- ja Keski-itä), sen osuus oli runsaat 6 prosenttia. Vienti alueelle väheni arvoltaan 20 prosenttia. Pohjois-Amerikan vientiosuus oli vajaan 4 prosenttia, ja vienti maanosaan väheni arvoltaan 39 prosenttia viimevuotisesta.

Toimialan kymmenen tärkeimmän vientimaan osuus alan viennistä oli 80 prosenttia. Alankomaiden osuus oli 23 prosenttia, Saksan 20 prosenttia ja Ruotsin 13 prosenttia. Toimitukset Ruotsiin, Norjaan ja Puolaan olivat kasvussa. Vienti muihin kärkimaihin oli laskussa. Vienti Venäjälle ja Kiinaan sen sijaan kasvoi arvoltaan.

TYÖNTEKIJÖIDEN MÄÄRÄ VÄHENI VIIME VUONNA SEKÄ KOTIMAASSA ETTÄ ULKOMAILLA

Teknologieteollisuus ry:n mukaan suomalaiset metallien jalostusyritykset työllistivät vuonna 2015 noin 15 000 työntekijää Suomessa ja 19 000 henkilöä ulkomaisissa tytäryrityksissä. Henkilöstön määrä ulkomailta väheni noin 7 prosenttia ja kotimaassa noin 4 prosenttia edellisvuodesta. Kuluvan vuoden maaliskuun lopussa työntekijöitä oli toimialan yrityksissä kotimaassa noin 15 000, mikä oli noin prosentin edellisvuotista vähemmän. Metallien jalostuksen työpaikoista noin 30 prosenttia voidaan luokitella alihankinnaksi. Ulkomaisesta henkilöstöstä runsaat 60 prosenttia työskentelee Länsi-Euroopassa sekä Pohjois-Amerikassa.

Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus

Teknologioteollisuus ry:n mukaan kone- ja metallituoteteollisuus työllisti vuonna 2015 keskimäärin 121 000 henkilöä Suomessa, mikä oli noin prosentin edellisvuotista vähemmän. Maaliskuun lopulla vuonna 2016 henkilöstön määrä oli 120 000. Talouskriisiä edeltävänä vuonna 2008 ala työllisti Suomessa 150 100 henkilöä. Kone- ja metallituoteteollisuuden uusien vientitilausten arvo väheni tammi-maaliskuussa 5 prosenttia vuodentakaisesta ja 15 prosenttia edellisestä neljänneksestä. Toimialan vientitilaukskanta oli kuitenkin laivatilauksien ansiosta maaliskuun lopulla peräti 36 prosenttia korkeammalla tasolla kuin vuotta aiemmin.

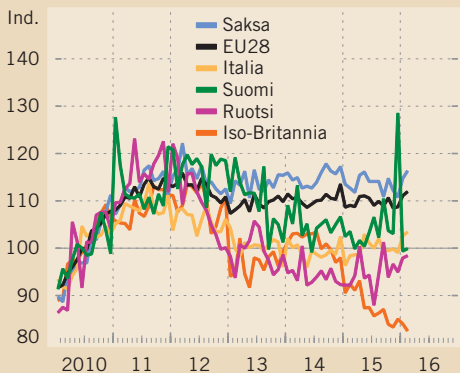
KONEIDEN JA LAITTEIDEN VALMISTUS

EU-maiden tuotanto on pysynyt lähes samalla tasolla viimeiset viisi vuotta

EU28-maissa koneiden ja laitteiden tuotantomäärä on keskimäärin edelleen vuoden 2008 alun tasoa matalampi. Tuotanto on kuitenkin noussut selvästi korkeammalle tasolle Bulga-

riassa, Tanskassa, Virossa, Irlannissa, Latviassa, Liettuaissa, Unkarissa, Turkissa ja Norjassa. Tuotantomäärä on nyt vuoden 2008 alun lukemissa Tsekin tasavallassa, Alankomaissa, Puolassa, Portugalissa ja Romaniassa. Tuotanto on yleisesti ottaen kulkenut hyvin lähellä EU:n keskimääräistä kehitystä Belgiassa, Saksassa ja Suomessa. Viimeisten kahden ja puolen vuoden aikana tilanne Suomessa on kuitenkin heikentynyt, kun taas Saksan tilanne on hieman parantunut. EU:ssa keskimäärin tuotantomäärät ovat olleet melko vakaat viimeiset viisi vuotta. Koneiteollisuudessa tuotantomäärät ovat nyt huomattavasti pienemmät Kreikassa, Ruotsissa, Isossa-Britanniassa,

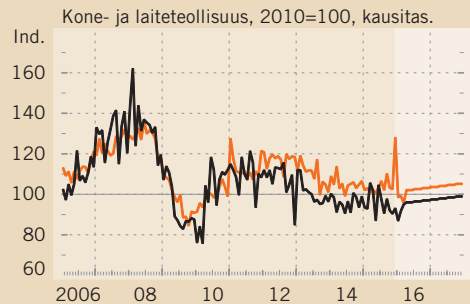
Koneiden ja laitteiden tuotanto, 2010=100, kausitas.

Lähde: Eurostat.

ETLA S16.1/ad28klm08

Vienti ja tuotanto

Metallituoteteollisuus, 2010=100, kausitas.

Lähteet: Tilastokeskus ja Tulli.

ETLA S16.1/ad28klm01

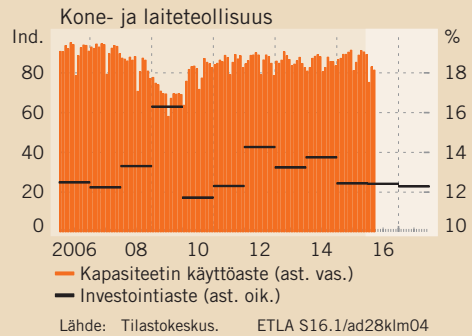
Espanjassa, Ranskassa ja Italiassa verrattuna vuoden 2008 lukuihin.

Suomessa alan tuotanto väheni kuluvan vuoden tammi-maaliskuussa teollisuustuotannon volyyymi-indeksin mukaan 7 prosenttia vuodentakaisesta. Maa- ja metsätalouskoneiden valmistus kuitenkin lisääntyi vajaat 7 prosenttia. Etlä arvioi maaliskuun ennusteessaan, että koneiden ja laitteiden tuotanto kasvaa vajaat 2 prosenttia vuonna 2016 ja runsaat 2 prosenttia vuonna 2017.

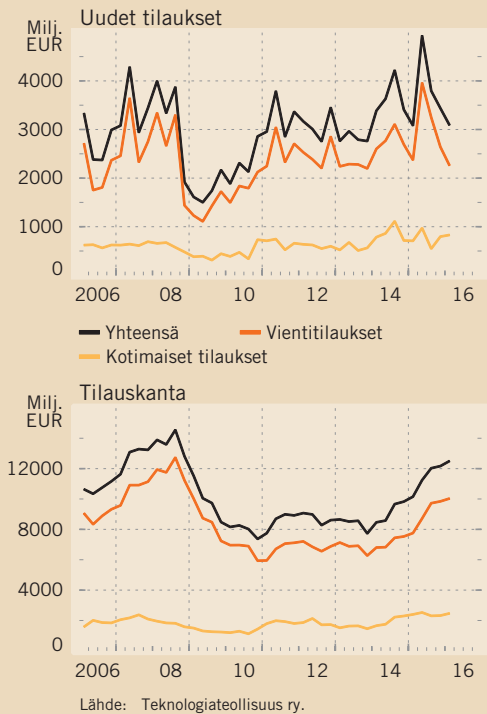
Koneiden ja laitteiden vienti supistui vuonna 2015 neljättä vuotta peräkkäin. Arvoltaan toimitukset kuitenkin kasvoivat viime vuonna Pohjois-Amerikkaan, Etelä-Amerikkaan, Lähi- ja Keski-itään sekä Oseaniaan. Vienti suurimmalle markkina-alueelle Eurooppaan väheni prosentin.

Toimialan vientimäärän arvioidaan kääntyvän vajaan prosentin kasvuun tänä vuonna. Ensi vuonna viennin odotetaan kasvavan 2 prosenttia.

Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

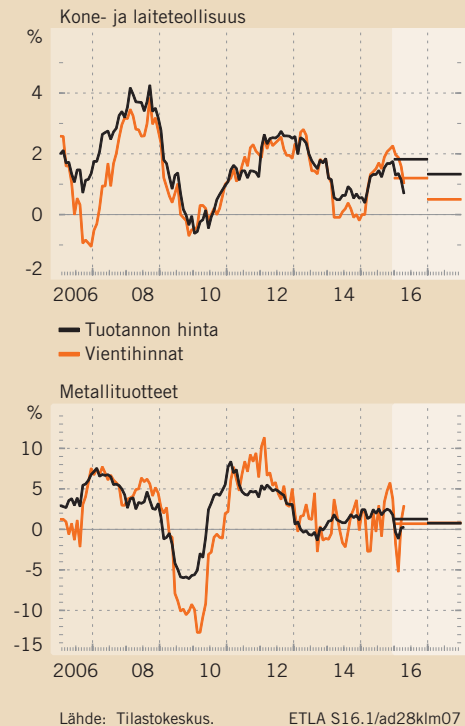

Tilaukset

ETLA S16.1/ad28klm02

Hintojen muutos

Arvoltaan koneiden ja laitteiden vienti väheni kuluvan vuoden tammi-helmikuussa 2 prosenttia edellisvuodesta.

Toimitukset kuitenkin kasvoivat Eurooppaan, Lähi- ja Keski-itään, Afrikkaan (pl. Pohjois-Afrikka), Oseaniaan ja Väli-Amerikkaan.

Alan vienti Eurooppaan lisääntyi 3 prosenttia. Maanosan osuus koko toimialan viennistä oli 58 prosenttia. Vienti EU-maihin nousi 14 prosenttia. EU-maiden osuus oli 45 prosenttia. Euroalueen osuus alan viennistä oli 29 prosenttia, ja vienti sinne lisääntyi 18 prosenttia vuodentakaisesta. Vienti Venäjälle väheni arvoltaan 39 prosenttia.

Keskeiset tunnusluvut

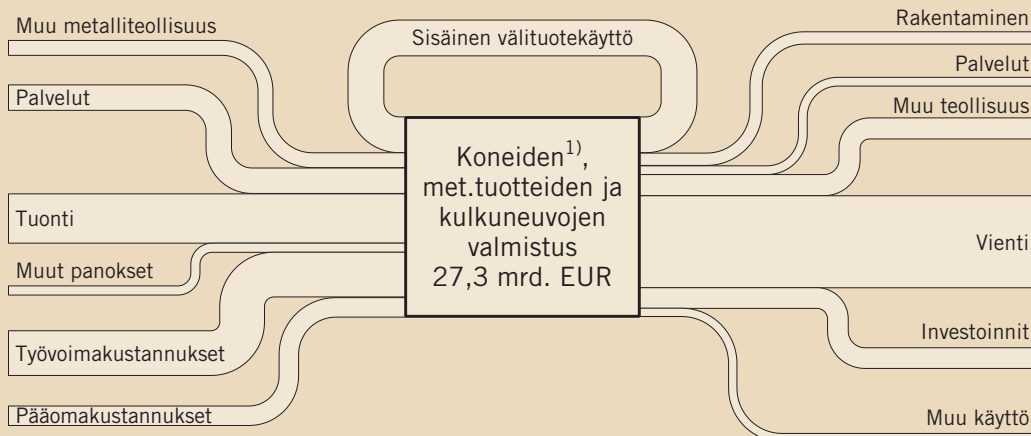
	% -muutos						Keskimäärin	
	2012	2013	2014	2015*	2016 ^E	2017 ^E	2011-15	2016-20 ^E
Vienti	0,0	-3,9	6,3	4,4	-5	8	1,2	4
Vientihinta	2,5	1,9	0,3	0,9	1	0	1,6	1
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-3,7	-9,6	-1,1	1,8	1,0	3,2	-0,3	3,7
- Työpanos	2,3	-3,6	-3,3	-0,2	-0,4	1,0	-0,1	1,7
- Työn tuottavuus	-5,9	-6,2	2,2	2,0	1,5	2,1	-0,3	1,9
- Pääomavaltaituminen	-0,7	1,0	0,9	-0,3	-0,1	-0,6	-0,1	-0,8
- Kokonaistuottavuus	-5,3	-7,2	1,3	2,3	1,6	2,7	-0,2	2,7

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Koneiden, met.tuotteiden ja kulkuneuvojen valmistuksen hyödykevirrat vuonna 2014

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

1) ml. koneiden korjaus.

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S16.1/a13i

Aasiaan vietyjen tavaroiden arvo oli 16 prosenttia vuodentakaisista pienempi, ja sen osuus alan viennistä oli 16 prosenttia. Vienti Kiinaan kuitenkin kasvoi. Vienti Pohjois-Amerikkaan väheni arvoltaan prosentin (sen osuus oli runsaat 10 prosenttia). Etelä-Amerikan osuus viennistä oli vajaat 6 prosenttia, viennin arvo oli 26 prosenttia edellisvuotista pienempi.

Kaivos-, louhinta- ja rakennuskoneiden osuus koneiteollisuuden viennistä oli 20 prosenttia kuluun vuoden tammi-helmikuussa. Viennin arvo nousi 4 prosenttia vuodentakaisesta. Toimitukset Alankomaihin, Australiaan, Chileen, Puolaan ja Etelä-Afrikkaan olivat vahvassa kasvussa. Vienti Venäjälle supistui arvoltaan runsaat 60 prosenttia vuodentakaiseen verrattuna.

Maa- ja metsätalouskoneiden osuus toimialan viennistä oli runsaat 13 prosenttia, vienti nousi

arvoltaan peräti 31 prosenttia vuodentakaisesta. Nosto- ja siirtolaitteiden osuus oli runsaat 11 prosenttia, vientitoimitusten arvo väheni prosentin. Paperikoneiden vienti supistui arvoltaan 23 prosenttia, ryhmän osuus oli vajaat 7 prosenttia. Moottorien sekä turbiinien viennin arvo nousi 14 prosenttia vuodentakaisesta. Laakerien ja hammaspyörien vienti putosi 29 prosenttia.

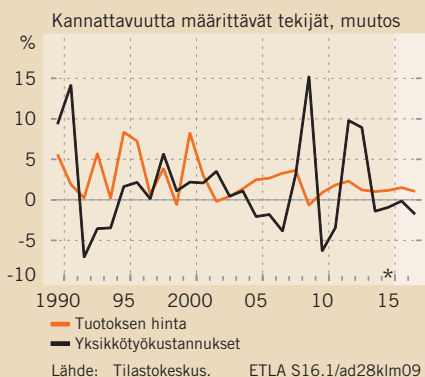
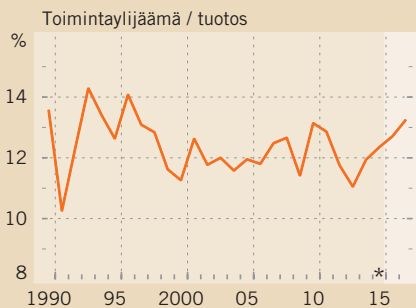
METALLITUOTTEIDEN VALMISTUS

Ghana nousi metallituotteiden viennin kolmanneksi tärkeimmäksi vientimaaksi

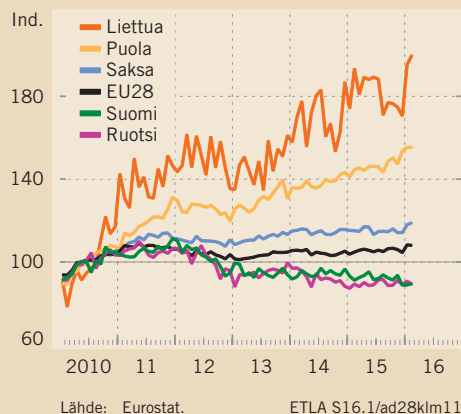
Metallituotteiden tuotanto kehittyi samaa tahtia Ruotsissa ja Suomessa. Vuoden 2012 lopulla määrät putosivat selvästi. Molemmissa maissa tuotantotilanne on siten kehnompi kuin EU-maissa keskimäärin. Saksassa tuotanto sitä vastoin kehittyi paremmin kuin Euroopan unionissa keskimäärin. Liettuassa ja Puolassa kasvu on hyvin voimakasta. Kuten koneiteollisuudessa EU28-maiden metallituotteiden tuotanto on nyt huomattavasti pienempi kuin vuonna 2008 ja se on pysynyt melko vakaana viimeisen viiden vuoden aikana.

Suomessa alan tuotanto väheni teollisuustuotannon volyyymi-indeksin mukaan tammi-maaliskuussa runsaat 3 prosenttia vuodentakaisesta. Arvioimme maaliskuun ennusteessamme, että

Kannattavuus

Metallituotteiden tuotanto, 2010=100, kausitas.

metallituotteiden tuotanto kääntyy tänä vuonna 3 prosentin kasvuun ja vuonna 2017 alan tuotanto kasvaa niinkään 3 prosenttia.

Eurooppa on metallituotteiden tärkein markkina-alue. Sen osuus oli kuluvan vuoden tammi-helmikuussa 70 prosenttia alan viennistä. Euroalueen

osuus oli 24 prosenttia ja muiden EU-maiden 27 prosenttia.

Metallituotteiden viennin arvo väheni tammi-helmikuussa 2 prosenttia vuotta aikaisemmasta. Vienti Eurooppaan jäi edellisvuoden lukemiin. Toimitukset EU-maihin supistuivat 6 prosenttia vuodentakaisesta ja vienti euroalueelle väheni 8 prosenttia. Vienti Venäjälle lisääntyi 9 prosenttia.

Koneiteollisuus valmistaa mm. voimakoneita, massa- ja paperikoneita, hissejä, nosto- ja siirtolaitteita, maa- ja metsätalouskoneita sekä kaivos- ja louhintakoneita.

Metallituoteteollisuus valmistaa mm. metallirakenteita, höyrykattiloita, lukkoja ja saranoita, työkaluja sekä keskuslämmityskattiloita.

Kulkuneuvojen valmistuksen tärkeimmät tuoteryhmät ovat laivat, autot ja perävaunut.

Toimialan osuus Suomen¹⁾ %

teollisuuden jalostusarvosta	25,5
bruttokansantuotteesta	5,1
tavaraviennistä	21,4

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2014.

Suurimmat yritykset vuonna 2014

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Kone Oyj	7 334,5	45 200
Wärtsilä Oyj Abp	4 779,0	18 000
Metso Oyj	3 658,0	16 100
Cargotec Oyj	3 357,8	10 800
Valmet Oyj	2 473,0	10 900

¹⁾ Globaali.

Vientisuudet alueittain tammi-helmikuu 2016, %

Saksa	16,5	Eurooppa	68,6
Ruotsi	10,1	- EU28	54,6
Yhdysvallat	6,8	- Euroalue	37,7
Norja	6,1	- EFTA	7,1
Venäjä	4,9	Pohjois-Amerikka	7,7
Ranska	4,7	Etelä-Amerikka	4,1
Kiina	4,3	Lähi- ja Keski-itä	2,3
Viro	3,6	Kaukoita	11,3
Alankomaat	3,5	Afrikka	3,8
Puola	2,6	Oseania	1,4

Afrikan osuus metallituotteiden viennistä oli tammi-helmikuussa vajaat 11 prosenttia, kun Ghana nousi kolmanneksi tärkeimmäksi vientimaaksi.

Vienti Aasiaan (pl. Lähi- ja Keski-itä) väheni arvoltaan 61 prosenttia, ja sen osuus alan viennistä oli 7 prosenttia. Metallituotteiden vienti Pohjois-Amerikkaan laski 37 prosenttia, alueen vientiosuus oli vajaat 7 prosenttia.

Arvioimme maaliskuussa, että metallituotteiden viennin määrä kääntyy tänä vuonna 4 prosentin kasvuun ja lisääntyy ensi vuonna 3 prosenttia.

KULKUNEUVOJEN VALMISTUS

Kiina ja Etelä-Korea ovat suurimmat laivanrakennusmaat

Valtaosa Aasian maiden laivanrakennuksen tuotannosta on bulkialuksia, tankkereita, tavallisia rahtilaivoja sekä konttilaivoja. Kiina pysyi vielä vuonna 2014 maailman johtavana laivanrakennusmaana. Sen osuus maailman laivanrakennuksen tuotannosta (mitattuna bruttotonneissa) oli 35,2 prosenttia. Etelä-Korean osuus oli 34,8 prosenttia ja Japanin 20,8 prosenttia. Euroopan osuus oli vain 1,8 prosenttia vuonna 2014 ja muiden maiden 7,3 prosenttia.

Matkustajalaivojen osuus kaikista koko maailmassa valmistuneista laivoista oli vain 0,8 prosenttia vuonna 2013. Eurooppalaiset ovat tähän asti hallinneet risteilyalusten ja automatkustajalaivojen markkinoita, mutta Aasian maiden telakat ovat entistä enemmän pyrkimässä näille markkinoille. Kiinassa risteilylomien kysyntä on kasvussa. Yhdysvaltalaisella Carnival Corporation varus-tamolla on kolme risteilijää, joiden kotisatama on

Kiinassa, ja yhtiö suunnittelee siirtävänsä neljännen risteilijän Kiinaan.

Laivanrakennuksen tulevaisuuden haasteita ovat muun muassa ylikapasiteetti, matalammat hinnat, pienemmät tilauskannat, uusien tilausten rahoitus ja lisääntyvä sääntely.

Tänä vuonna toimitetaan neljä alusta

Meriteollisuus työllistää Suomessa noin 20 000 henkilöä. Telakoiden lisäksi siihen kuuluvat meriteknisen alan kokonaistoimittajat, laivasuunnittelutoimistot, järjestelmä-, laite- ja materiaaltoimittajat sekä offshore-teollisuus.

Saksalaisen laivanrakennusyhtiön Meyer Werffin ja Suomen valtion neuvottelut Turun telakan ostamisesta eteläkorealaiselta STX:ltä alkoivat keväällä 2014. STX Finland lopetti toiminnan Rauman telakalla kesäkuussa 2014. Ostosopimus allekirjoitettiin elokuussa, ja kilpailuviranomaiset hyväksyivät sopimuksen syyskuussa. Telakan uusi nimi on Meyer Turku Oy. Huhtikuussa 2015 Meyer Werft ilmoitti, että Meyer käyttää optionsa ja ostaa Suomen valtion osuuden Turun telakasta.

Telakkateollisuuden näkymät parantuivat huomattavasti omistusjärjestelyjen myötä. Tänä vuonna viedään risteilijä ja kolme erikoisalusta. Vuonna 2017 luovutetaan risteilijä, matkustajalautta ja jäätämurtava huoltoalus.

Venäjän suurin varustamo Sovcomflot tilasi huhtikuussa 2014 Archtech Helsinki Shipyardilta jäätämurtavan huoltoaluksen, jonka toimitusajankohta on kesäkuu 2016.

Helsingin telakka sai lisäksi elokuussa 2014 tilauksen Venäjältä kolmesta pienemmästä jäätämurtavasta valmius- ja huoltoaluksesta. Ensimmäinen alus toimitetaan Sovcomflotille syyskuussa 2016 ja viimeinen maaliskuussa 2017.

Turun telakka sai omistusjärjestelyjen myötä kaksi uutta risteilijätilausta TUI Cruises varustamolta. Ensimmäinen näistä valmistuu kesällä 2016 ja toinen keväällä 2017.

AS Tallink Grupp tilasi helmikuussa 2015 Turun telakalta nopean LNG-matkustajalautan Tallinna-Helsinki reittiä varten. Alus toimitetaan vuoden 2017 alussa.

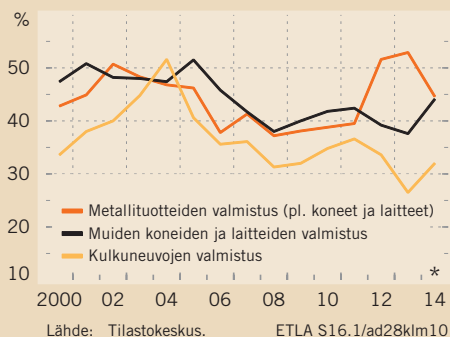
Meyer Turun telakka sai kesäkuussa 2015 peräti neljä uutta risteilijätilausta. TUI Cruises tilasi kaksi risteilyalusta, jotka toimitetaan vuosina 2018 ja 2019. Carnival Corporation puolestaan tilasi neljä risteilijää Meyeriltä, joista kaksi rakennetaan Saksassa ja kaksi Suomessa. Turun telakalla rakennettavat risteilijät valmistuvat vuosina 2019 ja 2020. Alihankinnan osuus risteilijöiden arvosta on yleensä noin 80 prosenttia.

Venäjällä henkilöautojen tuotanto väheni viime vuonna vajaan kolmanneksen

Kiina, Yhdysvallat, Japani, Kanada ja Thaimaa ovat suurimmat pakettiautojen, kuorma-autojen ja linja-autojen valmistajat. Kiinan tuotanto laski tuntuvasti vuonna 2015. Koko maailman moottoriajoneuvojen valmistuksesta kolme neljäsosaa on kuitenkin henkilöautojen tuotantoa. EU-maissa vastaava luku on 90 prosenttia. EU:ssa auto-teollisuus työllistää runsaat 10 prosenttia tehdasteollisuuden työntekijöistä.

Koko maailman henkilöautojen tuotanto kasvoi 0,8 prosenttia vuonna 2015. EU-maiden tuotanto lisääntyi 6,2 prosenttia. Kiinan osuus tuotannosta oli 25 prosenttia, kasvua kertyi 3,8 prosenttia.

Omavaraisuusaste

Yhdysvallat oli vuonna 2015 toisella sijalla 12,8 prosentin osuudella. Japanin osuus oli 10,5 prosenttia, mutta tuotanto supistui runsaat 6 prosenttia. Saksa oli neljänneksi suurin tuottaja, sen tuotantomäärä lisääntyi vajaat 2 prosenttia. Etelä-Korea oli viidenneksi suurin tuottajamaa, sen tuotanto jäi edellisvuoden lukemiin. Kymmenen suurimman tuottajamaan joukkoon kuuluivat myös Intia, Meksiko, Kanada, Espanja ja Brasilia. Venäjän osuus koko maailman henkilöautojen tuotannosta laski 1,6 prosenttiin vuonna 2015, kun tuotantomäärä supistui 28 prosenttia.

Euroopassa on vajaat 300 autotehdasta. Saksassa on 41 tehdasta, Ranskassa ja Isossa-Britanniassa on kummassakin 33 tehdasta, Venäjällä on 32 ja Italiassa 23 tehdasta. Ukrainassa on 7 tehdasta. Autojen suurimmat markkina-alueet Euroopassa ovat Saksa, Iso-Britannia, Venäjä, Ranska, Italia ja Espanja.

Euroopassa valmistetuista henkilöautoista toimitettiin vuonna 2013 Venäjälle 21 prosenttia edellisvuotista vähemmän. Vuonna 2014 toimitukset Venäjälle vähenivät vielä 31,5 prosenttia lisää.

Koko maailman uusien henkilöautojen rekisteröinnit lisääntyivät 2 prosenttia vuonna 2015. EU-maissa rekisteröinnit lisääntyivät 9 prosenttia vuodentakaisesta. Kiinan osuus uusien autojen myynnistä oli 26,4 prosenttia. Yhdysvaltojen osuus oli 20 prosenttia ja EU-maiden osuus vajaat 19 prosenttia. Venäjällä rekisteröinnit supistuivat 35 prosenttia vuonna 2015, ja osuus oli 2,1 prosenttia.

Tammi-maaliskuussa 2016 uusien henkilöautojen rekisteröinnit lisääntyivät EU:ssa 8,2 prosenttia. Rekisteröinnit vähenivät vain Kreikassa ja Alankomaissa. Uusien henkilöautojen rekisteröinnit lisääntyivät yli 20 prosenttia Kyproksella, Irlannissa, Italiassa, Latviassa, Liettuassa, Portugalissa, Romaniassa ja Slovakiassa. Suomessa rekisteröinnit lisääntyivät 13 prosenttia. Ranskassa uusien henkilöautojen kysyntä kasvoi 8 prosenttia, Espanjassa 7, Isossa-Britanniassa 5 ja Saksassa vajaat 5 prosenttia.

Henkilöautojen vientimäärä vähenee tänä vuonna autotehtaan muutostöiden takia

Henkilöautojen vienti Suomesta oli huipussaan vuosina 2006–2008, jolloin suurin osa oli jälleenvientä Venäjälle. Vuonna 2008 vietiin 121 503 kappaletta henkilöautoja, mutta niiden vienti putosi 35 422 kappaleeseen vuonna 2009. Vuonna 2012 henkilöautoja vietiin vain 9 157 kappaletta, mutta vuonna 2013 vienti nousi 16 311 kappaleeseen. Vuonna 2014 henkilöautojen vienti kohosi 54 169 kappaleeseen ja viime vuonna niitä vietiin 87 356 kappaletta.

Uudenkaupungin autotehdas ja Daimler AG sopivat heinäkuussa 2012 Mercedes-Benz A-sarjan autojen valmistamisesta. Sarjatuotanto aloitettiin elokuussa 2013.

Mercedes-Benz A-sarjan autojen tuotantomäärät kasvoivat 7 600 autosta vuonna 2013 yli 45 000 autoon vuonna 2014. Viime vuoden tavoitteena oli rikkoa vuoden 1992 ennätys, jolloin Uudesakaupungissa valmistettiin noin 47 000 autoa. Vuonna 2016 valmistusmäärä laskee viimevuotisesta, koska tänä vuonna tehdään suuria muutostöitä autotehtaalla. Mercedes-Benzin GLC-mallin valmistaminen aloitetaan ensi vuoden ensimmäisellä neljänneksellä, mikä vaatii esimerkiksi uuden korihitsaamon rakentamista.

Voimakkaasti lisääntyneen autojen viennin ansiosta kulkuneuvojen osuus koko tavaraviennin arvosta oli viime vuonna 7,5 prosenttia. Moottoriajoneuvojen osuus kulkuneuvoteollisuuden viennin arvosta oli 65 prosenttia ja muiden kulkuneuvojen osuus 35 prosenttia. Moottoriajoneuvojen viennistä 59 prosenttia oli henkilöautojen vientiä. Näistä 90 prosenttia meni Saksaan, 4 prosenttia Viroon ja runsas prosentti Latviaan ja Venäjälle.

Kulkuneuvojen vienti supistuu tänä vuonna noin 15 prosenttia. Moottoriajoneuvojen vientimäärän odotetaan vähenevän noin 20 prosenttia Uudenkaupungin autotehtaan tuotantolinjojen muutostöiden takia. Laivateollisuuden vienti jää puolestaan noin 6 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. Moottoriajoneuvojen tuotos supistuu

17 prosenttia, mutta muiden kulkuneuvojen valmistus lisääntyy 5 prosenttia. Koko kulkuneuvoteollisuuden tuotanto vähenee siten noin 7 prosenttia.

Vuonna 2017 laivateollisuuden vienti kasvaa pari prosenttia ja moottoriajoneuvojen vienti lisääntyy

arviolta noin 35 prosenttia tämänvuotisesta, kun Mercedes Benz GLC-mallin tuotanto käynnistyy. Koko kulkuneuvoteollisuuden vienti kasvaa siten runsaat 20 prosenttia. Tuotanto nousee 12 prosenttia, kun moottoriajoneuvojen valmistus lisääntyy noin 25 prosenttia ja muiden kulkuneuvojen tuotanto vähenee 3 prosenttia.

Paperiteollisuus

SUOMESSA PAPERITEOLLISUUDEN TUOTANTO ON VÄHENTYNYT ENEMMÄN KUIN RUOTSISSA JA SAKSASSA

Maailman suurimmat paperin ja kartongin tuottajamaat ovat Kiina, USA, Japani, Saksa, Etelä-Korea, Kanada, Ruotsi, Suomi, Brasilia ja Intia. Kiinan osuus koko maailman paperin ja kartongin tuotannosta oli 25,7 prosenttia vuonna 2013. Saksa oli suurin viejäämaa ja Suomi neljänneksi suurin Yhdysvaltojen ja Ruotsin jälkeen.

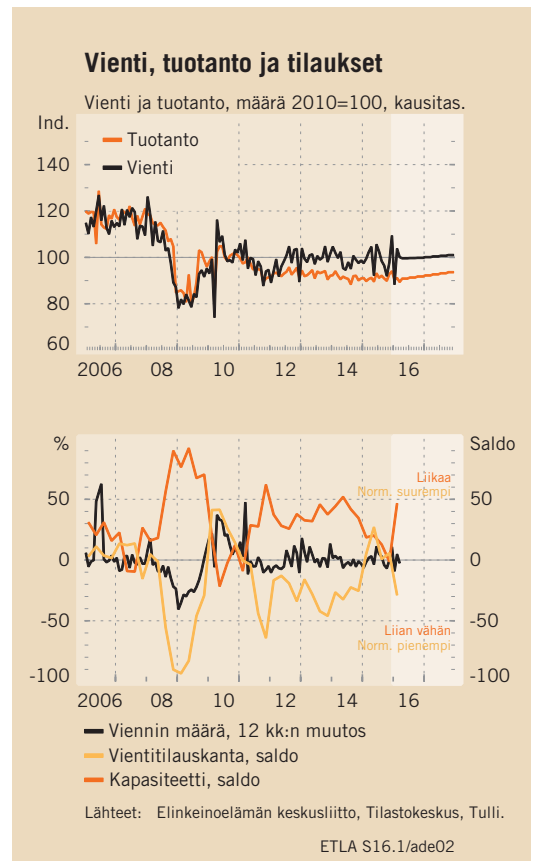
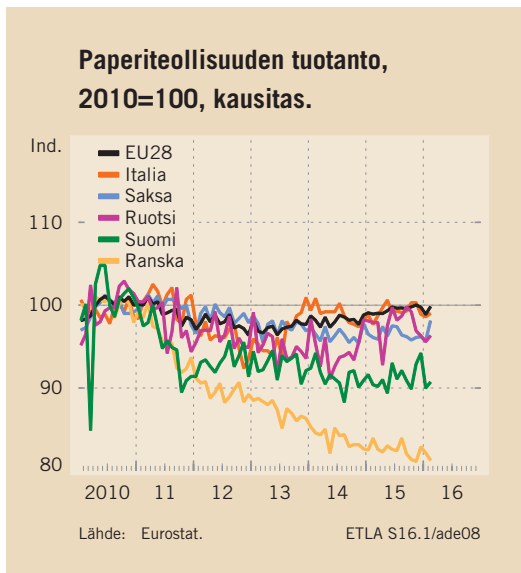
Suurimmat massan tuottajamaat ovat Yhdysvallat, Kiina, Kanada, Brasilia, Ruotsi, Suomi, Japani, Venäjä, Indonesia ja Chile. Yhdysvaltojen osuus maailman kokonaistuotannosta oli 30 prosenttia vuonna 2012 ja Kiinan 11 prosenttia.

Maailmanlaajuisesti paperiteollisuuden tuotanto on enenevässä määrin siirtymässä Aasiaan ja Etelä-Amerikkaan lähemmäs kasvavia markkinoita. Aasian osuus koko maailman paperin ja kartongin kulutuksesta on yli 40 prosenttia. Kiina on paperin ja kartongin suurin tuottaja- ja kuluttajamaa. Pakkauskartongin ja pakkauspaperin

osuus Kiinan paperin ja kartongin kulutuksesta ja tuotannosta on noin 70 prosenttia. Kiinasta myös viedään paperia länsimarkkinoille, mikä kiristää kilpailua. Kiinasta tuli paperin ja kartongin nettoviejä vuonna 2007.

Koko maailman paperin ja kartongin tuotanto kasvoi 0,9 prosenttia vuonna 2014. Paino- ja kirjoituspaperin tuotanto väheni 1,6 prosenttia, pakkauspaperin ja -kartongin tuotanto kasvoi 2,3 prosenttia ja pehmopaperin tuotanto lisääntyi 2,2 prosenttia.

Vuonna 2014 maailman suurimmat metsäteollisuusyritykset olivat International Paper, Procter

& Gamble, Kimberly-Clark, SCA, Stora Enso, Oji Paper ja UPM-Kymmene. Euroopan suurimmat metsäteollisuusyritykset olivat vuonna 2014 SCA,

Stora Enso, UPM-Kymmene, Smurfit Kappa Group, Mondi, Metsä Group ja DS Smith.

Euroopassa paperin ja kartongin tuotanto väheni 0,2 prosenttia vuonna 2014, mutta kulutus kasvoi 0,9 prosenttia. Paino- ja kirjoituspaperien osuus Euroopan tuotannosta vuonna 2014 oli 37 prosenttia, pakkausmateriaalien osuus oli 43 prosenttia, pehmpaperien osuus 7 prosenttia ja muiden paperien osuus 4 prosenttia.

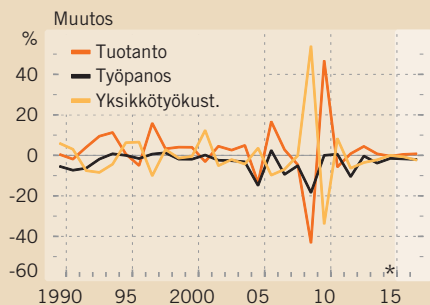
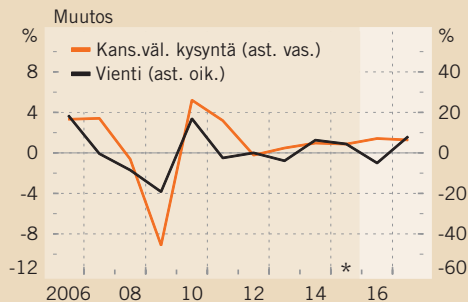
Saksan osuus Euroopan paperin ja kartongin tuotannosta vuonna 2014 oli 25 prosenttia, Suomen 11 prosenttia, Ruotsin 11 prosenttia, Italian 10 prosenttia ja Ranskan 9 prosenttia.

Paperiteollisuuden tuotanto EU28-maissa oli vuoden 2016 alussa keskimäärin runsaat 7 prosenttia alemmalla tasolla kuin vuoden 2008 alus-

Hintojen muutos

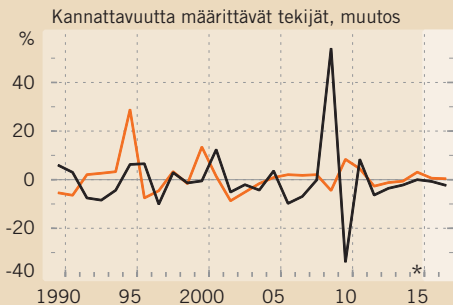
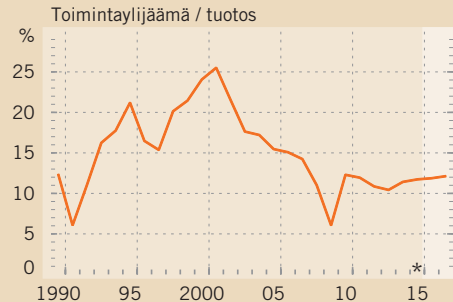

Kysyntä, vienti ja tuotanto

ETLA S16.1/ade01

Kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S16.1/ade09

sa. Suomessa tuotanto on vähentynyt selvästi enemmän kuin Ruotsissa ja Saksassa. Toisaalta Ranskassa paperiteollisuuden tuotanto on supistunut paljon voimakkaammin kuin Suomessa. Italian tuotannon kehitys poikkeaa hyvin vähän EU-maiden keskimääräisestä kehityksestä. Liettuassa tuotanto on noussut hyvin voimakkaasti.

Myös Puolassa ja Romaniassa tuotanto kasvaa kovaa vauhtia.

Suomessa on 20 paperitehdasta, 13 kartonkitehdasta ja 19 massatehdasta. Kartongin tuotanto kasvoi 3,6 prosenttia vuonna 2015, kun taas paino- ja kirjoituspaperin tuotanto väheni 2,8

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2012	2013	2014	2015*	2016 ^E	2017 ^E	2011-15	2016-20 ^E
Vienti	-0,1	3,1	-1,4	0,8	0	1	0,0	1
Vientihinta	-2,3	-2,0	-0,3	3,3	1	1	1,0	1
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	0,8	4,4	0,8	-0,4	0,5	0,8	0,0	1,2
- Työpanos	-10,5	-0,3	-3,8	-1,5	-1,8	-2,0	-3,1	-1,8
- Työn tuottavuus	12,7	4,8	4,8	1,1	2,3	2,8	3,4	3,0
- Pääomavaltuistuminen	3,8	-1,7	-0,2	-0,4	0,1	0,5	-0,2	0,4
- Kokonaistuottavuus	8,5	6,5	5,0	1,5	2,2	2,3	3,6	2,6

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Paperiteollisuuden hyödykevirrat vuonna 2014

PANOSKÄYTTÖ

Metsätalous
Kemia
Energia
Liikenne
Tuonti
Muut panokset
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen väliuotekäyttö

Paperi-
teollisuus
13,1 mrd. EUR

TUOTOS

Muu teollisuus

Vienti

Palvelut

Muu käyttö

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

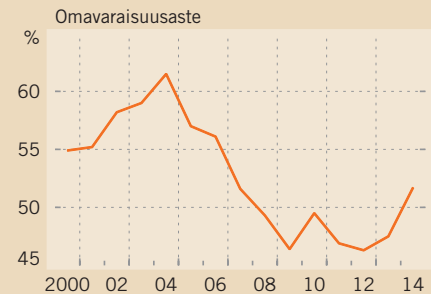
ETLA S16.1/a13d

prosenttia. Paino- ja kirjoituspaperin osuus tuotannosta oli siitä huolimatta viime vuonna vielä 57 prosenttia, eli huomattavasti suurempi kuin Euroopassa keskimäärin. Kartongin osuus oli 30 prosenttia ja muun paperin 13 prosenttia. Sellun tuotanto lisääntyi 1,7 prosenttia edellisvuodesta.

Teollisuustuotannon volyyymi-indeksin mukaan toimialan tuotannon määrä jäi Suomessa tammi-maaliskuussa puoli prosenttia edellisvuotista pienemmäksi.

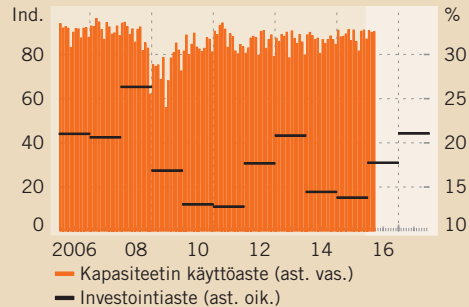
Metsäteollisuus ry:n omien tilastojen mukaan paperin ja kartongin tuotanto väheni ensimmäisellä vuosineljänneksellä prosentin vuodentakaisesta, mutta lisääntyi prosentin edellisestä neljänneksestä. Sellun tuotanto nousi 4,1 prosenttia vuodentakaisesta ja 0,2 prosenttia edellisestä neljänneksestä.

Omavaraisuusaste ja osakekurssi

Lähteet: Tilastokeskus, Bloomberg. ETLA S16.1/ade10

Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S16.1/ade04

Toimiala valmistaa sellua, paperia ja kartonkia.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	7,9
bruttokansantuotteesta	1,6
tavaraviennistä	15,6

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2014.

Suurimmat yritykset vuonna 2014

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ²⁾
UPM-Kymmene Oyj	9 593,0	17 495
Stora Enso Oyj	8 351,0	21 925
Metsä Group	4 317,0	6 758
Sappi Finland Operations Oy	418,1	574
Walki Group Oy	307,3	918

¹⁾ Konserni pl. puutuoteteollisuus ja muut toiminnot.

²⁾ Globaali.

Vientiosuudet alueittain tammi-maaliskuu 2016, %

Saksa	18,9	Eurooppa	70,1
Iso-Britannia	9,0	- EU28	61,9
Yhdysvallat	8,7	- Euroalue	43,5
Belgia	7,1	Pohjois-Amerikka	8,8
Kiina	6,7	Etelä-Amerikka	2,2
Espanja	4,8	Lähi- ja Keski-itä	1,9
Italia	4,8	Kaukoita	12,3
Venäjä	3,9	Afrikka	2,7
Puola	3,9		
Ruotsi	3,6		

Etlä arvioi maaliskuussa, että toimialan tuotos lisääntyy vajaan prosentin sekä tänä että ensi vuonna.

PAKKAUSKARTONGIN JA -PAPERIN KYSYNTÄ KASVAA MYÖS PITKÄLLÄ AIKAVÄLILLÄ

Pohjois-Amerikassa ja Länsi-Euroopassa paperin ja kartongin kulutus kasvaa nykyään hitaammin kuin bkt. Aasiassa tilanne on päinvastainen.

Pohjois-Amerikassa paperin ja kartongin kulutus väheni 1,2 prosenttia vuonna 2014, mutta Latinalaisessa Amerikassa se oli 0,4 prosenttia edellisvuotista suurempi. Aasiassa kulutus nousi 2,2 prosenttia, Afrikassa se jäi edellisvuoden luke-miin ja Oseaniassa kulutus väheni 1,7 prosenttia.

Euroopassa sanomalehti- ja aikakauslehtipape-rien kysynnän lasku jatkuu. Sähköisen median merkitys kasvaa edelleen painetun median kus-tannuksella, mikä pysyvästi vähentää painopape-rien tarvetta. Tämä rakenteellinen muutos jatkuu vielä useita vuosia. Sähköinen viestintä on valtaa-massa alaa myös kehittyvillä markkinoilla. Var-sinkin Japanissa ja Etelä-Koreassa sen suosio on suuri. Kiinassa on jo merkkejä siitä, että paino- ja kirjoituspaperin kysyntä kasvaa aiempaa hitaam-min. Mainonta on löytänyt uuden kanavan ja osit-tain siirtynyt sähköiseen mediaan.

Kartongin ja muiden pakkausmateriaalien kysyn-tä on edelleen nousussa lisääntyneen verkko-kaupan ansiosta. Pakkauskartongin kysyntä on vahvaa varsinkin Aasiassa, missä teollisuus- ja kulutustavaroiden valmistus on lisääntynyt. Myös Itä-Euroopassa ja Etelä-Amerikassa kartongin kysyntä on kasvussa.

Hygieniapapereiden kysyntä on kasvussa, varsin-kin Itä-Euroopassa. Aasiassa pehmopapereita ku-lutetaan jo enemmän kuin Pohjois-Amerikassa.

Myös sellun kysyntä on kasvussa, koska pehmo-papereiden käyttö lisääntyy. Lisäksi kierrätyspape-rien saatavuus on heikentynyt painopapereiden vähentyneen kulutuksen myötä, mikä on lisännyt sellun kysyntää.

Pöyry Management Consulting yhtiön vuoden 2016 alussa valmistuneen raportin mukaan koko maailman paperin ja kartongin kysyntä kasvaa pitkällä aikavälillä vuoteen 2030 asti noin prosen-tin vuosivauhtia. Kehittyvillä markkinoilla, kuten Kiinassa ja Intiassa, kysyntä kasvaa keskimäärin 2,1 prosenttia vuodessa. Tämä on seurausta vä-estön kasvusta, urbanisaatiosta ja uuden keski-luokan kehittymisestä. Kehittyneillä markkinoilla Japanissa, Pohjois-Amerikassa ja Länsi-Euroo-passa kysyntä laskee 0,9 prosentin vuosivauhtia vuoteen 2030 asti.

Graafisten paperien valmistajat ovat suurien haasteiden edessä, koska lisääntyvä digitalisaatio vähentää sanomalehtipaperien ja muiden pai-nopaperien kysyntää. Länsi-Euroopassa on siksi edelleen tarvetta vähentää kapasiteettia. Koko maailmassa sanomalehtipaperien kysyntä vähe-nee vajaan 3 prosenttia vuodessa. Euroopassa paino- ja kirjoituspaperien kysyntä vähenee vuo-sittain noin 2,8 prosenttia.

Kartongin kysyntä sen sijaan kasvaa edelleen, kun pakkauskartongin kysyntä kehittyvillä markkinoilla nousee ja internet-kauppa lisääntyy ko-vaa vauhtia. Pöyryn tutkimuksessa arvioidaan, että pakkausmateriaalin kysyntä koko maailmas-sa kasvaa vuosittain vajaan 2 prosenttia ja pehmopaperien kysyntä nousee vajaan 3 prosenttia. Euroopassa pakkauskartongin kysyntä kasvaa 1,4 prosentin vuosivauhdilla.

Länsi-Euroopassa paperin ja kartongin kysyntä vähenee keskimäärin 0,9 prosenttia vuodessa. Pehmopaperien ja pakkausmateriaalien kysyntä kasvaa 0,9 prosentin vuosivauhtia vuoteen 2030 asti, kun taas graafisten paperien kysyntä vähe-nee keskimäärin 3,8 prosenttia vuodessa.

Itä-Euroopassa paperin ja kartongin kysyntä kas-vaa 1,9 prosenttia vuodessa. Pehmopaperien ja pakkausmateriaalien kysyntä kasvaa 2,8 prosen-tin vuosivauhtia ja graafisten paperien kysyntä vähenee 0,7 prosenttia.

Markkinamassan kysynnän arvioidaan kasvavan 3,2 prosenttia vuodessa kehittyvillä markkinoilla ja supistuvan 0,6 prosenttia vuodessa kehittyneillä markkinoilla.

SUOMEEN SUUNNITELLAAN UUTTA SELLUTEHDASTA

Suomalaiset metsäyhtiöt ovat jo useita vuosia sulkeneet tehtaita ja tuotantolinjoja sekä kotimaassa että ulkomailla vähentääkseen rakenteellista ylikapasiteettia ja parantaakseen liiketoiminnan kannattavuutta. Varsinkin päällystetyn aikakauslehtipaperin ja sanomalehtipaperin tuotantokapasiteettia on vähennetty, mutta myös sellun tuotantolinjoja on suljettu. Rakennemuutoksen takia investoidaan myös uusiin tuotantolinjoihin, vaikka tuotantokapasiteettia samanaikaisesti vähennetään.

Kotkamills Oy aikoo muuttaa paperikoneen kartonkikoneeksi kesällä 2016. Investointi maksaa noin 100 miljoonaa euroa.

Metsä Group on tehnyt päätöksen biotuotetetaan rakentamisesta Äänekoskelle. Tehdasinvestointi on suuruudeltaan noin 1,2 miljardia euroa, ja sen käyttöönottovuosi on 2017. Hanke on metsäteollisuuden kaikkien aikojen suurin investointi Suomessa.

Finnpulp Oy aikoo perustaa uuden sellutehtaan Suomeen. Havusellutehtaan investointi on suuruudeltaan 1,4 miljardia euroa. Kuopio on valittu tehdaspaikkakunnaksi, ja tavoitteena on käynnistää tehdas vuoden 2019 loppuun mennessä.

Husumin tehtaalla Ruotsissa Metsä Board investoi 38 miljoonaa euroa kartongin päällystyslinjaan, joka otetaan käyttöön vuoden 2017 alussa.

Kiinaan ollaan edelleen rakentamassa lisää uutta paperi- ja kartonkikapasiteettia. Esimerkiksi Stora Enso investoi 760 miljoonaa euroa kuluttajakaukuskartonkitehtaan rakentamiseen Guangxissa Kiinassa. Tuotanto käynnistyy vuoden 2016 puolivälissä. Myöhemmin rakennetaan sellutehdas.

MYÖS TYPPIRAJOITTEET NOSTAVAT METSÄTEOLLISUUDEN KUSTANNUKSIA

EU:n rikkidirektiivi astui voimaan vuoden 2015 alusta Itämeren, Pohjanmeren ja Englannin kanaalin alueella. Näillä alueilla laivojen rikkipäästörajat ovat siten tiukemmat kuin muualla Euroopassa. Tämä aiheuttaa suomalaiselle metsäteollisuudelle noin 65–90 miljoonan euron vuosittaiset lisäkustannukset, koska valtaosa toimituksista menee meriteitse. Laivapolttoaineena on aiemmin käytetty raskasta polttoöljyä, mutta rikkidirektiivin myötä on jouduttu siirtymään kalliimpaan dieselpolttolaineseen tai asentamaan rikkipesuri. Rikkidirektiivin seurauksena rahtikustannukset nousevat. Tämän vastapainoksi hallitus on puolittanut väylämaksuja väliaikaisesti, ja tavaraliikenteen rataverosta on luovuttu vuosina 2015–2017. Typpirajoitteet uusissa aluksissa astuvat voimaan vuonna 2021. Rahtihinnat nousevat arviolta 2–5 prosenttia, koska tarvitaan katalyysattoreita aluksissa.

Kolmas päästökauppaus alkoi vuoden 2013 alussa. Päästöoikeuksia jaetaan huutokaupalla. EU:ssa metsäteollisuus luetaan hiilivuototominalaksi, ja se saa siksi ilmaisia päästöoikeuksia. Vuonna 2019 EU:ssa otetaan käyttöön markkinavarausvaranto, joka nostaa päästöoikeuden hintaa. Mekanismin myötä myös energiakustannukset nousevat. Sähkön markkinahinta nousee, koska sähköntuotantoon käytetään myös fossiilisia polttoaineita.

Päästökaupasta johtuva kustannusten nousu on suuri uhka alan toimintaedellytyksille, koska sen kilpailukyky heikkenee tärkeisiin kilpailijoihin verrattuna. Lisäkustannuksia ei voida siirtää paperin hintoihin, jotka määräytyvät maailmanmarkkinoilla. Maailmanlaajuisesti sitovasta ilmastopöytäkirjasta neuvoteltiin loppuvuonna 2015. Uusi sopimus astuu voimaan vuonna 2020. Vain kolmannes maailman paperiteollisuuden tuotannosta kuuluu tällä hetkellä päästövähennysveloitteiden piiriin. EU:n keskeiset kilpailijamaat jäävät siten sitovien ilmastovelvoitteiden ulkopuolelle, mikä vääristää kilpailua.

Suomessa otetaan käyttöön päästökauppakompensaatio, joka lieventää kustannusten nousua. Useassa Euroopan maassa, kuten Saksassa, Isossa-Britanniassa, Hollannissa, Belgiassa, Norjassa, Espanjassa ja Kreikassa päästökauppakompensaatio on jo käytössä. Sen tavoitteena on minimoida ns. hiilivuoto, jossa tuotanto siirtyy EU:n ulkopuolelle ja aiheuttaa maailmanlaajuisesti suuremmat hiilidioksidipäästöt. Myös EU:n sisällä kilpailukykyeroja on syntynyt sen seurauksena, että eri maat kohtelevat päästökauppakustannuksia eri tavalla.

ALAN VIENNI JÄÄ TÄNÄ VUONNA EDELLISVUODEN LUKEMIIN

Metsäteollisuuden osuus koko tavaraviennin arvosta nousi viime vuonna 21,5 prosenttiin. Paperiteollisuuden osuus oli 16,8 prosenttia ja sen viennin arvo nousi 4 prosenttia edellisvuodesta.

Paperin, kartongin ja sellun uusien tilausten arvo nousi viime vuonna 3,3 prosenttia edellisvuoteen

verrattuna, mutta kuluvan vuoden tammi-maaliskuussa tilausten arvo jäi 7,2 prosenttia viimevuotista pienemmäksi.

Toimialan vientimäärä lisääntyi viime vuonna 0,8 prosenttia, mutta kuluvan vuoden tammi-helmikuussa vienti väheni 2,4 prosenttia vuodentakaisesta. Vientihinnat nousivat tammi-maaliskuussa keskimäärin 1,8 prosenttia vuodentakaisesta. Hintojen nousu parantaa alan kannattavuutta. Paperiteollisuuden viennin odotetaan tänä vuonna jäävän edellisvuoden lukemiin. Ensi vuonna alan vienti kasvaa noin prosentin. Eurooppa on tärkein markkina-alue, sen osuus alan viennistä on noin 70 prosenttia.

Pitkällä aikavälillä alan vienti ei enää nouse takavuosien lukemiin. Paperituotannon kapasiteetti Suomessa on vähentynyt, kun paperitehtaita on lakkautettu. Painopaperin tarve laskee, koska mainonta lehdissä vähenee edelleen ja siirtyy sähköiseen mediaan.

Puutuoteteollisuus

PUUTAVARATEOLLISUUDEN TUOTANTO LÄHTI VIIME VUONNA NOUSUUN RUOTSISSA

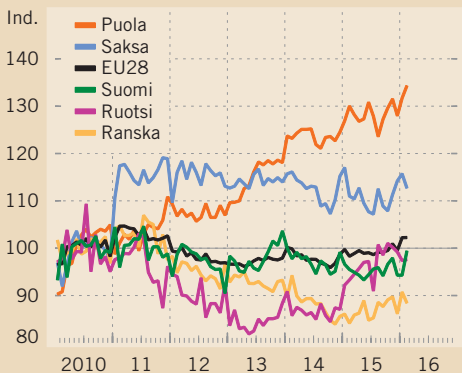
Saksa on Euroopan suurin sahatavaran tuottajamaa. Puutavaran tuotantokapasiteetti Euroopassa on suuri suhteessa kulutukseen. Keskimäärin alueen oma kulutus kattaa 80 prosenttia tuotannosta. Tarjonta Ruotsista ja Venäjältä lisääntyi viime vuonna, mikä on kiristänyt kilpailua. Molemmat maat ovat hyötäneet valuuttakurssiensa heikkenemisestä suhteessa euroon.

Puutavarateollisuuden tuotanto EU-maissa on keskimäärin lähes 20 prosenttia alemmalla tasolla kuin vuoden 2008 alussa. Saksassa tuotantomäärä kohosi tuntuvasti vuoden 2011 alussa ja on sen jälkeen pysynyt uudella korkeammalla tasolla. Virossa, Latviassa ja Romaniassa tuotantomäärät ovat jatkuvasti nousseet vuodesta 2009 lähtien. Liettuassa ja Puolassa vahva kasvu alkoi myöhemmin. Vuosi 2009 poislukien Suomen puutavaran tuotanto on kehittynyt suurin piirtein samassa tahdissa kuin EU-maissa keskimäärin. Viime vuonna Suomen tuotanto kuitenkin kehittyi

selvästi heikommin kuin EU28-maissa keskimäärin. Ruotsissa tuotantomäärät alenivat tuntuvasti vuoden 2011 jälkipuoliskolla ja vasta viime vuonna tuotanto piristyi, jolloin volyyymi-indeksi nousi EU:n keskiarvon lukemiin. Ranskassa tuotantomäärät ovat pienentyneet monen vuoden ajan, mutta viime aikoina pientä piristymistä on ollut näkyvissä.

Teollisuustuotannon volyyymi-indeksin mukaan puutavarateollisuuden tuotanto Suomessa lisääntyi tammi-maaliskuussa vajaan prosentin vuo- dentakaisesta. Puutavarateollisuuden tuotoksen arvioidaan kasvavan vajaat 2 prosenttia tänä

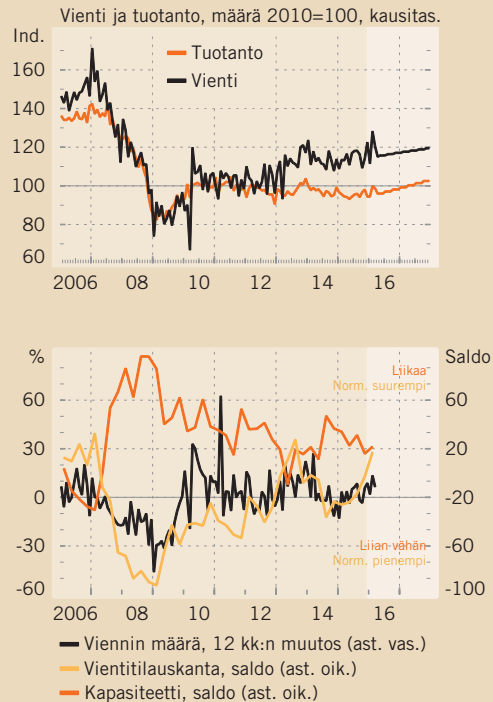
Puutuoteteollisuuden tuotanto, 2010=100, kausitas.

Lähde: Eurostat.

ETLA S16.1/add08

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Lähteet: Elinkeinoelämän keskusliitto, Tilastokeskus, Tulli.

ETLA S16.1/add02

vuonna ja vajaat 3 prosenttia ensi vuonna. Alan tuotannosta noin 65 prosenttia menee vientiin.

Rakentamisella on suuri vaikutus puutavaratuotteiden kysyntään. Euroconstruct-organisaation arvioiden mukaan rakentaminen kääntyi Euroopassa vuonna 2014 seitsemän vuoden supistu-

misen jälkeen runsaan prosentin kasvuun. Vuonna 2015 kasvua kertyi jo 1,6 prosenttia. Rakentamisen kasvu oli erityisen vahvaa Irlannissa, Slovakiassa, Tsekin tasavallassa ja Alankomaissa. Korjausrakentamisen osuus asuntomarkkinoista oli viime vuonna 60 prosenttia. Euroconstruct-verkoston kuuluu edustajia 19 maasta.

Keskeiset tunnusluvut

	2012	2013	% -muutos				Keskimäärin	
			2014	2015*	2016 ^E	2017 ^E	2011–15	2016–20 ^E
Vienti	0,8	9,1	1,5	0,9	1	2	2,7	2
Vientihinta	0,3	1,1	3,5	-1,0	-2	1	1,1	0
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-2,9	5,0	-9,6	-3,0	1,5	2,8	-2,3	2,1
- Työpanos	-7,1	-3,1	-6,3	-1,7	-0,7	-1,2	-3,3	-1,0
- Työn tuottavuus	4,6	8,3	-3,5	-1,3	2,3	4,1	1,0	3,1
- Pääomavaltaituminen	1,0	0,0	0,9	-0,1	-0,3	-0,1	0,2	-0,1
- Kokonaistuottavuus	3,6	8,4	-4,4	-1,2	2,5	4,2	0,8	3,2

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Puutuoteteollisuuden hyödykevirrat vuonna 2014

PANOSKÄYTTÖ

Metsätalous
Liikenne
Tuonti
Muut panokset
Energia
Kauppa
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Sisäinen väliuotetekäyttö

Puutuote-
teollisuus
5,8 mrd. EUR

TUOTOS

Paperiteollisuus
Muu teollisuus
Rakentaminen
Vienti
Muu käyttö

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S16.1/a13c

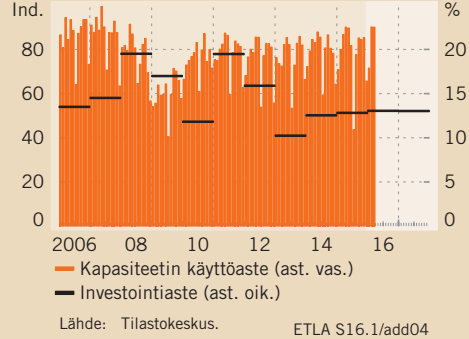
Rakentaminen kasvaa tänä vuonna 3 prosenttia Euroconstructin arvon mukaan. Vuonna 2017 kasvu jatkuu 2,7 prosentin tahtia, mutta vuonna

2018 kasvuvauhti hidastuu 2 prosenttiin. Itä-Euroopassa ja varsinkin Puolassa rakentaminen kasvaa voimakkaasti. Itä-Euroopan maissa talon-

Hintojen muutos

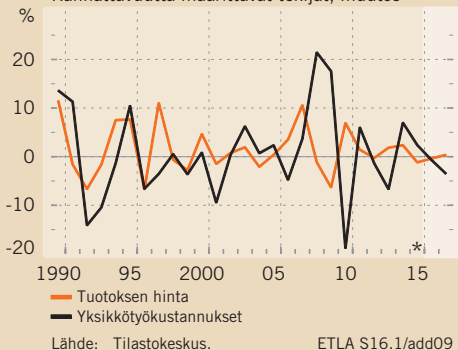
Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

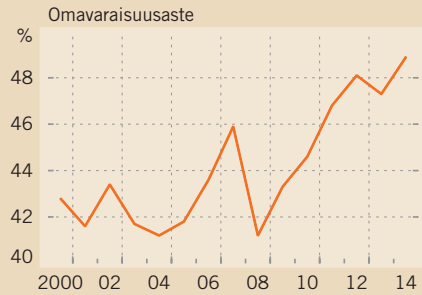
Kannattavuus

Kannattavuutta määrittävät tekijät, muutos

Omavaraisuusaste ja osakekurssi

Osakekurssi, 2007/1=100, tuottoindeksi

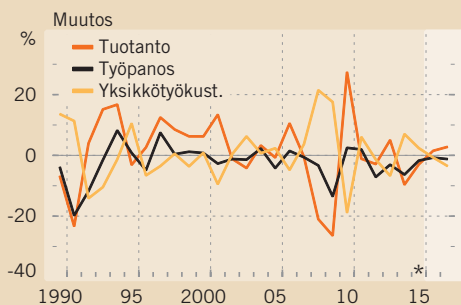
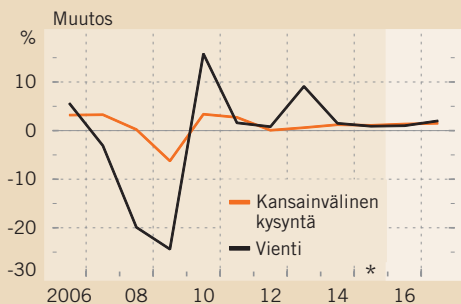

rakentamisen kasvuvauhti on keskimäärin kaksinkertainen verrattuna Länsi-Euroopan maihin. Vuosina 2016–2018 rakentaminen Puolassa ja Irlannissa kasvaa 7–9 prosentin vuosivauhtia. Talonrakentamiseen vaikuttaa lähitulevaisuudessa eniten voimakas maahanmuuttajien virta Saksaan, Alankomaihin ja Pohjoismaihin.

JAPANI NOUSI JÄLLEEN PUUTAVARATEOLLISUUDEN TÄRKEIMMÄKSI VIENTIMAAKSI

Sahatavaran ja muiden puutuotteiden viennin arvo nousi kuluvan vuoden tammi-helmikuussa 5 prosenttia edellisvuodesta. Alan vientimäärä lisääntyi 8 prosenttia. Etlä arvioi maaliskuussa, että puutavarateollisuuden vienti kasvaa tänä vuonna prosentin ja ensi vuonna 2 prosenttia. Kotimaassa talonrakentaminen kääntyy tänä vuonna vajaan 4 prosentin kasvuun, mikä vahvistaa sahatavaran kotimaista kysyntää.

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli.

ETLA S16.1/add01

Eurooppa on perinteisesti ollut Suomen sahatavaran viennin tärkein markkina-alue. Sen osuus on tällä hetkellä 55 prosenttia. Kuluvan vuoden tammi-helmikuussa Saksan ja Ison-Britannian osuus puutavarateollisuutemme viennistä oli vajaat 10 prosenttia. Ranskan osuus oli 5 prosenttia, Ruotsin vajaat 5 prosenttia, Alankomaiden vajaat 4 prosenttia ja Viron vajaat 3 prosenttia.

Aasian osuus toimialan viennistä oli tammi-helmikuussa 24 prosenttia. Japani nousi jälleen Suomen puutavarateollisuuden tärkeimmäksi vientimaaksi. Sen osuus alan viennistämme oli 11,8 prosenttia, kun toimitukset kohosivat arvoltaan 24 prosenttia vuodentakaisesta.

Toimiala valmistaa sahatavaraa, vanereita ja puutuotteiden jatkojalosteita.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	3,3
bruttokansantuotteesta	0,7
tavaraviennistä	4,4

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2014.

Suurimmat yritykset vuonna 2014

Liikevaihto, milj. e Henkilöstö¹⁾

Stora Enso Wood Products	1 779,0	4 046
Metsä Wood	897,0	2 249
Versowood Oy	456,2	715
UPM - Vaneri	440,0	2 441
Koskisen	206,0	796

¹⁾ Globaali.

Vientiosuudet alueittain tammi-maaliskuu 2016, %

Japani	11,8	Eurooppa	54,8
Kiina	10,2	- EU28	49,6
Saksa	9,9	- Euroalue	30,3
Iso-Britannia	9,7	- EFTA	3,4
Egypti	7,5	Pohjois-Amerikka	0,8
Ranska	5,2	Lähi- ja Keski-itä	5,3
Ruotsi	4,7	Kaukoitā	24,1
Algeria	4,2	Afrikka	14,1
Alankomaat	3,6		
Viro	2,6		

Japanissa nostettiin kulutusveroa huhtikuussa 2014 ja tämän seurauksena asuntorakentaminen kasvoi hyvin hitaasti viime vuonna. Kulutusveron negatiiviset vaikutukset talouteen ovat niin suuret, että seuraavaa veron nostoa on lykätty vuoteen 2017. Japanissa halutaan lisätä kotimaisen puun käyttöä, mikä alentaa sahatavaran tuontitarvetta. Pohjois-Amerikka on Japanin suurin sahatavaran toimittaja. Ruotsi, Suomi ja Itävalta ovat ainoat Euroopan maat, jotka vievät merkittäviä määriä sahatavaraa Japaniin. Suomesta viedään sekä kuusi- että mäntysahatavaraa.

Kiina oli kuluvan vuoden tammi-helmikuussa Suomen puutavaraviennin toiseksi tärkein vientimaa. Vienti sinne kohosi arvoltaan 75 prosenttia viimevuotisesta. Kiinan sahatavaran markkinoilla Venäjä, Kanada, Yhdysvallat ja Ruotsi ovat Suomen suurimpia kilpailijoita. Kiinan hidastunut talouskasvu vaikuttaa myös rakentamiseen ja sahatavaran tuonti kasvaa sen takia aiempaa hitaammin. Vähentyneen kysynnän myötä kilpailu on kiristynyt. Tuonti Kanadasta väheni viime vuonna. Dollarin vahvistuminen suhteessa euroon on heikentänyt Yhdysvaltalaisen sahatavaran vientimahdollisuuksia. Ruplan heikentyminen on puolestaan kasvattanut Venäjän sahatavaran vientiä Kiinaan.

Aasian ohella Pohjois-Afrikka on viime vuosina noussut suomalaisen sahatavaran tärkeäksi vientialueeksi. Egypti oli kuluvan vuoden tammi-helmikuussa puutuoteteollisuutemme viidenneksi tärkein vientimaa ja Algeria oli kahdeksanneksi tärkein kohdema. Vienti Egyptiin oli arvoltaan 32 prosentin kasvussa.

Myös Ruotsi ja Venäjä toimittavat paljon sahatavaraa Egyptiin. Ruotsi pystyi viime vuonna lisäämään vientiään valuuttakurssiedun myötä. Poliittinen epävarmuus Egyptissä on kuitenkin vaikeuttanut vientiä.

Pohjois-Afrikassa puutuotteita tarvitaan jatkossakin infrastruktuurin kehittämiseen. Lisäksi ra-

kennuskantaa korjataan ja lisätään. Poliittiset levottomuudet voivat kuitenkin heikentää rakennustuotteiden kysynnän kasvua. Pitkällä aikavälillä nopea väestön kasvu Afrikassa kuitenkin lisää selvästi rakentamisen ja rakennusmateriaalien kysyntää alueella.

UUSI VANERIN TUOTANTOLINJA VIROSSA VALMISTUU TÄNÄ VUONNA

Suuret yritykset Stora Enso, UPM-Kymmene ja Metsä Fibre ovat jo 1990-luvulla ja 2000-luvulla investoineet sahauskapasiteettiin ja vanerin tuotantoon Venäjällä. Viime vuosina investoinnit ovat olleet vain ylläpito- ja korvausinvestointeja.

UPM on Euroopan johtava vanerinvalmistaja, yhtiöllä on 8 vaneritehdasta. Suomessa on 6 vaneritehdasta ja yksi viilutehdas. UPM Chudovon vaneritehdas Venäjällä perustettiin jo vuonna 1990 ja sitä laajennettiin vuonna 2008. Tehtaalla valmistetaan vanereita rakentamiseen, huonekaluteollisuuteen, sisustamiseen, kuljetusvälineiteollisuuteen ja LNG-laivanrakentamiseen. Suurin osa tehtaan tuotannosta, noin 70 prosenttia, menee Euroopan markkinoille. Tehdas työllistää yli 600 henkilöä.

Otepään koivuvaneritehdas Virossa on Baltian toiseksi suurin vanerinvalmistaja. Tehtaan vanerista noin 90 prosenttia viedään Eurooppaan. Huhtikuussa 2015 UPM ilmoitti laajentavansa Otepään vaneritehdastaan. Noin 40 miljoonaa euroa maksavan investoinnin myötä tuotantokapasiteetti lähes kaksinkertaistuu. Uuden vanerin tuotantolinjan rakentaminen valmistuu vuoden 2016 loppuun mennessä. Viimeksi tehdasta laajennettiin vuonna 2008.

Stora Enso omistaa sahat Impilahdessa ja Nebolchissa Lounais-Venäjällä. Lisäksi sillä on sahaja Baltian maissa, Ruotsissa ja Keski-Euroopassa. Venäjällä Metsä Fibre omistaa vuonna 2006 valmistuneen Metsä Svir -sahalaitoksen Podporozhessa. Koskisen Oy valmistaa koivusahatavaraa Sheksnassa.

VENÄJÄN WTO-JÄSENYYDEN MYÖTÄ RAAKAPUUN TUONTI VENÄJÄLTÄ SUOMEEN ON KASVANUT

Teollisia investointeja metsäsektorilla yritettiin edistää Venäjällä 2000-luvulla käyttämällä vientituloja. Pyrkimyksenä oli tukea maan omaa metsäteollisuutta ja myös painostaa ulkomaisia yrityksiä siirtämään jatkojalostuskapasiteettiaan Venäjälle.

Venäjän ja EU:n välisissä WTO-neuvotteluissa marraskuussa 2010 päätettiin, että puutullit eivät täysin poistu Venäjän WTO-jäsenyyden toteutuessa. WTO hyväksyi Venäjän jäsenekseen joulukuussa 2011, ja jäsenyys astui voimaan elokuussa 2012. Sen myötä puun vientitullit laskivat välittömästi.

EU-markkinoille ja Suomeen mänty ja kuusi tuodaan nyt kiintiön puitteissa. Kiintiöt eivät koske lehtipuun tuontia. Havutariffikiintiön koko on 9,5 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Raakapuun tuonti Venäjältä on vakiintunut noin 8 miljoonaan kuutiometriin vuodessa, mikä vastaa noin 13 prosenttia Suomen koko metsäteollisuuden raakapuun käytöstä.

EU:n kiintiö ei rajoita vientiä Venäjältä merkittävästi, koska se on lähes yhtä suuri kuin vientimäärä puun viennin huippuvuosina. WTO-jäsenyyden myötä raakapuun tuonti Venäjältä Suomeen on selvästi kasvanut. Käytännössä yritykset hakevat EU:lta tarvitsemansa kiintiön. Tulliviranomaiset antavat kiintiöluvan, jotta puuta voidaan tuoda Venäjältä alennetulla tullimaksulla. Puutullien aleneminen edistää Venäjän ja Suomen välistä yhteistyötä ja siten myös Venäjän toivomia metsäteollisuusinvestointeja.

Kemianteollisuus

Kemianteollisuuden osuus tavaraviennin arvosta laski viime vuonna 18,8 prosenttiin edellisvuoden 23,1 prosentista, kun öljytuotteiden osuus koko tavaravientimme arvosta putosi 6,4 prosenttiin. Tämä johtui Porvoon jalostamon noin kaksi kuukautta kestäneestä suurseisokista sekä voimakkaasti alentuneista hinnoista.

Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden (ml. lääkkeaineet) osuus koko viennin arvosta oli viime vuonna 9,8 prosenttia ja kumi- ja muovituotteiden osuus 2,6 prosenttia.

Suomessa kemianteollisuuden tuotantomäärä jäi kuluvan vuoden tammi-maaliskuussa runsaan prosentin edellisvuotista pienemmäksi. Kemianteollisuuden uusien tilausten arvo väheni maaliskuussa 10 prosenttia vuodentakaisesta, ja tammi-maaliskuussa niiden arvo jäi siten vajaat 4 prosenttia viimevuotista pienemmäksi.

Etlan laskelmien mukaan kemianteollisuuden viennin määrä kasvaa 3 prosenttia sekä tänä että ensi vuonna. Tuotanto lisääntyy vajaat 3 prosenttia tänä vuonna ja vajaat 2 prosenttia ensi vuonna.

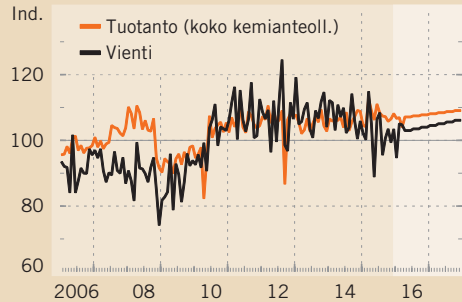
Suomessa kemianteollisuus työllistää 34 000 henkilöä. Peruskemikaaleja sekä kumi- ja muovituotteita valmistavat yritykset ovat alan suurimmat työllistäjät. Toimialan palkkasumma nousi vuonna 2015 noin 0,8 prosenttia edellisvuodesta. Ulkomaisissa tytäryhtiöissä työskentelee noin 30 000 henkilöä. Kuten monella muulla toimialalla myös kemianteollisuudessa globaalin kysynnän painopiste on viimeisten kymmenen vuoden aikana siirtynyt Kiinaan. EK:n investointitiedustelun mukaan kiinteät investoinnit kasvoivat viime vuonna runsaat 10 prosenttia.

KEMIKAALIEN VALMISTUS

Euroopan unionissa kemikaalien tuotanto (ml. lääkkeaineet) on ollut kovassa kasvussa vuodes-

Vienti, tuotanto ja tilaukset

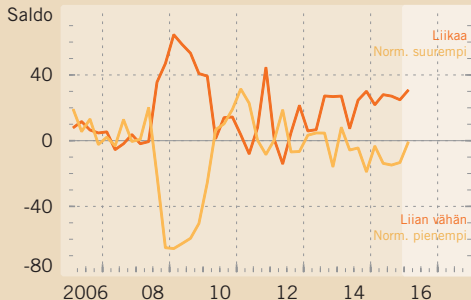
Kemikaalit
Vienti ja tuotanto, määrä 2010=100, kausitas.

Kumi- ja muovituoteteollisuus
Vienti ja tuotanto, määrä 2010=100, kausitas.

Kemianteollisuus

— Vientitilaukset, saldo
— Kapasiteetti, saldo

Lähteet: Elinkeinoelämän keskusliitto, Tilastokeskus, Tulli.

ta 2013 lähtien. Ranskassa tuotantomäärät ovat viime vuosina nousseet keskimääräistä enemmän. Samanaikaisesti Saksan tuotantomäärien kasvu on pysähtynyt. Isossa-Britanniassa tuotantomäärät näyttävät pysyvästi pudonneen aiempaa matalammalle tasolle vuoteen 2010 verrat-

tuna. EU28-maiden kemikaalien tuotanto nousi keskimäärin jo vuoden 2010 alkupuolella takaisin samalle tasolle kuin se oli vuoden 2008 ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Vuoden 2016 alussa tuotantomäärä oli runsaat 10 prosenttia suurempi kuin vuoden 2008 alussa.

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2012	2013	2014	2015*	2016 [€]	2017 [€]	2011–15	2016–20 [€]
Vienti	1,9	7,2	-2,8	-10,1	3	3	0,7	4
Vientihinta	5,2	-3,2	-4,0	-12,3	-14	7	-0,4	0
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-9,8	5,2	-4,6	-2,0	1,8	1,5	1,5	2,9
- Työpanos	-4,2	-1,3	-1,7	-0,9	-0,8	-0,7	-1,0	-0,1
- Työn tuottavuus	-5,8	6,6	-2,9	-1,1	2,7	2,2	2,4	2,9
- Pääomavaltaituminen	2,6	1,0	0,6	0,1	0,1	0,1	0,4	-0,2
- Kokonaistuottavuus	-8,2	5,6	-3,5	-1,2	2,6	2,1	2,1	3,1

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Kemianteollisuuden hyödykevirit vuonna 2014

PANOSKÄYTTÖ

Liikenne
Muut palvelut
Tuonti
Muu panoskäyttö
Työvoimakustannukset
Pääomakustannukset

Kemianteollisuus
21,8 mrd. EUR

Sisäinen väliuotekäyttö

TUOTOS

Maatalous
Paperiteollisuus
Rakentaminen
Liikenne
Muut palvelut
Vienti
Kulutus
Muu käyttö

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

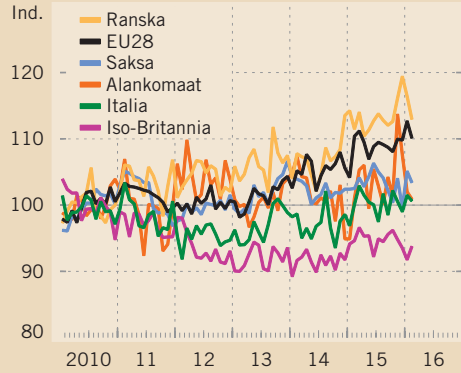
ETLA S16.1/a13e

Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden viennin arvo jäi Suomessa kuluvan vuoden tammi-helmikuussa 5 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. Lääkeaineiden ja lääkkeiden viennin arvo väheni 8 prosenttia vuodentakaisesta.

Värien ja pigmenttien osuus kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden viennin arvosta oli 9 prosenttia. Muiden orgaanisten ja epäorgaanisten peruskemikaalien osuus oli 40 prosenttia. Ensiömuovien osuus oli 24 prosenttia ja lannoitteiden 9 prosenttia. Maalien ja lakkojen osuus oli vajaat 4 prosenttia. Näistä vain ensiömuovien viennin arvo kasvoi kuluvan vuoden tammi-helmikuussa.

Suurin osa alan kemikaaleista myydään kotimaahan. Sellu- ja paperitehtaat ovat peruskemikaalien tärkein asiakasryhmä. Myös kaivosteollisuus käyttää kemikaaleja.

Kemikaalien tuotanto (ml. lääketeaineet), 2010=100, kausittain.

Lähde: Eurostat.

ETLA S16.1/adfgh11

Hintojen muutos

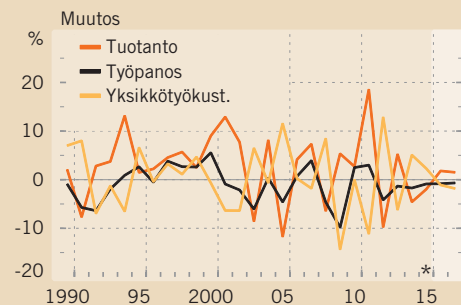
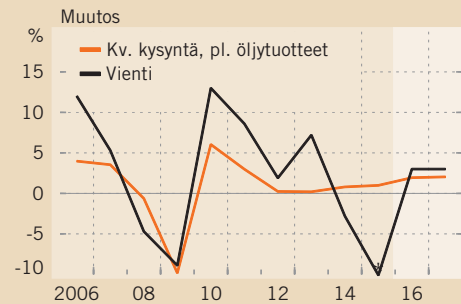
— Tuotannon hinta
— Vientihinnat

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S16.1/adfgh07

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli.

ETLA S16.1/adfgh01

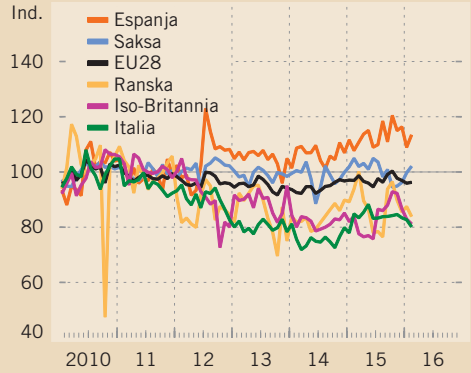
Talonrakentaminen kääntyy tänä vuonna kasvuun, mikä nostaa maalien kotimaista kysyntää. Maalien ja lakkojen vienti oli tammi-helmikuussa arvoltaan 9 prosentin laskussa, kun toimitukset Venäjälle vähenivät vajaan kolmanneksen viimevuotisesta. Vienti Ruotsiin ja Puolaan oli kuitenkin vahvassa kasvussa.

Arvioimme maaliskuussa, että kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden (ml. lääkeaineet) vientimäärä kääntyy tänä vuonna noin prosentin kasvuun ja ensi vuonna vienti kasvaa 2 prosenttia. Alan tuotanto kasvaa tänä vuonna vajaat 2 prosenttia ja ensi vuonna runsaan prosentin.

ÖLJYTUOTTEIDEN VALMISTUS

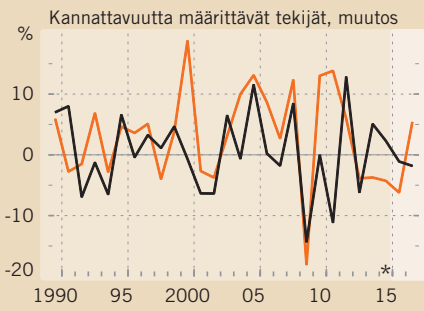
Maaailman suurimmat raakaöljyn tuottajamaat olivat vuonna 2015 USA, Venäjä, Saudi-Arabia, Kanada, Kiina ja Irak. OPEC-maiden raaka-öljyn

Ölji tuotteiden tuotanto, 2010=100, kausittas.

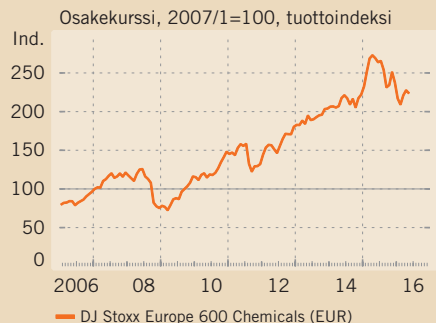
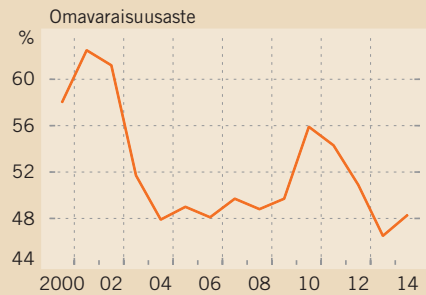
Lähde: Eurostat. ETLA S16.1/adfgh08

Kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus. ETLA S16.1/adfgh09

Omavaraisuusaste ja osakekurssi

Lähteet: Tilastokeskus, Bloomberg. ETLA S16.1/adfgh10

tuotanto kasvaa seuraavien viiden vuoden aikana, ja Kiinassa jalostamokapasiteetti kasvaa tun-
tuvasti vuosina 2016–2018. Vuonna 2014 koko
maailmassa oli 752 öljynjalostamo, joista 106
sijaitsee EU:ssa ja 3 Norjassa. EU-maista eni-
ten jalostamokapasiteettia on Saksassa, Italiassa,
Espanjassa, Isossa-Britanniassa, Ranskassa ja
Alankomaissa.

Ranskassa, Isossa-Britanniassa ja Italiassa öljy-
tuotteiden tuotantomäärä on viime vuosina
kehittyneet selvästi heikommin kuin EU-maissa
keskimäärin. Espanjassa taas tuotantomäärä on
noussut huomattavasti enemmän kuin EU:ssa
keskimäärin. Saksassa tuotanto on selvästi piri-

tynyt viime kuukausina. EU28-maiden öljytuottei-
den tuotanto oli vuoden 2016 alussa keskimäärin
selvästi alemmalla tasolla kuin vuonna 2008.

International Energy Agency arvioi kuluvan vuo-
den huhtikuussa, että koko maailman öljyn kysy-
ntä kasvaa tänä vuonna 1,2 prosenttia. OECD-
maiden öljyn kysyntä jää edellisvuoden lukemiin.
Euroopan OECD-maiden kysyntä vähenee 0,4
prosenttia, mutta Amerikan kysyntä kasvaa 0,3
prosenttia. Muiden kuin OECD-maiden kysyntä
kasvaa tänä vuonna 2,4 prosenttia. Aasiassa
öljyn kysyntä lisääntyy 3,7 prosenttia ja Keski-
idässä 1,3 prosenttia.

Kymmenen suurimman kuluttajamaan osuus
koko maailman öljyn kulutuksesta on noin 60
prosenttia International Energy Agency'n mu-
kaan. Suurimmat kuluttajamaat ovat Yhdysvallat,
Kiina, Intia, Japani, Venäjä, Saudi-Arabia, Bra-
silialla, Saksa, Etelä-Korea ja Kanada. Kiinassa
kysyntä lisääntyy 3 prosenttia vuonna 2016.
Venäjällä kysyntä vähenee 0,2 prosenttia.

Suomessa öljytuotteiden viennin arvo supistui
kuluvan vuoden tammi-helmikuussa 32 prosent-
tia edellisvuodesta. Etlan arvion mukaan hinnat
jäivät samaan aikaan keskimäärin 30 prosenttia
edellisvuodesta matalammiksi, joten alan vienti-
määrä väheni runsaat 2 prosenttia.

Toimiala valmistaa kemikaaleja ja kemiallisia tuotteita,
öljytuotteita sekä kumi- ja muovituotteita.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	12,5
bruttokansantuotteesta	2,5
tavaraviennistä	23,0

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2014.

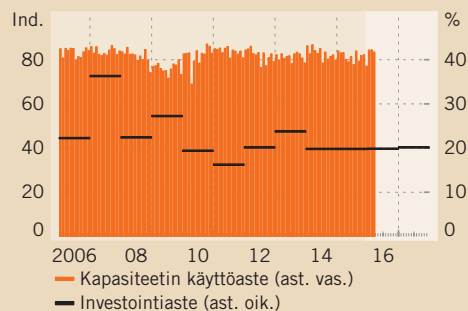
Suurimmat yritykset vuonna 2014

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö
Neste Oil Oyj	15 011,0	4 990
Kemira Oyj	2 136,7	4 290
Nokian Renkaat Oyj	1 389,1	4 270
Uponor Oyj	1 023,9	4 130
Orion Oyj	1 015,3	3 490

Vientiosuudet alueittain tammi-helmikuu 2016, %

Ruotsi	18,3	Eurooppa	82,9
Saksa	9,3	- EU28	67,8
Alankomaat	8,9	- Euroalue	36,1
Venäjä	8,0	- EFTA	5,2
Iso-Britannia	6,9	Pohjois-Amerikka	7,0
Yhdysvallat	6,6	Kaukoitä	7,1
Belgia	5,8		
Norja	3,3		
Puola	2,9		
Viro	2,5		

Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S16.1/adfgh04

Täällä valmistetuista öljytuotteista kaasuöljyt (dieselöljyt) ja moottoribensiini ovat tärkeimmät vientituotteet. Tullin tilastojen mukaan kaasuöljyjen osuus toimialan viennin arvosta oli 41 prosenttia kuluvan vuoden tammi-helmikuussa. Moottoribensiinin (ml. lentobensiini) osuus oli 36 prosenttia.

Kaasuöljyjen tärkeimmät vientimaat olivat tammi-helmikuussa Ruotsi ja Latvia, joiden osuus kaasuöljyjen kokonaisviennin arvosta oli 78 prosenttia. Suomessa jalostetun moottoribensiinin (ml. lentobensiini) tärkeimmät vientimarkkinat olivat tammi-helmikuussa Iso-Britannia, Alankomaat, Yhdysvallat ja Ruotsi. Niiden osuus bensiinin viennistä oli 93 prosenttia.

Rikittömien puhtaampien liikenteen polttoaineiden, erityisesti dieselin, kysyntä on kasvanut Euroopassa nopeasti. Länsi-Euroopassa dieselautojen osuus uusista henkilöautoista oli 52 prosenttia vuonna 2015. Irlannissa, Luxemburgissa ja Portugalissa osuus on erityisen suuri. Biopolttoaineiden käytön odotetaan lisääntyvän kaikilla kehittyneillä markkinoilla. Eurooppa on maailman suurin uusiutuvan dieselin markkina. EU:ssa biodieselin suurimmat markkinat ovat toistaiseksi Saksassa, Ranskassa, Italiassa ja Espanjassa. Euroopan suurimmat biodieselin tuottajamaat olivat vuonna 2014 Saksa, Ranska, Espanja, Puola, Belgia ja Alankomaat. EU:ssa biodieselin kulutus on suurempi kuin tuotanto. Biodieseliä myös tuodaan Eurooppaan Yhdysvalloista, Brasiliasta, Argentiinasta ja Indonesiasta. Suomessa Neste valmistaa uusiutuvaa NEXBTL-dieseliä. Myös UPM on käynnistänyt biodieselin tuotannon.

Globaalisti uusiutuvan dieselin ja biodieselin kysynnän arvioidaan kasvavan noin 7 prosentin vuosivauhtia vuoteen 2020 asti. EU:n uusiutuvan energian direktiivin mukaan uusiutuvan energian osuuden liikenteen energiankäytössä tulisi olla 10 prosenttia vuoteen 2020 mennessä. Suomen valtio on jo aiemmin asettanut tavoitteen, että osuus olisi tuolloin 20 prosenttia ja uuden hallitusohjelman mukaan 40 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Yhdysvaltojen tavoite on 20 prosenttia vuoteen 2022 mennessä.

Öljytuotteiden viennin määrä jäi viime vuonna laskelmiemme mukaan 19 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. Arvioimme maaliskuussa, että öljytuotteiden vienti kasvaa tänä vuonna noin 7 prosenttia viimevuotisesta ja noin 4 prosenttia ensi vuonna. Tuotanto kasvaa tänä vuonna 4 prosenttia ja ensi vuonna vajeat 2 prosenttia.

KUMI- JA MUOVITUOTTEIDEN VALMISTUS

Kumi- ja muovituotteiden viennin arvo nousi kuluvan vuoden tammi-helmikuussa 2 prosenttia edellisen vuoden vastaavasta ajanjaksosta. Vientimäärä jäi lähes edellisvuoden lukemiin, sillä vientihinnat nousivat keskimäärin runsaan prosentin. Kumi- ja muovituotteiden viennistä noin 70 prosenttia on muovituotteiden vientiä.

Kumituotteet voidaan jakaa kolmeen ryhmään, jotka ovat renkaat, tekniset kumituotteet ja kumijalkineet. Suomen kumituotteiden tuotannosta noin kaksi kolmasosaa menee vientiin. Tärkein asiakasryhmä on ajoneuvoja valmistava teollisuus. Vienti kasvoi tammi-helmikuussa arvoltaan 17 prosenttia vuodentakaisesta. Uusien kumirenkaiden osuus kumituotteiden viennistä oli lähes neljä viidesosaa. Tammi-helmikuussa uusien kumirenkaiden vienti kasvoi arvoltaan peräti 27 prosenttia vuodentakaisesta. Ruotsi, Norja ja Saksa olivat tärkeimmät vientimaat. Vienti kaikkiin kärkimaihin kasvoi huomattavasti.

PlasticsEurope -järjestön mukaan Kiinan osuus koko maailman muovien tuotannosta oli 26 prosenttia vuonna 2014. Euroopan osuus oli 20 prosenttia. EU28-maiden tuotanto on edelleen vuoden 2007 tason alapuolella. Euroopassa muoviteollisuuden kysynnästä vajeat 40 prosenttia tulee pakkaussektorilta. Muovituotteista 20 prosenttia menee rakentamiseen, vajeat 9 prosenttia autoteollisuuteen ja vajeat 6 prosenttia elektroniikkateollisuuteen ja runsaat 3 prosenttia maatalouteen. Saksan, Italian, Ranskan, Ison-Britannian ja Espanjan yhteenlaskettu kysyntä muodostaa kaksi kolmasosaa koko Euroopan muovien kysynnästä. Eurooppa on muovien nettoviejä.

Suomen muovituotteiden vienti väheni tammi-helmikuussa 4 prosenttia edellisvuodesta. Muovilaattojen, -levyjen, -putkien ja -profiilien osuus muovituotteiden viennistä oli 58 prosenttia. Muovipakkausten osuus viennistä oli vajaat 7 prosenttia ja rakennusmuovien osuus oli vajaat 8 prosenttia. Rakentamisessa tarvittavien putkien ja muiden muovisten rakennustarvikkeiden kysyntänäkymät paranevat tänä vuonna, kun talonrakentaminen kääntyy kasvuun.

Kumi- ja muovituotteiden viennin kasvu jatkuu tänä vuonna prosentin tahtia. Ensi vuonna kasvuvauhdin odotetaan nousevan 2 prosenttiin. Tuotanto kasvaa vajaat 2 prosenttia sekä tänä että ensi vuonna.

Elintarviketeollisuus

ALAN INVESTOINNIT TÄHTÄÄVÄT KAPASITEETIN KORVAAMISEEN

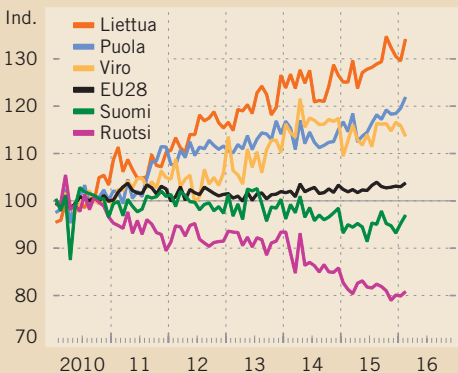
EU:ssa elintarviketeollisuus on suurin ja eniten työllistävä teollisuudenala. Alalla on noin 4,25 miljoonaa työntekijää. Suomessa elintarviketeollisuus työllistää noin 38 000 henkilöä. Yrityksistä noin 65 prosenttia työllistää vain 1–5 henkilöä. EU-maiden elintarviketeollisuuden tuotanto laski vain vähän vuonna 2009 verrattuna muihin teollisuuden toimialoihin ja se nousi nopeasti takaisin vanhoihin lukemiin. Vuonna 2013 tuotantomäärät alenivat väliaikaisesti jonkin verran. Vuoden 2016 alussa EU-maiden tuotanto oli samalla tasolla kuin vuoden 2008 alussa, mutta euroalueella elintarvikkeita valmistettiin selvästi vähemmän. Suomessa ja Alankomaissa alan tuotanto väheni tuntuvasti vuonna 2014 Venäjän tuontikiellon seurauksena. Saksan tuotantomäärät vähenivät vasta vuonna 2015. Ruotsissa elintarvikkeiden valmistus on trendinomaisesti vähentynyt jo vuodesta 2010 lähtien. Vastaavasti Liettuan tuotanto lähti samana vuonna voimakkaaseen nousuun. Vuoden 2011 loppupuolella Puolan elintarvikkei-

den tuotanto kohosi merkittävästi. Virossa tuotantomäärien kasvu alkoi hieman myöhemmin. Myös Romaniassa elintarvikkeiden valmistus on lisääntynyt huomattavasti viime vuosien aikana.

Teollisuustuotannon volyyymi-indeksin mukaan toimialan tuotanto Suomessa kasvoi tammi-maaliskuussa 2 prosenttia edellisvuodesta. Etlan ennusteen mukaan tuotanto kotimaassa kasvaa prosentin sekä tänä että ensi vuonna. Suurin osa alan tuotannosta jää kotimaahan.

Elintarviketeollisuuden osuus kaikkien teollisuustoimialojen tuotoksesta on Suomessa alle kymmenen prosenttia. Kolme suurinta alaa ovat li-

Elintarviketeollisuuden tuotanto, 2010=100, kausitas.

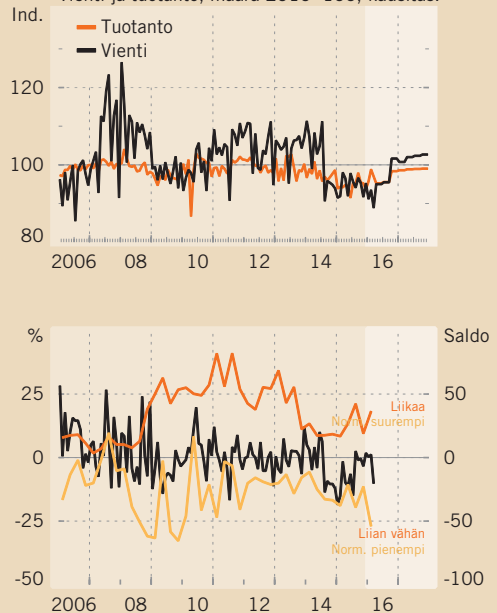

Lähde: Eurostat.

ETLA S16.1/ada08

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Vienti ja tuotanto, määrä 2010=100, kausitas.

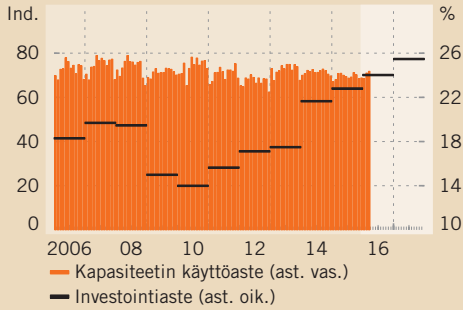
— Vientin määrä, 12 kk:n muutos (ast. vas.)
— Vientitilaukanta, saldo (ast. oik.)
— Kapasiteetti, saldo (ast. oik.)

Lähteet: Tilastokeskus, ETLA S16.1/ada02
Tulli, Elinkeinoelämän keskusliitto.

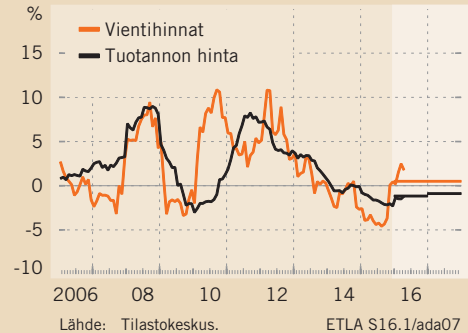
hanjalostus, meijeriteollisuus ja juomateollisuus. Runsas puolet tuotannon bruttoarvosta muodostuu näillä aloilla. Elintarviketeollisuuden tuotan-

nosta noin 15 prosenttia menee vientiin. EK:n investointitiedustelun mukaan alan investoinnit lisääntyvät noin 15 prosenttia vuonna 2016. Yli

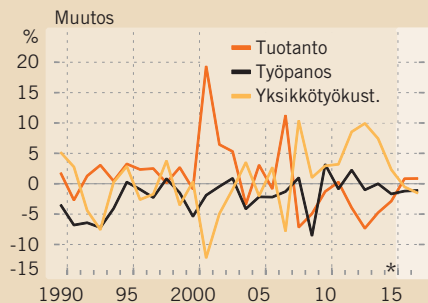
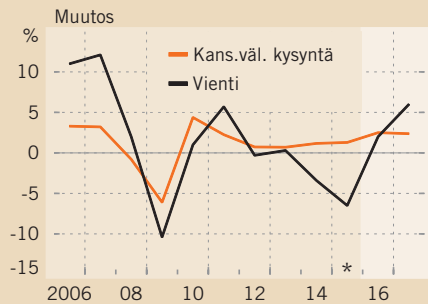
Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

Hintojen muutos

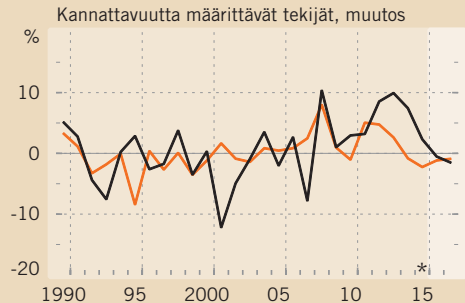
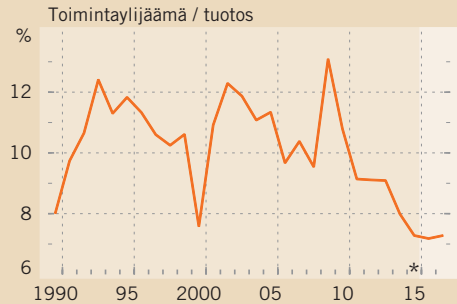

Kysyntä, vienti ja tuotanto

ETLA S16.1/ada01

Kannattavuus

ETLA S16.1/ada09

puolet elintarviketeollisuuden kiinteistä investoinneista tähtäävät tänä vuonna kapasiteetin korvaamiseen.

Meijeriteollisuuden suurimmat yritykset ovat Valio Oy ja Arla Ingman Oy Ab. Valiolla on tuotantolaitokset yli kymmenellä paikkakunnalla ja Arla Ingmanilla viidellä paikkakunnalla.

Atria ja HKScan ovat suurimmat lihateollisuuden yritykset. HKScanilla on tuotantoa myös Virossa, Liettuassa, Latviassa, Ruotsissa, Puolassa ja Tanskassa. Atrialla on tuotantoa Ruotsissa ja Tanskassa, kaksi tuotantolaitosta Virossa ja kaksi lihavalmistetehdasta Venäjällä.

Keskeiset tunnusluvut

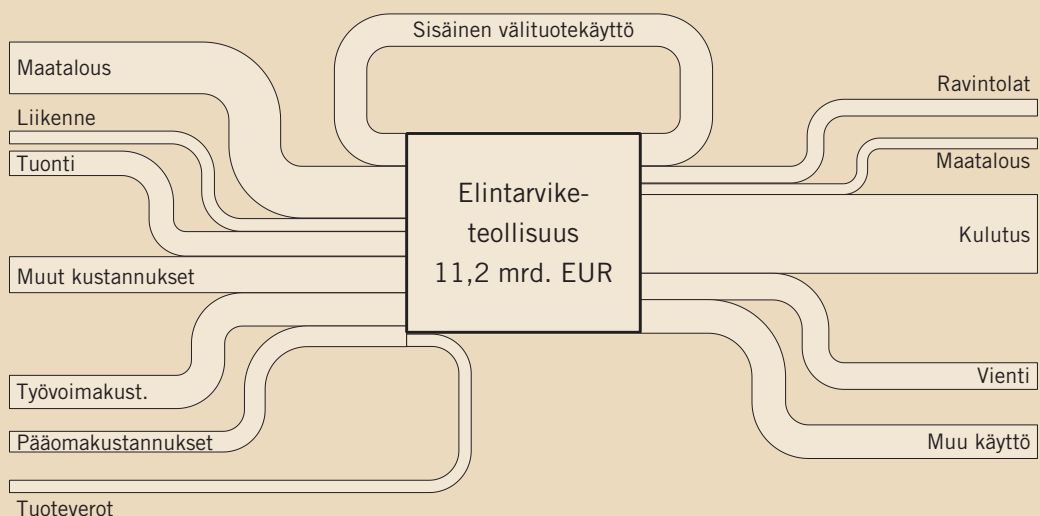
	% -muutos						Keskimäärin	
	2012	2013	2014	2015*	2016 ^E	2017 ^E	2011–15	2016–20 ^E
Vienti	-0,3	0,3	-3,4	-6,5	2	6	-0,9	3
Vientihinta	6,5	1,3	-1,1	-3,2	1	1	1,5	1
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-3,9	-7,3	-4,8	-2,9	0,8	0,9	-3,7	1,0
- Työpanos	2,2	-1,0	0,0	-1,7	-1,2	-1,1	-0,3	-1,3
- Työn tuottavuus	-6,0	-6,4	-4,8	-1,2	2,1	2,0	-3,5	2,3
- Pääomavaltaituminen	-1,1	0,2	0,2	0,7	0,6	0,7	0,0	0,8
- Kokonaistuottavuus	-5,0	-6,6	-4,9	-1,9	1,5	1,3	-3,5	1,6

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Elintarviketeollisuuden hyödykevirrat vuonna 2014

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S16.1/a13a

Suomessa elintarvikkeiden tuonnin arvo on viimeisten kahdenkymmenen vuoden ajan kasvanut huomattavasti nopeammin kuin viennin arvo. Tällä myynnissä olevista jalostetuista elintarvikkeista ulkomaisten tuotteiden osuus on noin 20 prosenttia. Eniten elintarviketeollisuuden tuotteita tuodaan Saksasta, Ruotsista, Tanskasta, Alankomaista ja Ranskasta.

MAKEIS- JA JÄÄTELÖVEROSTA LUOVUTAAN VUONNA 2017

Suomessa elintarvikkeiden arvonlisävero on 14 prosenttia. EU28-maissa elintarvikkeiden arvonlisäverokanta vaihteli vuoden 2016 alussa 25 prosentin ja 0 prosentin välillä. Tanskassa verotus on jo kauan ollut kirein, 25 prosenttia. Latvian ja Liettuan arvonlisävero on 21 prosenttia. Bulgarian, Viron ja Slovakian arvonlisävero on 20 prosenttia, Unkarin 18, Tsekin 15, Suomen 14, Kreikan 13 ja Ruotsin 12 prosenttia. Itävallassa

vero on 10 prosenttia, Romaniassa 9, Saksassa 7, Alankomaissa 6, Ranskassa 5.5 ja Italiassa 4 prosenttia. Nollaverokanta on käytössä Isossa-Britanniassa, Irlannissa ja Maltalla. Useimmissa Euroopan maissa lähtökohtana on ollut, että ruokaa ei veroteta ollenkaan tai sitä verotetaan vain kevyesti.

Laki makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta astui nyky muodossaan voimaan vuonna 2011. Veroa korotettiin vuonna 2012 ja vuoden 2014 alusta yli 0,5 prosenttia sokeria sisältävien juomien valmistevero nousi kaksinkertaiseksi. Suomessa se on nyt 0,22 eur/l. Virvoitusjuomaveroa peritään EU:ssa Suomen lisäksi

Toimialan merkittävimmät alatoimialat ovat lihanjalostus, leipomotuotteet, mallas- ja virvoitusjuomat sekä maidonjalostus.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	7,2
bruttokansantuotteesta	1,5
tavaraviennistä	2,4

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2014.

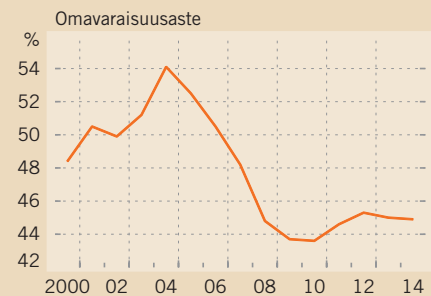
Suurimmat yritykset vuonna 2014

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö
HKScan Oyj	1 988,7	7 660
Valio Oy	1 950,2	4 660
Oy Karl Fazer Ab	1 647,7	13 800
Atria Oyj	1 426,1	4 720
Paulig Group Oy	867,0	1 870

Vientiosuudet alueittain tammi-helmikuu 2016, %

Ruotsi	24,8	Eurooppa	76,4
Viro	8,5	- EU28	64,8
Venäjä	6,6	- Euroalue	30,9
Alankomaat	4,1	- EFTA	4,4
Ranska	4,0	Pohjois-Amerikka	3,3
Tanska	3,7	Lähi- ja Keski-itä	3,1
Kiina	3,5	Kaukoitā	11,7
Saksa	3,3	Oseania	2,5
Norja	3,0	Afrikka	2,6
Yhdysvallat	2,9		

Omavaraisuusaste ja osakekurssi

Lähteet: Tilastokeskus, Bloomberg. ETLA S16.1/ada10

Alankomaissa (0,08 eur/l), Ranskassa (0,08 eur/l), Latviassa(0,07 eur/l), Kroatiassa (0,05 eur/l), Belgiassa (0,04 eur/l) ja Unkarissa (0,02 eur/l). Myös Norjassa on virvoitusjuomavero.

Elintarviketeollisuusliitto teki valmisteverotuksesta kantelun Euroopan komissiolle kesäkuussa 2013. Liiton mielestä vero suosii sen ulkopuolelle jäävien samankaltaisten tuotteiden valmistusta ja tukee niitä valmistavia yrityksiä vääristäen kilpailua. Makeisvero ohjaa myös kysyntää edullisempiin tuontituotteisiin ja vääristää sitä kautta kilpailua. Komission kanta on, että makeis-, jäätelö- ja virvoitusjuomavero on EU:n sääntöjen vastainen. Makeisvero on käytössä Suomessa, Tanskassa, Unkarissa ja Norjassa. Suomen hallitus päätti toukokuussa 2015 makeisveron kiristämisestä. Syksyllä 2015 Suomen talouspoliittinen ministerivaliokunta kuitenkin päätti, että makeis- ja jäätelövero poistuu vuonna 2017. Virvoitusjuomien valmisteverosta sen sijaan ei luovuta, mutta Elintarviketeollisuusliiton mukaan myös siitä pitäisi luopua.

RUOTSI ON NYT ELINTARVIKETEOLLISUUDEN TÄRKEIN VIENTIMAA

Venäjä, Ranska ja Saksa ovat Euroopan suurimmat elintarvikemarkkinat. Suomen elintarviketeollisuuden viennistä (ml. juomat ja tupakka) vajaa kolmannes suuntautui pitkään Venäjälle, viidenes Ruotsiin ja vajaat kymmenesosa Viroon.

Venäjä asetti elokuun alussa vuonna 2014 EU-maille, Yhdysvalloille, Kanadalle, Australialle ja Norjalle elintarvikkeiden tuontikiellon, joka alkusi oli voimassa vuoden. Viime vuoden kesäkuun lopulla Venäjän hallitus päätti jatkaa tuontikieltoa vuodelle. Tuontikiellon piiriin kuuluvat muun muassa maito ja maitotuotteet. Vaikutukset Suomen elintarviketeollisuudelle ovat mittavat.

Tuontikiellosta johtuen Suomen koko elintarviketeollisuuden viennin määrä väheni 3,4 prosenttia vuonna 2014, mikä kuitenkin oli selvästi odotettua vähemmän. Elintarvikkeiden viennin määrä supistui 4,3 prosenttia, mutta juomien vientimäärä kasvoi vajaan prosentin.

Venäjän-viennin vähenemisen vaikutus jäi odotettua pienemmäksi, koska elintarviketeollisuus pystyi tuntuvasti lisäämään vientiään Afrikkaan, Aasiaan, Pohjois-Amerikkaan ja Oseaniaan. Vienti näihin maihin on kuitenkin suurelta osin perustunut matalan jalostusasteen tuotteisiin.

Toimialan viennistä vielä runsas viidennes suuntautui Venäjälle vuonna 2014. Viime vuonna Venäjän osuus elintarviketeollisuuden viennistä oli enää 8,6 prosenttia. Ruotsi oli elintarviketeollisuuden tärkein vientimaa 23,9 prosentin osuudellaan. Toiseksi tärkein vientimaa oli Viro, sen osuus oli 9,1 prosenttia.

Elintarvikkeiden osuus koko toimialan viennistä vuonna 2015 oli 86 prosenttia ja juomien 14 prosenttia. Elintarvikkeiden vienti supistui arvoltaan 11 prosenttia vuodentakaisesta ja juomien vienti väheni 5 prosenttia.

Maitotaloustuotteiden viennin osuus koko elintarviketeollisuuden viennistä oli viime vuonna 31 prosenttia. Vuonna 2013 ennen Venäjän tuontikieltoa osuus oli 37 prosenttia.

Jalostetun ja säilötyn lihan osuus toimialan viennistä oli viime vuonna 10 prosenttia. Tämän ryhmän vienti nousi 11 prosenttia. Kaakaon, suklaan ja makeisten osuus oli runsaat 8 prosenttia ja näiden tuotteiden vienti supistui arvoltaan prosentin. Tislattujen alkoholijuomien osuus oli niinkään runsaat 8 prosenttia. Niiden vienti väheni 9 prosenttia.

Suomen teollisten elintarvikkeiden vienti Venäjälle putosi vuonna 2015 arvoltaan 71 prosenttia edellisvuodesta. Juomien vienti väheni arvoltaan 20 prosenttia. Elintarvikkeiden osuus toimialan Venäjälle suuntautuneen viennin arvosta oli 77 prosenttia ja juomien 20 prosenttia.

Valmistetun kotieläinrehun osuus elintarviketeollisuuden viennistä Venäjälle oli peräti 17 prosenttia, myllytuotteiden osuus 9 prosenttia ja kaakaon, suklaan ja makeisten osuus 8,5 prosenttia. Maltaiden osuus oli niinkään 8,5 prosenttia ja näkkileipien ja keksien osuus 8,3 prosenttia.

Maitotaloustuotteiden ja juuston osuus Suomen elintarviketeollisuuden viennistä Venäjälle oli viime vuonna vain 0,9 prosenttia, kun se vielä vuonna 2014 oli 53 prosenttia ja vuonna 2013 60 prosenttia. Näistä luvuista näkee, että Venäjän tuontikielto on iskenyt todella pahasti suomalaisen meijeriteollisuuteen.

Elintarvikkeiden vienti Ruotsiin väheni viime vuonna arvoltaan prosentin, mutta juomien kohosi 7 prosenttia. Eniten Ruotsiin viedään maitotaloustuotteita ja juustoa, kaakaota, suklaata ja makeisia sekä jalostettua ja säilöttyä lihaa.

Viroon vietiin viime vuonna 16 prosenttia edellisvuotista vähemmän elintarvikkeita ja 9 prosenttia vähemmän juomia. Suomesta Viroon vietiin eniten tislattuja alkoholijuomia, kaakaota, suklaata ja makeisia, jalostettua teetä ja kahvia sekä jalostettua ja säilöttyä kalaa.

ELINTARVIKETEOLLISUUDEN VIENNIN ODOTETAAN KÄÄNTYVÄN KASVUUN TÄNÄ VUONNA

Koko elintarviketeollisuuden viennin arvo nousi kuluvan vuoden tammi-helmikuussa 2 prosenttia edellisvuodesta. Toimialan vientihinnat laskevat keskimäärin 3,7 prosenttia, joten vientimäärä lisääntyi vajaan prosentin vuodentakaisesta.

Elintarvikkeiden vienti väheni arvoltaan Eurooppaan, Kauko-itään ja Afrikkaan, mutta lisääntyi kaikkiin muihin maansiin. Euroopan osuus oli 75 prosenttia. Vientimme Venäjälle lisääntyi arvoltaan 6 prosenttia.

Juomien vienti väheni arvoltaan vain Lähi- ja Keski-itään sekä Oseaniaan. Juomista 85 prosenttia vietiin Eurooppaan. Venäjälle vietyjen juomien arvo väheni 12 prosenttia.

Etlä arvioi maaliskuussa, että koko elintarviketeollisuuden viennin määrä kääntyy tänä vuonna vajaan 2 prosentin kasvuun. Ensi vuonna vienti kasvaa 6 prosenttia matalan vertailutason takia.

Tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuus

EU-MAISSA TEKSTIILIEN JA VAATTEIDEN VALMISTUS VÄHENI VIIME VUONNA

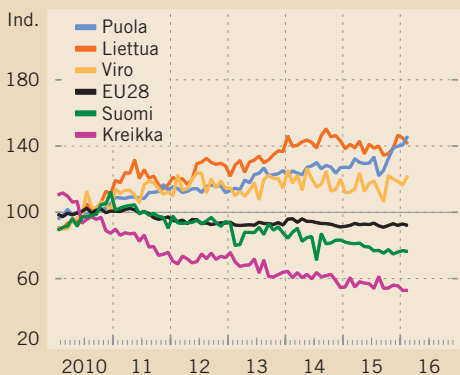
EU-maista Italian, Portugalin ja Ranskan tuotanto on kärsinyt kiinalaisten vaatteiden ja tekstiilien tuontirajoitusten poistamisesta viime vuosikymmenen lopulla. Lukuisat vapaakauppasopimukset helpottavat kuitenkin tänä päivänä kansainvälistä kauppaa. EU-Mercosur -välisen vapaakauppasopimuksen neuvottelut ovat kesken, eikä asiassa ole edetty viime vuosina. EU:n ja Kanadan välinen CETA-vapaakauppasopimus saatiin valmiiksi vuonna 2014, mutta sitä ei ole vielä ratifioitu. Myös EU:n ja Yhdysvaltojen välisestä TTIP-vapaakauppasopimuksesta neuvotellaan.

Tekstiilien tuotanto väheni EU28-maissa viime vuonna 0,7 prosenttia vuodentakaisesta. Vaatteiden valmistus väheni 1,5 prosenttia. EU-maista Italia on ylivoimaisesti suurin tekstiilien ja vaatteiden tuottajamaa. Valtaosa Italian tuotannosta on vaatteiden valmistusta. Ranskan ja Saksan tuotanto on alle puolet Italian tuotannon arvosta. Suomen osuus EU-maiden tuotannosta on hyvin pieni.

Tevanake-teollisuuden tuotanto oli EU-maissa keskimäärin vuoden 2016 alussa lähes 30 prosenttia pienempi kuin vuoden 2008 alussa. Viimeisen neljän vuoden aikana tuotantomäärä on pysynyt suhteellisen vakaana. Suomessa tuotanto on kuitenkin vähentynyt tuntuvasti viimeisen kolmen vuoden aikana. Kreikan tuotantomäärä on enää neljäsosa verrattuna siihen mitä se oli vuoden 2008 alussa. Vuodesta 2011 tevanake-teollisuuden tuotanto on lisääntynyt merkittävästi Liettuassa, Puolassa, Virossa ja Unkarissa.

Suomessa tevanake-alan tuotanto supistui tammi-maaliskuussa teollisuustuotannon volyymindeksin mukaan 6 prosenttia vuodentakaisesta.

Tevanake-teollisuuden tuotanto, 2010=100, kausitas.

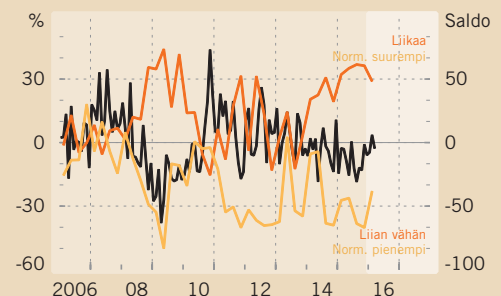

Lähde: Eurostat.

ETLA S16.1/adbc08

Vienti, tuotanto ja tilaukset

Vienti ja tuotanto, määrä 2010=100, kausitas.

— Vientin määrä, 12 kk:n muutos (ast. vas.)
 — Vientitilauuskanta, saldo (ast. oik.)
 — Kapasiteetti, saldo (ast. oik.)

Lähteet: Tilastokeskus, ETLA S16.1/adbc02
 Tulli, Elinkeinoelämän keskusliitto.

Tekstiilien valmistus väheni 7 prosenttia, vaatteiden valmistus supistui 3 prosenttia ja nahan ja nahkatuotteiden valmistus väheni 11 prosenttia. Tevanake-teollisuuden tuotos kasvaa prosentin sekä tänä että ensi vuonna.

Suomalaisen vaateusteollisuuden tuotannosta vain noin kymmenesosa on Suomessa. Kotimaisia tavaramerkkejä tuotetaan muun muassa

Virossa ja Kauko-idässä, koska palkat ovat siellä huomattavasti matalammat kuin Suomessa.

Vuonna 2014 Euroopan unionin tärkeimmät tekstiilialan viennin kohdemaat olivat Yhdysvallat, Kiina, Turkki, Sveitsi ja Marokko. Vaatetusalan tärkeimmät vientimaat olivat Sveitsi, Venäjä, Yhdysvallat, Hongkong ja Japani.

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2012	2013	2014	2015*	2016 ^E	2017 ^E	2011–15	2016–20 ^E
Vienti	0,2	2,8	-3,7	-9,3	3	2	-0,8	2
Vientihinta	1,8	-0,3	0,8	0,6	0	1	1,5	1
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	-6,1	-10,9	-9,2	-5,4	1,2	1,1	-6,5	1,6
- Työpanos	-5,8	-7,2	-3,6	-6,0	-2,5	-1,5	-4,0	-1,4
- Työn tuottavuus	-0,4	-4,0	-5,8	0,6	3,8	2,6	-2,6	3,0
- Pääomavaltaituminen	-0,5	-0,7	-1,6	1,3	0,3	0,0	-1,0	0,0
- Kokonaistuottavuus	0,1	-3,3	-4,3	-0,7	3,5	2,7	-1,6	3,0

Lähteet: Tilastokeskus, Tullihallitus.

Tevanake-teollisuuden hyödykevirrat vuonna 2014

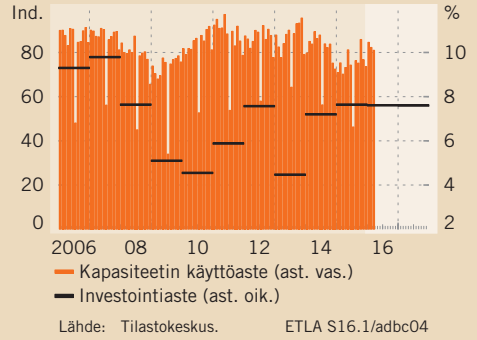
Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S16.1/a13b

Hintojen muutos

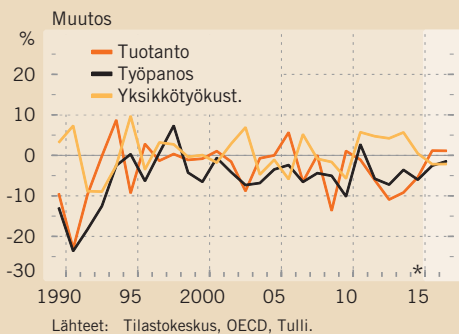
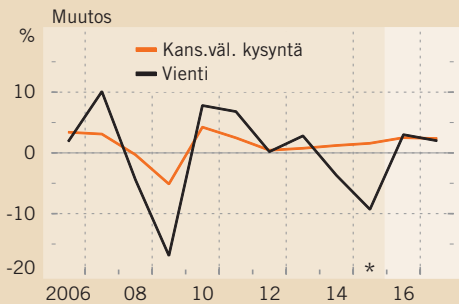
Kapasiteetin käyttöaste ja investointiaste

Suomalaisten tekstiili- ja vaatealan yritysten liikevaihdosta vajaat 60 prosenttia tulee vaatteiden ja työvaatteiden valmistuksesta. Suurin osa teva-teollisuuden tuotannosta menee vientiin. Ruotsiin

Toimialan tärkeimmät tuotteet ovat turkisnahat, lasikuitutuotteet, kuitukankaat sekä sairaala- ja hygieniatekstiilit.

Kysyntä, vienti ja tuotanto

Toimialan osuus Suomen¹⁾ %

teollisuuden jalostusarvosta	1,0
bruttokansantuotteesta	0,2
tavaraviennistä	1,3

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2014.

Suurimmat yritykset vuonna 2014

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Ahlstrom Oyj (kaikki toimialat)	1 001,1	3 490
L-Fashion Group Oyj	245,8	1 560
Marimekko Oyj	94,2	473
Reima Oy	75,4	..

¹⁾ Globaali.

Vientiosuudet alueittain tammi-helmikuu 2016, %

Ruotsi	20,0	Eurooppa	83,0
Saksa	13,4	- EU28	64,8
Venäjä	12,7	- Euroalue	36,5
Viro	8,0	- EFTA	4,2
Yhdysvallat	5,7	Pohjois-Amerikka	6,4
Iso-Britannia	3,5	Kaukoitā	7,3
Norja	3,1		
Ranska	2,9		
Japani	2,5		
Kiina	2,3		

meni viime vuonna 16 prosenttia ja Venäjälle 15 prosenttia alan viennistä. Vaatteista runsas viidennes meni Venäjälle.

Suomen teva-tuonnista 31 prosenttia tuli vuonna 2015 Kiinasta, 8 prosenttia Ruotsista, vajaat 8 prosenttia Saksasta, 7 prosenttia Bangladeshista ja 5 prosenttia Turkista. Tekstiilien tuonnissa Saksan osuus oli 15 prosenttia ja Kiinan 14 prosenttia. Vaatteiden tuonnissa Kiinan osuus oli peräti 37 prosenttia, Bangladeshin sekä Ruotsin 9 prosenttia.

Bulgaria, Portugali, Liettua, Romania, Viro ja Italia ovat asukasta kohti alan suurimmat työllistäjät. EU28-maiden tekstiilialan työllisyys nousi 0,8 prosenttia vuonna 2015. Vaatetusalan työllisyys kasvoi 0,2 prosenttia.

Henkilöstö Suomessa on tasaisesti vähentynyt viimeisten 10–12 vuoden aikana. Tekstiili- ja vaatealalla työskenteli Suomessa 5 958 henkilöä vuonna 2014, näistä 52 prosenttia vaatteiden valmistuksessa ja 48 prosenttia tekstiilien valmistuksessa.

NAHAN JA NAHKATUOTTEIDEN VIENNIN MÄÄRÄ KASVOI VUODEN ALUSSA

Tevanake-tuotteita vietiin Suomesta kuluvan vuoden tammi-helmikuussa 107 miljoonan euron arvosta, eli prosentin vähemmän kuin edellisvuonna. Tekstiilien viennin arvo oli 41 miljoonaa euroa, vaatteiden ja turkisten 43 miljoonaa euroa ja nahkan ja nahkatuotteiden 23 miljoonaa euroa.

Tekstiilien vienti lisääntyi tammi-helmikuussa arvoltaan prosentin vuodentakaisesta. Tekstiilien vientihinnat laskivat keskimäärin vajaat 2 prosenttia ja vientimäärä väheni vajaan prosentin.

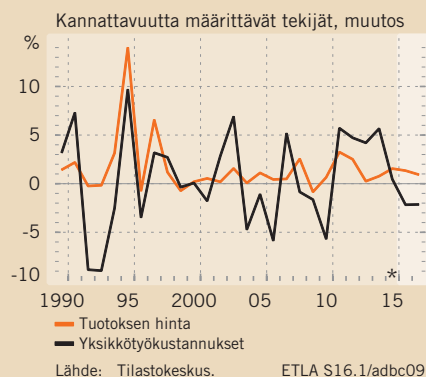
Vienti Eurooppaan väheni arvoltaan 2 prosenttia, sen osuus oli 70 prosenttia koko tekstiiliviennistä. Toimitukset Pohjois-Amerikkaan sen sijaan kohosivat 21 prosenttia ja niiden osuus oli 13 prosenttia. Vienti Aasiaan supistui arvoltaan 13 prosenttia, sen osuus oli 11 prosenttia.

Tekstiilien viennistämme Saksan osuus oli tammi-helmikuussa 14 prosenttia, Yhdysvaltojen 11 prosenttia, Ruotsin vajaat 9, Viron vajaat 7 ja Ison-Britannian runsaat 6 prosenttia. Tekstiilejä vietiin Saksaan huomattavasti edellisvuotista enemmän. Vienti Isoon-Britanniaan, Venäjälle ja Kiinaan on vähentynyt tuntuvasti.

Vaatteiden ja turkisten viennin arvo väheni tammi-helmikuussa 7 prosenttia viimevuotisesta. Vaatteiden vientihinnat laskivat keskimäärin vajaan prosentin, ja vientimäärä väheni 8 prosenttia.

Vienti Eurooppaan laski 9 prosenttia vuodentakaisesta, ja sen osuus alan viennistä oli 93 prosenttia. Aasian (pl. Keski- ja Lähi-itä) osuus oli 3 prosenttia. Vienti sinne nousi arvoltaan 2 prosenttia edellisvuodesta. Pohjois-Amerikan osuus oli vajaat 3 prosenttia, kun toimitukset alueelle kohosivat 95 prosenttia.

Kannattavuus

Vaatteiden ja turkisten viennistämme Venäjän osuus oli 20 prosenttia, Ruotsin niinkään 20, Saksan 17, Viron 10 ja Alankomaiden runsaat 3 prosenttia. Vienti Venäjälle supistui arvoltaan 25 prosenttia. Toimitukset vähenivät myös Ruotsiin, Alankomaihin ja Latviaan. Vienti Saksaan ja Viroon oli sen sijaan kasvussa.

Nahan ja nahkatuotteiden viennin arvo kasvoi tammi-helmikuussa 9 prosenttia edellisvuodesta. Nahka- ja kenkäteollisuuden vientihinnat nousivat keskimäärin runsaan prosentin viimevuotisesta. Alan viennin määrä nousi 8 prosenttia.

Kuluvan vuoden tammi-helmikuussa tärkein markkina-alue oli Eurooppa 88 prosentin osuudella. Vienti Euroopan maihin nousi 7 prosenttia. Vienti Aasiaan kasvoi arvoltaan 38 prosenttia, ja alueen osuus oli vajaat 9 prosenttia. Toimitukset Pohjois-Amerikkaan kohosivat 158 prosenttia, ja niiden osuus oli runsaat 2 prosenttia.

Nahan ja nahkatuotteiden viennistämme Ruotsin osuus oli 40 prosenttia, Venäjän 10, Viron 7, Norjan 6 ja Saksan 5 prosenttia. Toimitukset Venäjälle ja Viroon vähenivät viimevuotisesta. Vienti Japaniin, Liettuaan ja Isoon-Britanniaan oli erittäin vahvassa kasvussa.

NELJÄSOSA YRITYKSISTÄ ODOTTAA HUONOMPIA AIKOJA

Elinkeinoelämän keskusliiton toukokuussa julkaiseman suhdannetiedustelun mukaan teva-teollisuuden suhdannenäkymät ovat edelleen hyvin heikot. Vastanneista yrityksistä 24 prosenttia odotti heikkeneviä suhdanteita. Paranevia suhdannenäkymiä odottavia yrityksiä oli vain 7 prosenttia. Tilauskannat ovat erittäin ohuet, ja yli puolet yrityksistä ilmoitti, että kapasiteettia on vapaana. Henkilöstön määrän vähenemisen odotetaan vieläkin jatkuvan.

Etlä arvioi maaliskuussa, että tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuuden viennin määrä kääntyy tänä vuonna vajaan 3 prosentin kasvuun ja lisääntyy ensi vuonna 2 prosenttia.

Rakentaminen

RAKENTAMISEN LAMA OHITETTIIN VIIME VUONNA

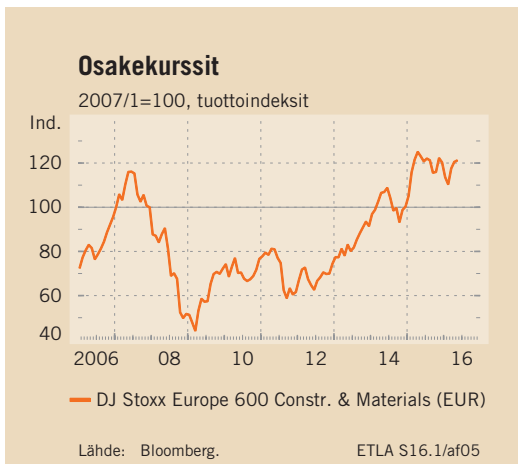
Neljä vuotta kestänyt rakennusalan lama ohitettiin viime vuonna maa- ja vesirakennustöiden vilkastumisen ja korjausrakentamisen kasvun ansiosta. Viime vuoden lopulla myös talojen uudisrakentaminen elpyi.

Kuluvan vuoden alun lupa- ja aloitustiedot lupavat uudisrakentamisen tuotannon kasvun vauhdittuvan tänä vuonna erityisesti asuntojen mutta myös yritysten ja yhteisöjen talonrakennusten kohdalla. Tänä vuonna rakennustuotannon arvioidaan laajenevan vajaat 4 prosenttia. Yritysten ja yhteisöjen talonrakentaminen kasvaa yli 5 prosenttia ja asuntojen uudistuotanto lisääntyy vajaat 3 prosenttia.

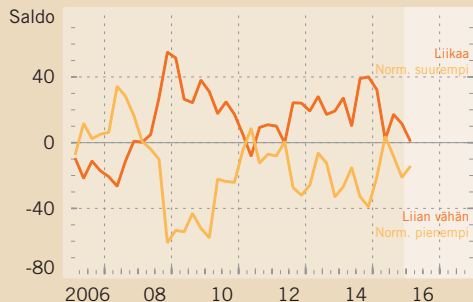
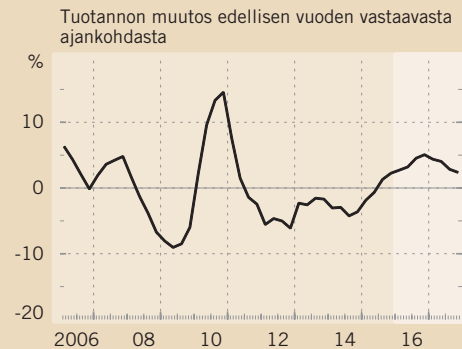
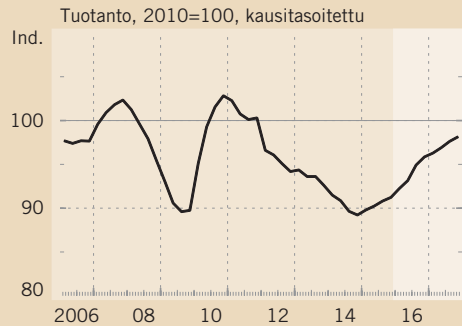
Maa- ja vesirakentamisen viime vuonna käynnistynyt nopea kasvuvaihe jatkuu suurten rakennushankkeiden tukemana. Talojen korjausrakentamisen odotetaan kohoavan pitkän aikavälin 2 prosentin kasvua vastaten.

RAKENTAMISEN RIPEÄ KASVU JATKUU ENSI VUONNA

Myös ensi vuosi näyttää varsin suotuisalta, sillä yritysten liike- ja teollisuusrakennusprojekteja on

Tuotanto ja tilaukset

Lähteet: Elinkeinoelämän keskusliitto, Tilastokeskus.

ETLA S16.1/af01

käynnistynyt ennätysmäärä. Rakennusalan keskeisen kasvun edellytyksiä tukevat hallituksen toimenpiteet yritysten työvoimakustannusten alentamiseksi ensi vuoden alusta lukien.

Kilpailukykyohjelman odotetaan lisäävän ensi vuonna investointikysyntää useilla toimialoilla, mikä kasvattaa rakennustuotantoa. Myös julkisyhteisöjen rakentamisen odotetaan jatkavan loivalla kasvu-uralla hallituksen keväällä päättämän liikenneinvestointiohjelman ansiosta.

Rakennustuotannon arvioidaan kasvavan ensi vuonna 3,5 prosenttia. Yritysten ja yhteisöjen talonrakentaminen (ml. korjausrakentaminen) kasvaa kuluvan vuoden tavoin noin 5 prosenttia, ja asuntorakentamisessa päästäneen runsaan 2 prosentin lisäykseen.

RAKENNUSYRITYSTEN TULOKSET PARANEVAT

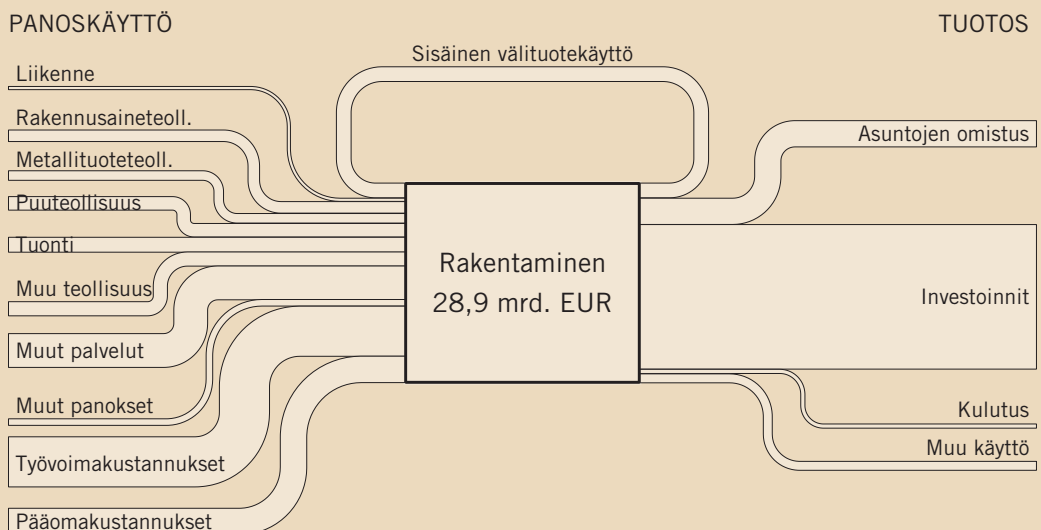
Rakennusalan neljä vuotta kestänyt lama heikensi merkittävästi rakennusyritysten kannattavuutta. Tänä vuonna kannattavuuden arvioidaan hie-

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2012	2013	2014	2015*	2016 ^E	2017 ^E	2011–15	2016–20 ^F
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-5,3	-2,0	-3,5	0,2	3,9	3,4	-1,9	2,8
- Työpanos	-1,1	-2,4	-2,5	1,8	1,2	1,8	-0,4	1,4
- Työn tuottavuus	-4,2	0,4	-1,0	-1,6	2,6	1,6	-1,5	1,4
- Pääomavaltistuminen	1,1	1,0	0,9	-0,5	-0,3	-0,4	0,5	-0,2
- Kokonaistuottavuus	-5,3	-0,6	-1,9	-1,0	2,9	2,0	-2,0	1,6

Lähde: Tilastokeskus.

Rakentamisen hyödykevirit vuonna 2014

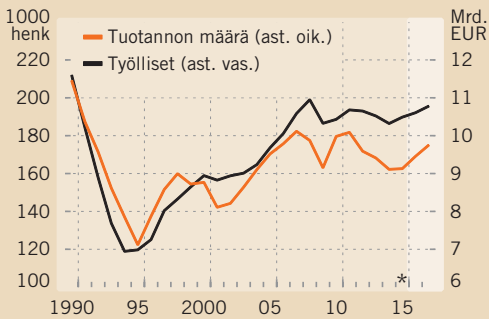
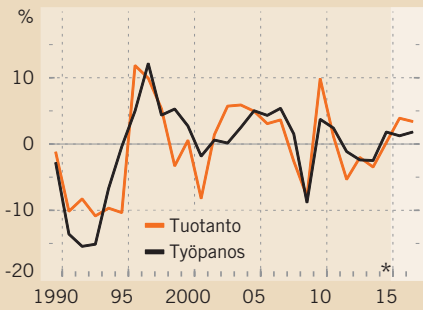
Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S16.1/a13o

man paranevan, mutta pysyvän edelleen selvästi historiallista keskiarvoa matalampana. Ensi vuonna rakennusyritysten tulokset paranevat edelleen suhdannetilanteen kohenemisen ja työmarkkinajärjestöjen työvoimakustannuksia alentavan sopimusratkaisun myötä.

Rakennusalan kannattavuuden koheneminen ja rakennustuotannon kasvu lisäävät alan työn kysyntää merkittävästi. Tänä vuonna rakentamisen työllisyys paranee 2 prosenttia ja vuosina 2016–2017 rakennustyön kysyntä kasvaa 1,5 prosenttia.

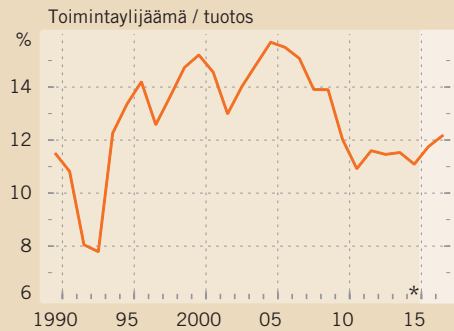
Tuotanto ja työllisyys

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S16.1/af03

Investoinnit ja kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S16.1/af04

Kauppa

REAALISEN OSTOVOIMAN KASVU TUENUT KAUPPAA

Koko kaupan alan arvonlisäyksen määrä aleni viime vuonna 0,7 prosenttia. Edelliseen neljännekseen verrattuna kausitasoitettun arvonlisäyksen kasvu oli kuitenkin 0,7–0,8 prosenttia 3. ja 4. neljänneksellä samoin kuin vuoden 2016 ensimmäisellä neljänneksellä. Sitä siivittivät reaalityulojen kasvu, asuntolainojen lyhennysvapaaohjelma sekä autojen romutusrahakokeilu.

Nämä tukijalat väistyvät tänä vuonna. Inflaatio heräilee pikkuhiljaa mm. raakaöljyn hinnanlaskun päättymisen vuoksi. Lisäksi elintarvikkeiden maailmanmarkkinahintojen lasku päättyy ja kotimainen hintakilpailu maltillistuu. Romutusrahakokeilu päättyi vuodenvaihteessa, joskin se vaikutti ensirekisteröinteihin vielä vuoden alussa. Kuitenkin myös huhtikuu oli hyvä kuukausi ensirekisteröinneille.

Maaliskuussa julkaistussa Etlan Suhdanne-ennusteessa yksityisen kulutuksen kasvun on näistä syistä arvioitu olevan tänä vuonna hitaampaa kuin viime vuonna.

Helmi-huhtikuussa kausitasoitettu vähittäiskaupan liikevaihdon määrä ei kasvanut edellisestä kolmesta kuukaudesta.

Ennusteessa on oletettu ns. kilpailukykysojimuksen astuvan ensi vuonna voimaan. Tämä hidastaa ansiotulojen nimellisen nousun 0,7 prosenttiin. Kun työllisyys ei paljon kasva, työntekijöiden sova-maksuja korotetaan ja inflaatio nousee ennusteen mukaan 1,1 prosenttiin, yksityinen kulutus ei kasva ensi vuonna kuin marginaalisesti tästä vuodesta. Jos veronalennuksia kuitenkin aikaistetaan, kuten nyt näyttää tapahtuvan, yksityinen kulutus nousee ensi vuonna vajaan puoli prosenttiyksikköä enemmän kuin maaliskuussa arvioimme. Samalla odotamme, että kotitalouksien nollaan painunut säästämisaste nousee hitaasti.

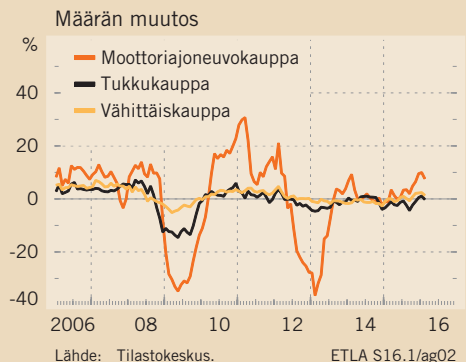
KESTOKULUTUSTAVARAT JA PALVELUT VETÄVÄT

Viime vuonna yksityisen kulutuksen kasvu keskittyi kestäviin kulutustavaroihin ja palveluihin. Sen sijaan puolikestävien ja lyhytikäisten tavaroiden kysynnän määrän kasvu oli lähellä nollaa.

Tuotanto

Myyntien kehitys

Ennusteen mukaan tämä rakenne säilyy. Arvioimme palvelujen kulutuksen kasvavan melkein kuten viime vuonna, vajaat 1,5 prosenttia. Kestokulutustavaroiden kysynnän kasvu hidastuu noin 3,5 prosenttiin. Muiden kulutustavaroiden kysynnän kasvu on lähellä nollaa. Ensi vuonna kasvu hidastuu edelleen kaikissa kulutuserissä. Vuonna 2018 kasvu jälleen vahvistuu paremman ansiotulo- ja työllisyyskehityksen myötä.

ARVONLISÄYS PIENESSÄ KASVUSSA

Kaupan arvonlisäys kasvaa maaliskuussa tehdyn ennustemme mukaan tänä ja ensi vuonna 0,8 prosenttia. Tukkukauppa kasvaa rakentamisen piristyttyä selvästi muuta kauppaa nopeammin. Sen sijaan vähittäiskaupan arvonlisäyksen määrä kasvaa vain hitaasti tänä ja ensi vuonna. Myös autokaupan kasvun odotetaan hidastuvan romutusrahan päättyessä.

Keskeiset tunnusluvut

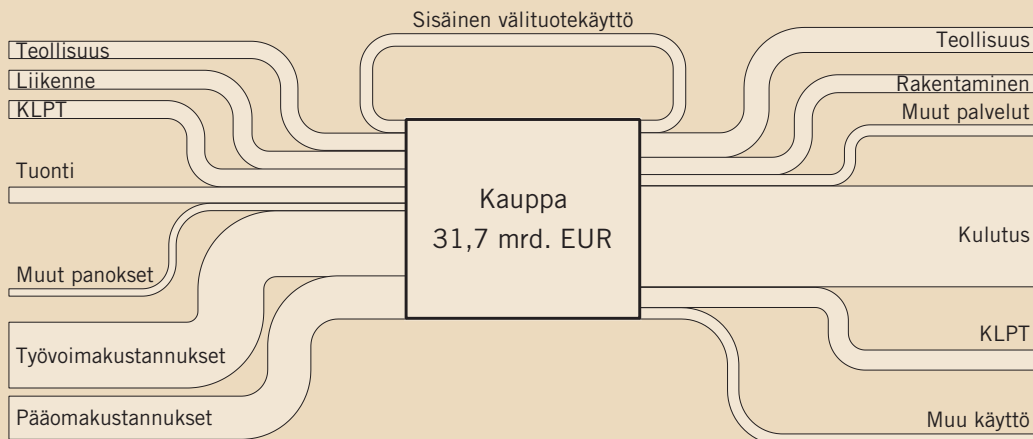
	% -muutos						Keskimäärin	
	2012	2013	2014	2015*	2016 ^E	2017 ^E	2011–15	2016–20 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	1,9	-4,0	-0,3	-0,7	0,8	0,8	0,0	1,2
- Työpanos	1,9	-0,8	-0,9	-1,5	-0,8	-0,6	-0,3	-0,3
- Työn tuottavuus	0,1	-3,2	0,6	0,8	1,7	1,4	0,3	1,5
- Pääomavaltaituminen	-0,4	0,2	0,4	0,5	0,3	0,3	0,1	0,2
- Kokonaistuottavuus	0,5	-3,4	0,2	0,2	1,4	1,1	0,1	1,37

Lähde: Tilastokeskus.

Kaupan hyödykevirrat vuonna 2014

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S16.1/a13j

ERIKOISMYYMÄLÄT KASVANEET

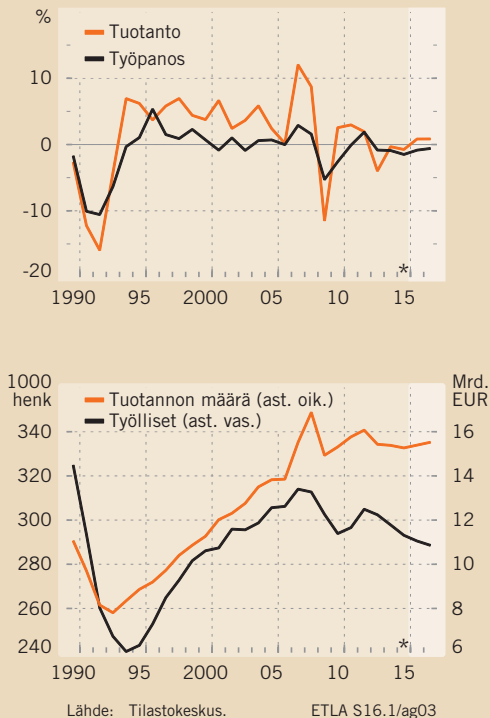
Koko kaupan liikevaihdon määrä väheni viime vuonna 0,7 prosenttia. Sitä veti alas tukkukaupan kahden prosentin aleneminen. Moottoriajoneuvojen kauppa kasvoi 2,1 prosenttia ja vähittäiskauppa 0,4 prosenttia. Päivittäistavara- ja erikoistumattomien myymälöiden liikevaihto pieneni, erikoismyymälöiden sen sijaan kasvoi 0,9 prosenttia. Kodinkoneiden ja viihde-elektroniikan sekä urheiluvälineiden vähittäiskauppa kasvoi 9–10 prosenttia. Yli 3 prosentin kasvua oli myös venekaupassa, apteekkeissa ja terveydenhoito-ym. kaupassa, kukkien ym. kaupassa, kultasepänteosten ja kellojen sekä optisen alan vähittäiskaupassa.

Vuodenvaihteessa 2016 myös päivittäistavara-kaupan myynnin määrä kasvoi kausitasoitettuna edellisestä vuosineljänneksestä.

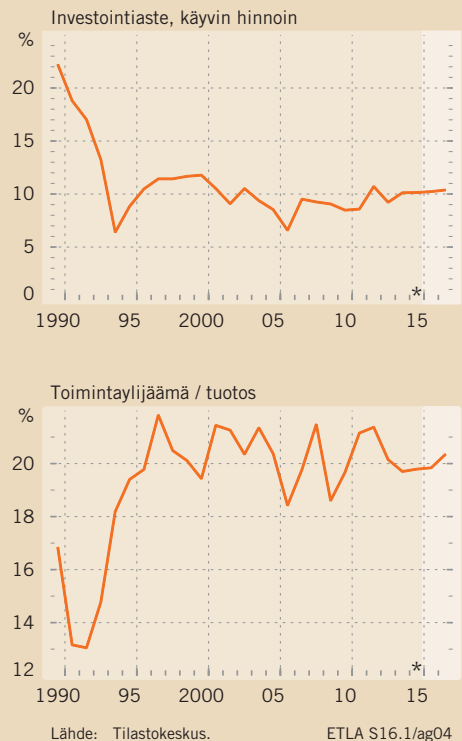
Tuotteiden laadun paraneminen mm. teknisten ominaisuuksien lisääntymisen myötä näkyy Tilastokeskuksen määräindeksissä. Tämä koskee erityisesti kodinkoneita ja viihde-elektroniikkaa. Myytyjen tuotteiden kappalemäärät eivät ole kaikissa tapauksissa kehittyneet yhtä hyvin.

Liikevaihdon määrä on yleisesti kehittynyt paremmin kuin liikevaihdon arvo. Kuluttajahintaindeksissä huhtikuussa 2016 tavaroiden hinnat olivat 1,5 prosenttia alemmat kuin vuosi sitten. Tämä johtuu osin tuontitavarojen hintojen alenemisesta ja osin vähittäiskaupan kilpailun kiristymisestä. Kuluttajat ovat ottaneet hintojen laskun hyvin vastaan ja kulutusmäärät ovat kasvaneet. Kotitalouksien säästämisaste on alentunut. Viime vuonna se oli -0,1 prosenttia.

Tuotanto ja työllisyys

Investoinnit ja kannattavuus

TYÖLLISYYS PARANTUNUT

Tammi-maaliskuussa koko kaupanalan työllisyys oli 1,1 prosenttia korkeampi kuin vuotta aiemmin. Kaikilla kolmella kaupan toimialalla oli kasvua, tukkukaupalla 2,9 prosenttia, vähittäiskaupalla 0,4 prosenttia ja moottoriajoneuvojen kaupalla 1,7 prosenttia.

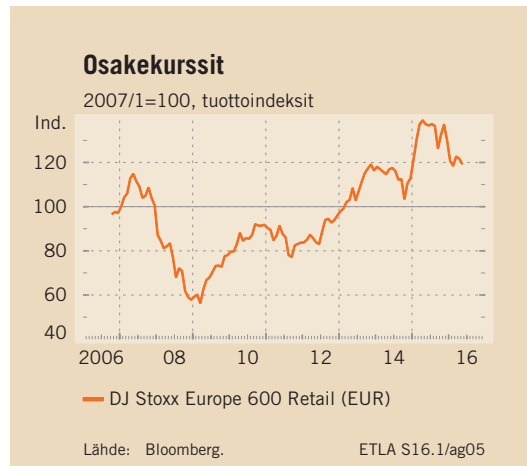
Vähittäiskaupan aukioloaikojen vapautuminen ei kuitenkaan näytä lisänneen tehtyjä työtunteja, joiden määrä aleni yhden prosentin edellisvuodesta.

Moottoriajoneuvojen kauppa kasvoi selvästi romutusrahakokeilun ansiosta, mutta autojen myynti on saanut myötätuulta purjeisiinsa myös mm. vähäpäästöisten autojen verotuksen keventämisestä sekä reaalisen ostovoiman kasvusta. Verotusta alennetaan lähivuosina edelleen, mutta arviomme mukaan reaalisen ostovoiman kasvun hidastuminen tulee jatkossa hidastamaan myös autojen myynnin kasvua.

ODOTUKSET PARANTUNEET

Kuluttajien odotukset ovat vahvistuneet vuoden alkupuolella. Vähittäiskaupan odotukset ovat sen sijaan hieman heikentyneet.

EK:n toukokuussa julkaistun Suidannebarometrin mukaan kaupan alan näkymät lähikuukausille ovat aiempaa valoisammat. Riittämätön kysyntä on edelleen pääasiallinen kasvun este.

Majoitus- ja ravitsemistoiminta

TOIMIALAN ARVONLISÄYS KASVUSSA

Ennakkotietojen mukaan majoitus- ja ravitsemistoiminnan arvonlisäys kasvoi viime vuonna 1,3 prosenttia. Vuoden loppupuolella ja kuluva vuoden alussa kausitasoitettu kasvu oli kovaa, keskimäärin 1,1 prosenttia edellisestä neljänneksestä.

Etlan maaliskuisessa ennusteessa toimialan arvonlisäyksen kasvuksi odotetaan kuluvalle vuodelle 1,4 prosenttia. Ensi vuonna kasvu hidastuu alle yhden prosentin, kun kotimaisten kuluttajien reaalisen ostovoiman kasvu hiipuu. Veronalennusten aikaistaminen kuitenkin nostaa tätä kasvulukua hieman. Näitä syitä ja ennusteessa tehtyjä oletuksia on käsitelty tämän julkaisun Kauppa-osiossa.

HUONEENKÄYTTÖASTEET NOUSSEET

Vuoden 1995 jälkeisenä aikana koko maan hotellien huoneenkäyttöaste oli korkeimmillaan vuoden 2008 alkupuolella, ja myös vuoden 2012 alkupuolella päästiin sen lähelle.

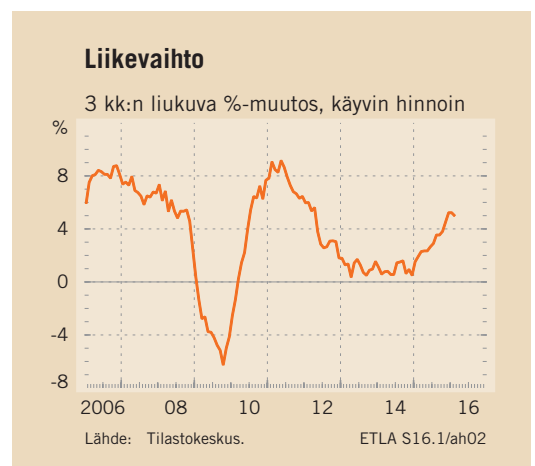
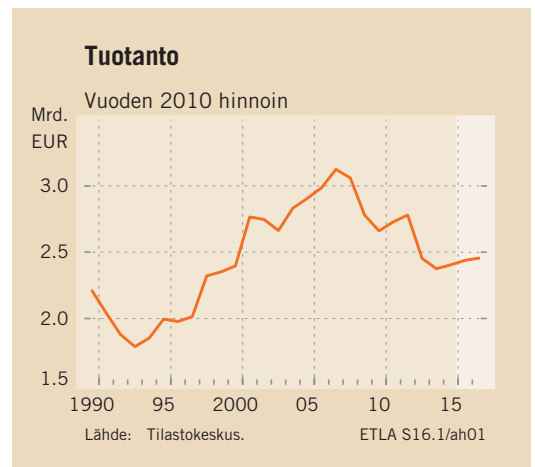
Nyt huoneenkäyttöasteet ovat koko maan osalta nousseet noin yhden prosenttiyksikön päähän vuoden 2008 korkeimmista lukemista. Liukuvina 12 kuukauden keskiarvoina tarkasteltuna huoneiden kokonaislukumäärä on kuitenkin alentunut jo kaksi vuotta, yhteensä 1,4 prosenttia.

Liukuvina 12 kuukauden keskiarvoina tarkasteltuna maakunnista Lappi saavutti maaliskuussa uuden huoneenkäyttöaste-ennätyksen vuonna 1995 alkaneissa tilastoissa. Lähelle pitkän aikavälin korkeimpia huoneenkäyttöasteitaan pääsevät myös Pohjois-Pohjanmaa ja Uusimaa. Muun muassa venäläisten matkailijoiden väheneminen näkyy puolestaan historiallisesti alemmina käyttöasteina Etelä-Karjalassa, mutta myös Kanta-Häme, Pirkanmaa, Pohjois-Savo ja Etelä-Pohjanmaa jäävät kauas pitkän aikavälin korkeimmasta käyttöasteestaan.

Yöpymisten keskihinta koko maassa oli kuitenkin vuoden alussa 2 prosenttia alempi kuin vuosittain.

EI-VENÄLÄISTEN YÖPYMISTEN MÄÄRÄ 10 PROSENTIN KASVUSSA

Edelleen 12 kuukauden liukuvina keskiarvoina tarkasteltuna yöpymisten määrä oli maaliskuussa 2,2 prosentin kasvussa vuodentakaiseen verrattuna. Venäläisten 34 prosentin laskun on kom-

pensoinut muiden ulkomaisten matkailijaryhmi-
en selvä 10 prosentin kasvu. Suhteellisesti eniten
on kasvanut kanadalaisten ja kiinalaisten määrä,
absoluuttisesti kiinalaisten ja saksalaisten mää-
rä. Myös kotimaisten matkailijoiden yöpymisten
määrä on kasvanut 2,1 prosenttia vuodentakai-
sesta.

Jos maailmantalous kehitty odotetusti, matkailu-
alalle voi lähivuosille ennustaa kasvua ja tarvetta

lisäinvestoinneille. Helsinki-Vantaan lentokentän
lisärakentaminen ja arviot matkustajaliikenteen
kasvusta tukevat tätä käsitystä.

LIKEVAIHTO KASVANUT

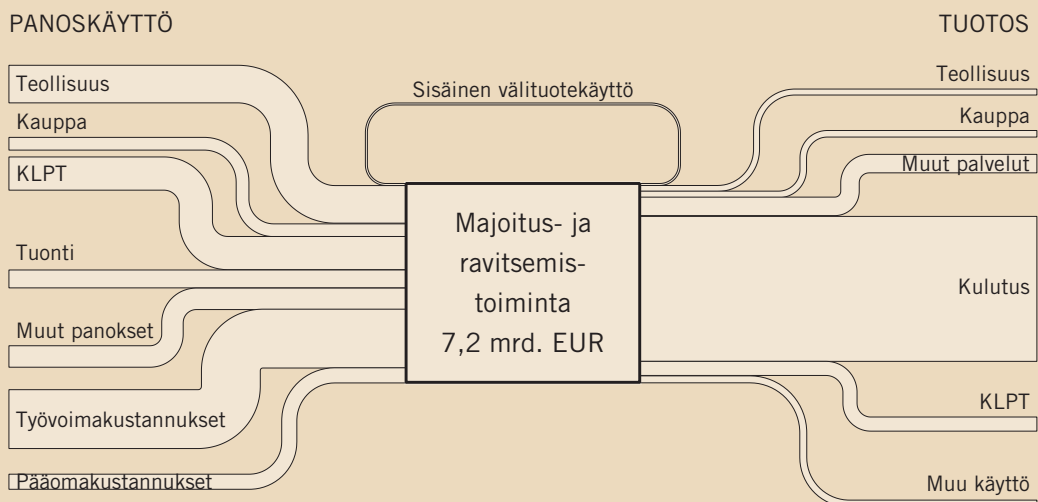
Majoitus- ja ravitsemisalana käypähintainen kau-
sitasoitettu liikevaihto kasvoi helmikuuhun lop-
puneena kuuden kuukauden ajanjaksona 2,3
prosenttia edellisestä puolivuotisjaksosta. Sekä
majoitus- että ravitsemisalana liikevaihto oli suun-

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2012	2013	2014	2015*	2016 ^E	2017 ^E	2011-15	2016-20 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	1,9	-11,8	-3,2	1,3	1,4	0,7	-1,8	1,0
- Työpanos	1,8	-0,9	3,3	0,5	1,2	0,3	0,9	0,4
- Työn tuottavuus	0,1	-11,0	-6,2	0,8	0,2	0,4	-2,7	0,6
- Pääomavaltuistuminen	-0,1	0,2	-0,7	-0,2	-0,3	-0,1	-0,1	-0,1
- Kokonaistuottavuus	0,1	-11,1	-5,5	1,0	0,6	0,5	-2,6	0,7

Lähde: Tilastokeskus.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan hyödykevirrat vuonna 2014

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

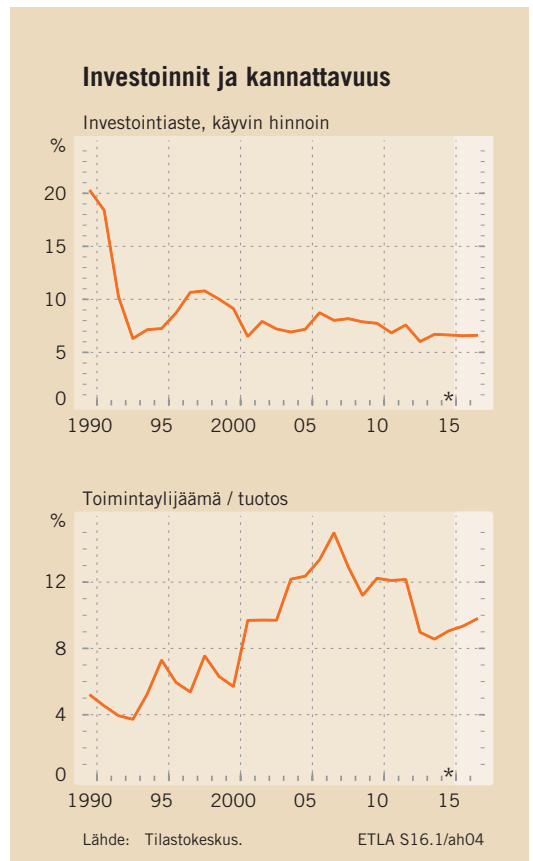
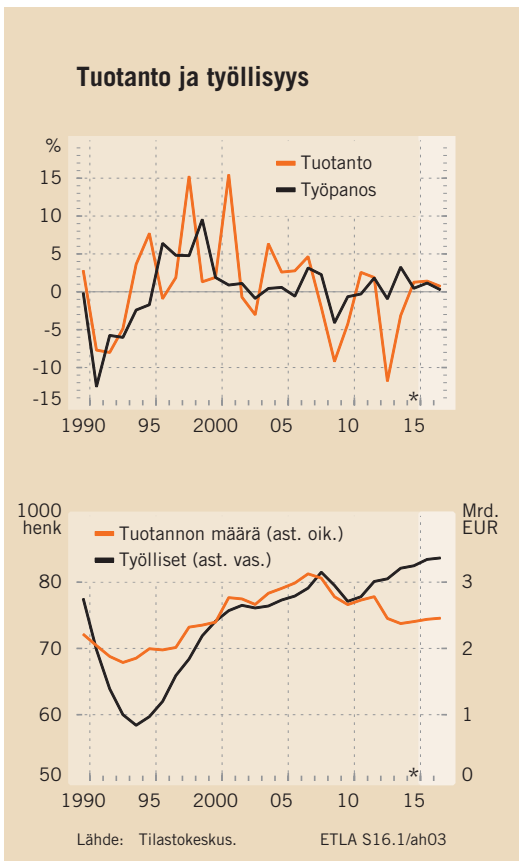
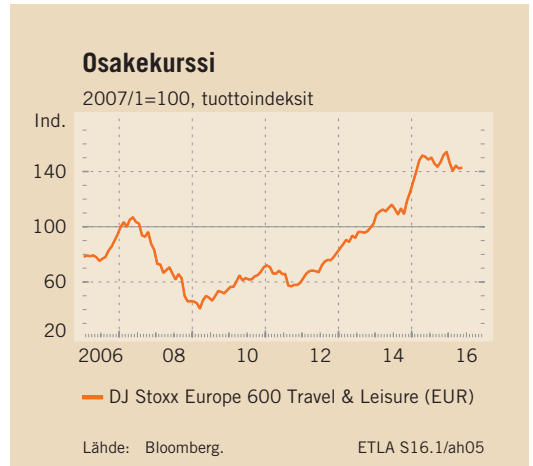
Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S16.1/a13k

nilleen yhtä kovassa kasvussa. Vuoden 2011 jälkeisenä aikana ravitsemistoiminnan käypähintainen liikevaihto on kuitenkin kasvanut selvästi nopeammin kuin majoitustoiminnan.

Tammi-maaliskuussa koko toimialan työllisyys oli kuitenkin 6 prosenttia heikempi kuin vastaavana aikana vuotta aikaisemmin.

EK:n toukokuussa julkaistun Suhdannebarometrin mukaan toimialan näkymät ovat hieman parantuneet sekä myyntitodotusten että henkilökunnan määrän osalta. Riittämätön kysyntä on pääasiallinen kasvun este.

Kuljetus ja varastointi

ARVONLISÄYS EI KASVANUT VIIME VUONNA

Viime vuonna liikenteen arvonlisäyksen kasvu jäi 0,2 prosenttiin. Vuoden jälkipuoliskolla ja kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä kausitasoitettua kasvua kuitenkin kertyi tasaisesti noin 0,5 prosenttia edellisestä neljänneksestä.

Etlan maaliskuun ennusteen mukaan liikenne-toimialan arvonlisäys kasvaa tänä vuonna 0,7 prosenttia ja ensi vuonna 1,2 prosenttia. Rakentamisen, teollisuuden ja ulkomaankaupan piristyminen sekä ulkomaisten matkailijoiden määrän kasvu tukevat liikennealaa.

LIKEVAIHTO SUPISTUNUT – TYÖPANOS KASVANUT

Syys-helmikuun käypähintainen kausitasoitettu liikevaihto oli 1,1 prosenttia alempi kuin edeltäneenä kuuden kuukauden ajanjaksona. Tämä johtui ennen kaikkea vesiliikenteen liikevaihdon supistumisesta, joskin myös maa- ja rautatieliikenteen liikevaihto väheni hieman. Sen sijaan varastoinnin ja liikennettä palvelevan toiminnan liikevaihto kasvoi hieman.

Tilastokeskuksen tilastojen mukaan toimialan työllisyys oli tammi-maaliskuussa melkein 9 pro-

senttia korkeampi kuin vuosi sitten. Maaliskuuhun päättyneellä kuuden kuukauden ajanjaksolla kausitasoitettu nimellinen palkkasumma oli 0,2 prosenttia korkeampi kuin sitä edeltäneellä puolen vuoden ajanjaksolla.

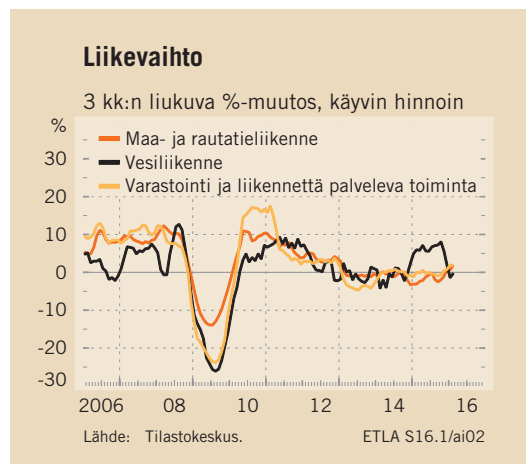
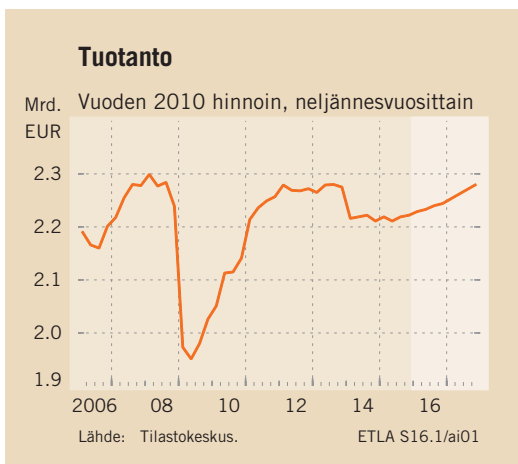
KULJETUSKALUSTON ENSIREKISTERÖINNIIT KASVANEET

Tammi-huhtikuussa pakettiautojen ensirekisteröintien määrä kasvoi 13 prosenttia vuodentakaisesta ja kuorma-autojen 27 prosenttia. Linja-autojen ensirekisteröinnit puolestaan vähenivät 6 prosenttia. Paketti- ja kuorma-autojen ensirekisteröintien määrä on edelleen selvästi tämän vuosisadan keskiarvon alapuolella.

HENKILÖLIIKENNE KASVUSSA

Lentomatkestamisessa oli koko maassa viime vuonna kasvua kaksi prosenttia, Helsingissä kolme prosenttia. Tammi-maaliskuussa 2016 kasvua kertyi vastaavasti melkein 6 ja melkein 7 prosenttia. Myös tavaraliikenne oli vuoden alussa yli 4 prosentin kasvussa vuodentakaisesta.

Matkustajaliikenteen määrä satamissa kasvoi viime vuonna 2 prosenttia. Tammi-helmikuussa 2016 se oli sama kuin vuonna 2015. Viron-liiken-

teessä oli kasvua, mutta muiden suuntien liikennemäärät pienenivät. Myös rautateiden henkilöliikenne kasvoi viime vuonna.

KAUTTAKULKULIIKENTEEN VÄHENEMINEN HILJENTÄNYT SATAMIA

Viime vuonna ammattimaisen kotimaisen tieliikenteen tavaramäärä ilman maa-aineskuljetuksia kasvoi tonneissa mitattuna 5,1 prosenttia ja kulje-

tussuoritteena kilometreissä 5,9 prosenttia. Maa-aineskuljetukset mukaan lukien kasvu oli vähäisempää.

Satamien ulkomaantavaraliikenne kuitenkin aleni viime vuonna yli 7 prosenttia. Konttien kuljetus väheni noin 2 prosenttia. Kauttakululiikenne aleni 21 prosenttia. Myös rautateiden tavaraliikenne väheni viime vuonna.

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2012	2013	2014	2015*	2016 ^E	2017 ^E	2011-15	2016-20 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	1,5	0,1	-2,5	0,0	0,7	1,2	1,1	1,5
- Työpanos	-1,8	-2,1	-1,5	-2,0	-0,7	0,0	-2,4	-0,2
- Työn tuottavuus	3,4	2,2	-1,0	2,1	1,5	1,3	3,6	1,7
- Pääomavaltaituminen	0,5	0,6	0,0	0,1	-0,3	-0,4	0,6	-0,2
- Kokonaistuottavuus	2,8	1,6	-1,0	2,0	1,8	1,7	3,0	1,9

Lähde: Tilastokeskus.

Kuljetuksen ja varastoinnin hyödykevirit vuonna 2014

PANOSKÄYTTÖ

Teollisuus

Kauppa

KLPT

Tuonti

Muut panokset

Työvoimakust.

Pääomakustannukset

Sisäinen väli tuotekäyttö

Liikenne

23,2 mrd. EUR

TUOTOS

Teollisuus

Kauppa

KLPT

Kulutus

Vienti

Muu käyttö

KLPT = Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S16.1/a131

Tammi-helmikuussa satamien ulkomaan tavaraliikenne aleni yli 4 prosenttia vuodentakaisesta. Melkein koko lasku kertyi tuonnin puolelta. Konttien kuljetuksessa oli kasvua, mutta kauttakululiikenteen väheneminen painoi kokonaisuuden vielä miinukselle.

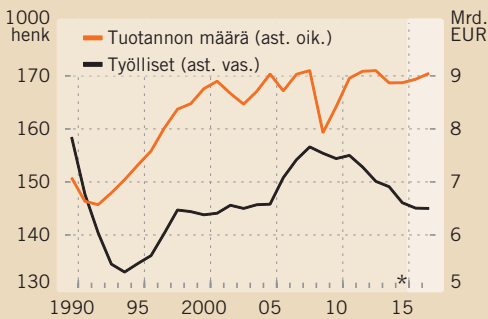
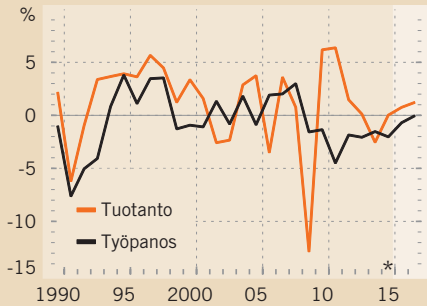
Kun Venäjän ruplan heikentyminen on tasaantunut, voidaan odottaa, ettei kauttakululiikenne tuonnin osalta enää vähene samalla tavalla kuin viime vuonna. Väheneminen kuitenkin jatkuu

tänä vuonna, eikä suurempaa kasvua ole näköpiirissä lähivuosinakaan. Myös kauttakululiikennevienti on vähentynyt selvästi viime aikoina. Venäjä on pyrkinyt siirtämään liikennettä omiin satamiinsa.

KASVUNÄKYMÄT VAISUT

EK:n toukokuussa julkaistun Suhdannebarometrin mukaan liikennealan näkymät lähikuukausille ovat vaisut ja vakaat. Henkilöstön määrän odotetaan pienenevän.

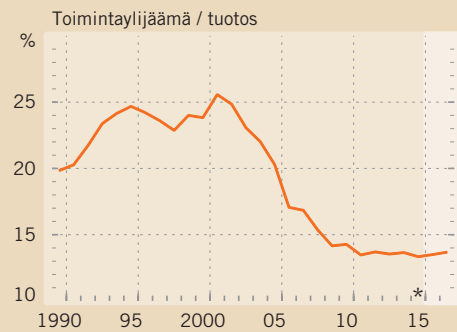
Tuotanto ja työllisyys

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S16.1/ai03

Investoinnit ja kannattavuus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S16.1/ai04

Rahoitus- ja vakuutustoiminta

TOIMIALAN ARVONLISÄYS KASVOI SELVÄSTI VIIME VUONNA

Rahoitus- ja vakuutusalan arvonlisäys kasvoi viime vuonna 3,8 prosenttia eli kohtalaisen reipasta vauhtia. Kausitasoitettu kasvu edellisestä neljänneksestä jäi kuitenkin vuoden loppupuolella keskimäärin -0,3 prosenttiin. Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä arvonlisäys aleni 1,5 prosenttia edellisestä neljänneksestä.

Etlan maaliskuun ennusteen mukaan toimialan arvonlisäys kasvaa vuosina 2016 ja 2017 keskimäärin hieman yli 1 prosentin vauhtia.

Maaliskuuhun päättyneen kuuden kuukauden ajanjaksolla rahoitus- ja vakuutusalan kausitasoitettu nimellinen palkkasumma oli keskimäärin 1,5 prosenttia korkeampi kuin edellisellä kuuden kuukauden ajanjaksolla.

UUSIEN ASUNTOLAINOJEN KASVUVAUHTI HIIPUNUT

Uusia asuntolainoja nostettiin helmi-huhtikuussa 5,1 prosenttia enemmän kuin vastaavana aikana vuosi sitten.

Kotitalouksien velkaantumisaste on noussut 125 prosenttiin käytettävissä olevista tuloista. Se nou-

Tuotanto

Eräitä tuotantoindeksiteita

Helsingin pörssin vaihto

si viime vuonna 3,3 prosenttiyksikköä edellisestä vuodesta. Tähän vaikutti osaltaan se, että asuntolainojen lyhennysvapaakampanjoiden aikana monia lainoja ei lyhennetty.

Suomen Pankin mukaan uusien asuntolainojen laskennalliset korkomarginaalit ovat alentuneet syyskuun jälkeen 0,085 prosenttiyksikköä 1,209 prosenttiin maaliskuussa. Marginaalit ovat kuitenkin edelleen selvästi korkeammat kuin ennen kesää 2012.

VARALLISUUSARVOT NOUSSEET

Pörssikurssit ovat taas helmikuun alun jälkeen jonkin verran toipuneet, joskaan erityisesti Euroopassa eivät viime vuoden tasoille.

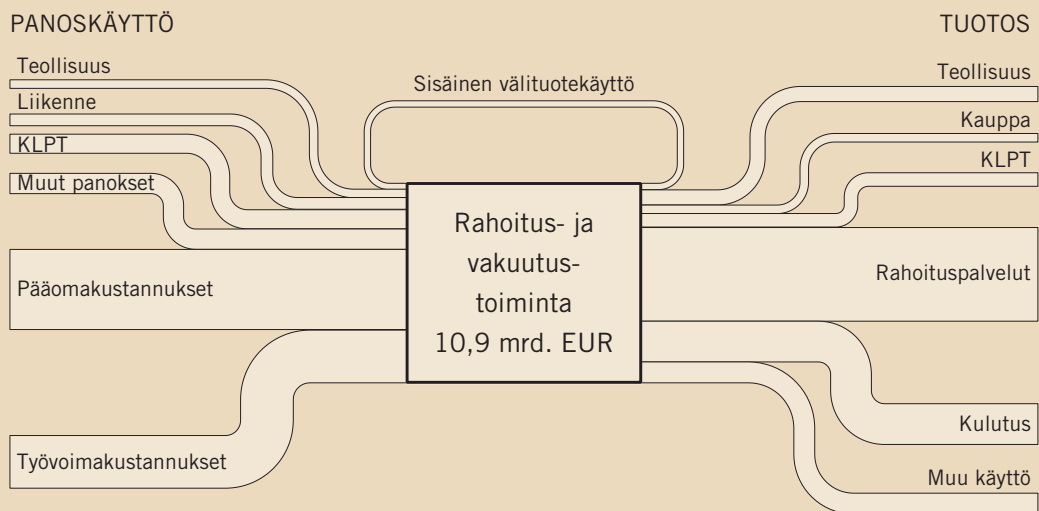
Helmi-huhtikuussa vanhojen kerrostaloasuntojen hinnat olivat koko maassa noin 1 prosentin nousussa vuodentakaisesta. Pääkaupunkiseutu pääsi 0,8 prosentin kasvuun ja muu Suomi 1,4 prosentin kasvuun. Asuntojen hintojen eriytyminen Suomen sisällä kuitenkin jatkuu. Eriytymis-

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2012	2013	2014	2015*	2016 ^E	2017 ^E	2011–15	2016–20 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	-2,3	-9,4	11,7	3,8	1,1	1,3	0,7	1,5
- Työpanos	-1,1	-0,8	-2,1	0,2	0,2	0,9	-0,7	0,7
- Työn tuottavuus	-1,2	-8,6	14,1	3,6	0,9	0,4	1,5	0,8
- Pääomavaltaituminen	-1,1	-1,0	0,3	-0,1	0,0	-0,2	-0,7	0,0
- Kokonaistuottavuus	-0,1	-7,7	13,8	3,7	0,8	0,6	2,2	0,8

Lähde: Tilastokeskus.

Rahoitus- ja vakuutustoiminnan hyödykevirrat vuonna 2014

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S16.1/a13m

kehitystä on myös mm. Helsingin ja Tampereen sisällä.

LÖYSÄ RAHAPOLITIIKKA JATKUU

Rahapolitiikka on jo pitkään ollut elvyttävää ja näin on jatkossakin. Negatiiviset korot ovat kartoittamatonta aluetta keskuspankeille ja kertovat epäterveestä taloustilanteesta.

12 kuukauden euribor on ollut negatiivinen helmikuun alusta alkaen. Se on ollut suhteellisen vakaata. Arvioimme EKP:n nostavan korkoaan vasta kesällä 2018. Yhdysvaltain korkopolitiikkaan liittyy suurta epävarmuutta. Odotamme, että korkopolitiikka jatkuu maltillisena.

Lavean M3-rahamäärä on kasvanut euroalueella noin 5 prosentin vauhtia, mutta se ei ole saanut inflaatiota heräämään nollatasolta. Toukokuussa euroalueen inflaatio oli -0,1 prosenttia

vuositasolla. Jos energiatuotteet jätetään pois, inflaatio oli 0,8 prosenttia. Tämä on hieman alempi luku kuin vuosi sitten.

Osakekurssit

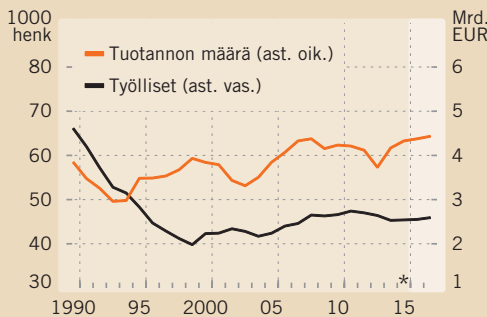
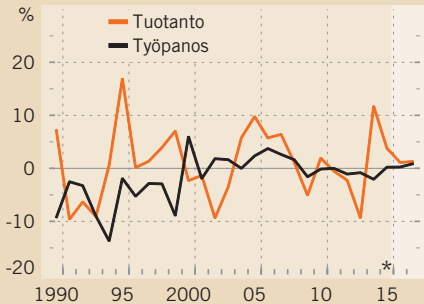
2007/1=100, tuottoindeksit

Lähde: Bloomberg.

ETLA S16.1/aj05

Tuotanto ja työllisyys

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S16.1/aj03

Investoinnit ja kannattavuus

Investointiaste, käyvin hinnoin

Toimintaylijäämä / tuotos

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S16.1/aj04

HÄIRIÖRISKEJÄ

Kreikan tilanne ja Euroopan – erityisesti Italian – pankkijärjestelmän heikkoudet voivat aiheuttaa rahoitusmarkkinoilla häiriötä, vaikka tilanne on rahoitusjärjestelmän kannalta suojatumpi kuin vielä muutama vuosi sitten. Myös Brexit-äänestys 23.6. on tärkeä muun muassa, koska Lontoo on rahoituskeskus. Jos britit äänestävät EU-eron puolesta, epävarmuus Euroopan rahoitusmarkkinoilla ja talouskehityksestä kasvaa.

Huoli Kiinan talouskehityksestä ja sen velkakuplan puhkeamisesta pitää yllä epävarmuutta. Myös Ruotsissa ja Tanskassa asuntomarkkinat ovat ylikuumentuneet. Niiden häiriöt voivat vaikuttaa myös Suomeen.

MALTILLISET ODOTUKSET

EK:n toukokuussa julkaistun Suhdannebarometrin mukaan toimialan myynnin määrä kasvaa edelleen lähikuukausina, joskin viime vuotta hitaammin.

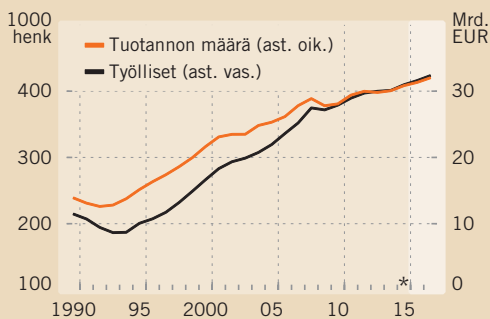
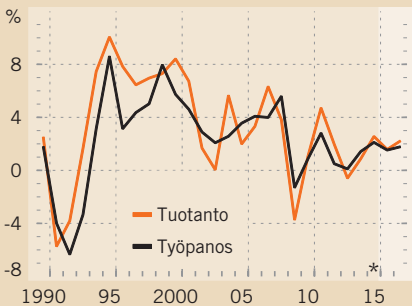
Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta pl. asuntojen omistus

Liike-elämää palveleva toimiala on hyvin heterogeeninen ryhmä. Tässä katsauksessa näihin palveluihin luetaan informaatio- ja viestintäpalvelut (toimialakoodi J), kiinteistöala (L) pl. asuntojen omistus, ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (M) sekä hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N). Suurimmat alatoimialat arvonlisäyksellä mitattuna ovat tietojenkäsittelypalvelut (16,7 % kokonaisuudesta), asuntojen vuokraus (11,3 %) ja muu kiinteistötoiminta (11,1 %), televiestintä (9,6 %), tekniset palvelut (9,5 %) sekä liikkeenjohdon palvelut (9,3 %).

KASVU VIIME VUONNA KESKIMÄÄRÄISTÄ NOPEAMPAA

Viime vuonna informaatio- ja viestintäalan arvonlisäyksen määrä kasvoi 5,3 prosenttia. Vuoden 2.–4. neljänneksellä arvonlisäys kuitenkin pieneni edellisestä neljänneksestä ja kuluva vuoden ensimmäisellä neljänneksellä se oli muuttumaton. Kasvu oli viime vuonna bkt:n kasvua nopeampaa myös toimialoilla L (2,2 prosenttia) sekä M ja N (keskimäärin 2,8 prosenttia). Jälkimmäisessä ryhmässä kasvu oli vuoden jälkipuoliskolla aiempaa nopeampaa ja kiihtyi edelleen kuluva vuoden alussa. Kiinteistöalalla kasvu

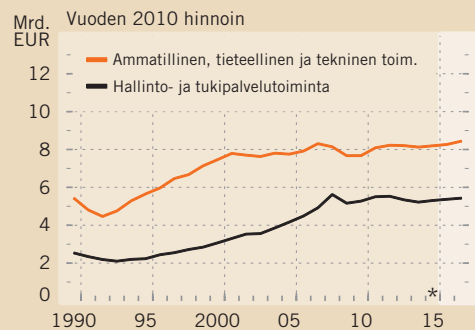
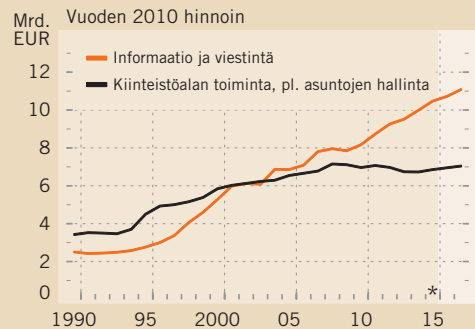
Tuotanto ja työllisyys

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S16.1/ak03

Tuotanto

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S16.1/ak06

hidastui kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä.

LIIKEVAIDON KASVU KIIHTYNYT M- JA N-TOMIALOILLA

Informaatio- ja viestintäalan käypähintainen kausitasoitettu liikevaihto kasvoi kovaa vuoden 2015 alkuun asti. Sitten kehitys pysähtyi, ja liikevaihto aleni syys-helmikuussa 0,7 prosenttia edeltävää kuuden kuukauden ajanjaksosta. Kehitys oli myönteisintä tietopalvelutoiminnassa, missä kas-

vua kertyi 8,0 prosenttia. Sen sijaan ohjelmisto- ja konsultointialalla syntyi laskua 2,5 prosenttia. Kiinteistöalalla kasvua kertyi 2,9 prosenttia edellisestä kuuden kuukauden ajanjaksosta.

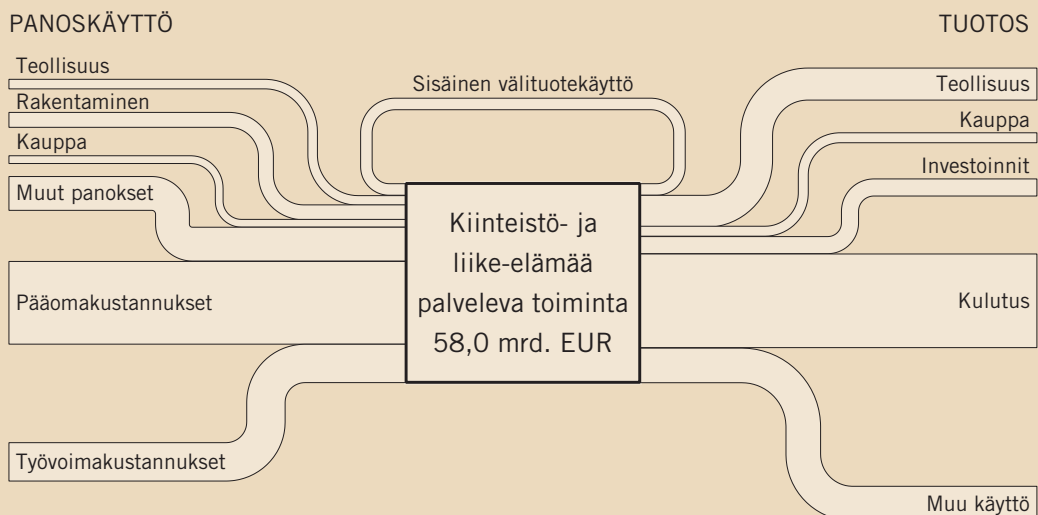
Ammatillisessa, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa (M) liikevaihto kasvoi 3,0 prosenttia, hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa (N) 3,4 prosenttia. Kasvu oli nopeaa erityisesti vuokraus- ja leasingtoiminnassa, työllistämistoiminnassa sekä

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2012	2013	2014	2015*	2016 ^E	2017 ^E	2011-15	2016-20 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	2,0	-0,6	0,9	2,6	1,6	2,2	1,9	2,2
- Työpanos	0,5	0,1	1,4	2,1	1,5	1,8	1,4	1,9
- Työn tuottavuus	1,5	-0,7	-0,5	0,4	0,0	0,4	0,5	0,3
- Pääomavaltaituminen	0,6	0,6	-0,1	0,5	1,0	0,8	0,3	0,8
- Kokonaistuottavuus	0,9	-1,3	-0,4	-0,1	-0,9	-0,4	0,2	-0,5

Lähde: Tilastokeskus.

Kiinteistö- ja liike-elämää palvelevan toiminnan hyödykevirrat vuonna 2014

Lähteet: Tilastokeskus, ETLAn laskelmat.

ETLA S16.1/a13n

turvallisuus-, vartiointi- ja etsiväpalveluissa. Toimialoilla M ja N liikevaihdon kasvu on viimeksi kuluneen vuoden aikana nopeutunut.

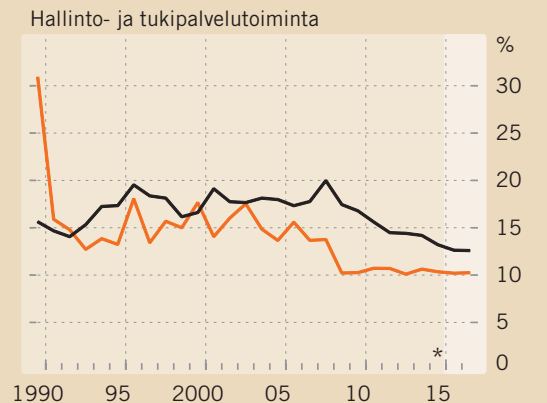
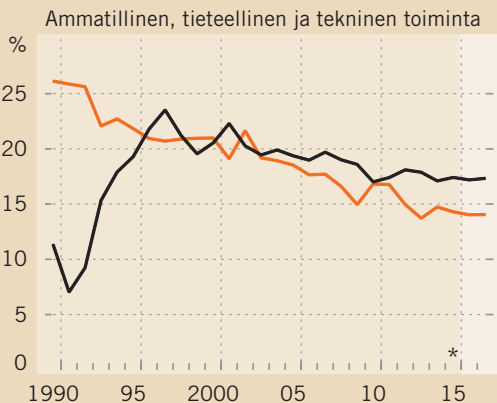
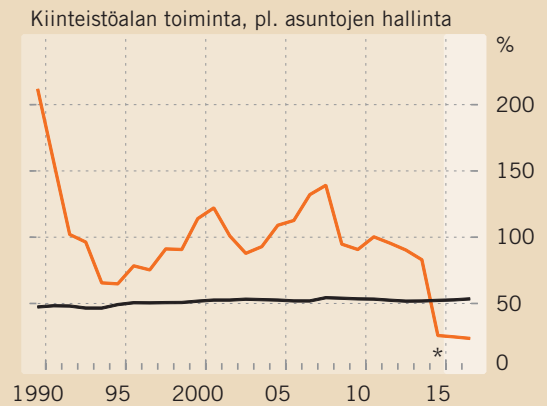
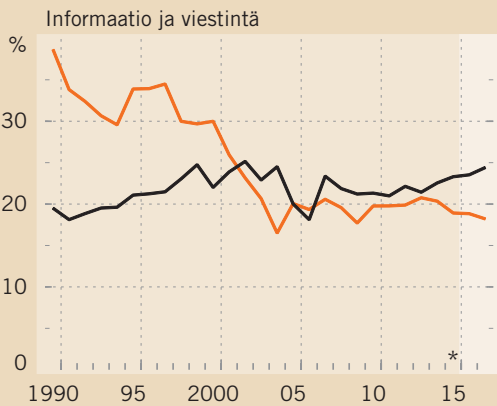
INFORMAATIO- JA VIESTINTÄALAN TYÖLLISYYS ALENTUNUT...

Maaliskuuhun päättyneellä puolen vuoden ajanjaksolla informaatio- ja viestintäalan työllisyys aleni 0,8 prosenttia vuodentakaisesta. Nimellinen kausitasoitettu palkkasumma kasvoi loka-maaliskuussa 0,7 prosenttia edeltävästä kuuden kuukauden ajanjaksosta. Nopeinta kehitys oli

ohjelmistoissa ja konsultoinnissa sekä tietopalvelutoiminnassa, noin 2 prosenttia.

Ammatillisessa, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa palkkasumma kasvoi 2,6 prosenttia. Tieteellisessä tutkimuksessa ja kehittämisessä palkkasumma aleni 1,1 prosenttia, vaikka alan liikevaihto kasvoi kohtalaisen kovaa. Hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa palkkasumma nousi 4,5 prosenttia, eniten työllistämistoiminnassa sekä turvallisuus- ym. palveluissa.

Investoinnit ja kannattavuus

Liikevaihto

3 kk:n liukuva %-muutos, käyvin hinnoin

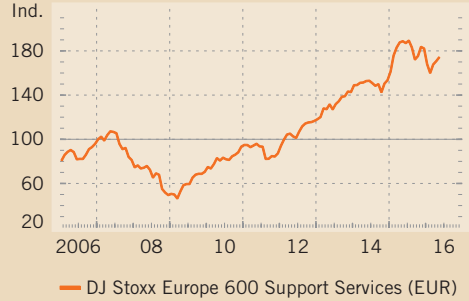

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S16.1/ak02

Osakekurssit

2007/1=100, tuottoindeksit

Lähde: Bloomberg.

ETLA S16.1/ak05

... MUTTA NÄKYMÄT PARANEMASSA?

EK:n toukokuussa julkaistun Suhdannebarometrin mukaan informaatio- ja viestintäpalveluiden suhdannetilanne on kohtalainen ja paranemassa. Myös kiinteistöpalveluissa myynti- ja henkilöstöodotukset ovat positiiviset.

Etlan maaliskuun ennusteen mukaan informaatio- ja viestintäalan arvonlisäyksen määrä kasvaa kuluvana vuonna vajaat 2,5 prosenttia ja ensi vuonna noin 3,5 prosenttia. Kiinteistöalalla kasvu on tätä hitaampaa, hieman vajaat 1,5 prosenttia vuodessa. Ammatillisessa ym. toiminnassa odotamme kuluvana vuonna noin 1 prosentin kasvua ja ensi vuonna 2 prosentin kasvua. Hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa kasvun odotetaan olevan molempina vuosina hieman yli 1 prosentin vauhdissa.